تركيه جمهوريتى
معارف وكالتى نشرياتندن

ديوان تركئ سلطان ولد (قدس سره)

جامعى ومحشيسى :

نسطمونى مبعوثى ولد چلبى

مصححى :

كليسلى معلم رفعت

برنجى طبعى

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٤١

توركیه جمهوریتی
معارف وكالتی نشریاتندن

دیوان تركئ سلطان ولد (قدس سره)

جامعی ومحشیسی :

قسطمونی مبعوثی ولد چلبی

مصححی :

كلیسلی معلم رفعت

برنجی طبع

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٤١

(دیوان ترکیٔ سلطان ولد) معارف وکالت جلیله‌سی تألیف و ترجمه هیئتنجه برنجی درجه اثرلر عدادنده قبول اولونوب مکتب طلبه‌لری ایچون سزاوار تتبع اولدیغی بیلدیرلمش و مظهر مکافات اولمشدر .

تألیف و ترجمه اعضای کرامندن استاد محقق (ذاکر قادری) بك افندینك راپورلری قیمتدار تدقیقات علمیه‌یی حاوی اولدیغندن درج ایدلمشدر :

صورتی

برای تدقیق بنده‌لرینه حواله اولونمش محترم محمد بهاءالدین ولد چلبی افندی طرفندن طوپلانمش (دیوان ترکیٔ سیدنا حضرت سلطان ولد) [١] نام اثر طرفمدن تدقیق ایدیلمشدر.

اثر اسمندن آکلاشیلدیغنه کوره سلطان ولد حضرتلرینك مجموعهٔ اشعارندن عبارتدر. بو شعرلر محترم محمد بهاءالدین ولد چلبی افندی طرفندن تحشیه و تشریح ایدیلمش و حرکه‌لنمشدر .

سلچوقیلر دورندن بزه پك آز تورکجه شعرلر انتقال ایتدیکندن (سلطان ولد) ك بو شعرلری لسانیات نقطهٔ نظرندن پك بیوك بر اهمیتی حائزدر . او دورك لسانی اوکرنمك و اونی دیکر تورك لهجه‌لریله بالخاصه محمد بهاء الدین افندینك تحکیه طرزنده بیان بیوردقلری کبی سلچوقیلرك قایچاق لهجه‌سیله قونوشدقلرینی و استانبول لهجه‌سنك اصلی قایچاق لهجه‌سی اولدیغنی اثبات ایتمك ایچون بو خصوصده ألده ایدیلان وثیقه‌لرك برینی تشکیل ایده‌جکدر .

---

[١] دیوان شریفك آدی وقتیله بویله یازلمش ایدیسه‌ده ناظمنه صوك درجه‌ده حرمتله برابر سویلنمسی قولای اولمق ایچون بونی قیصالده‌رق (دیوان ترکیٔ سلطان ولد) دیمه‌یی مناسب کوردم . بونك یرینه (سلطان ولدك تورکجه دیوانی) دیمك تورکجه‌مزه دها اویغون ایسه‌ده ایلرودن برو دیوان آدلری الکچوق فارسی قاعده‌سیله ترکیب اضافی شکلنده سویلنمکده ، یازلمقده اولدیغندن عبد عاجز دخی دیلزده یکیلکی سومکله برابر او ایشلك یولدن چیقمق ، چیغیر آچمق ایستمدم . (المصححه)

و . آ . رادلوف کبی تورکیات علماسی بوخصوصده بویوك براهتمامله جدی تدقیقاتده بولندقلری واستانبول لهجه‌سیله قپچاق لهجه‌سنك مشابهتلری بولندیغنی قسماً اثبات ایتمش اولدقلری معلومدر . (سلطان ولد) ك بوشعرلری مسئله‌سنك انکشافنه یاردیم ایده‌جکی، بومجموعه‌نك بزه واصل اولان قسمنك مطالعه‌سندن آکلاشیلمشدر .

اجنبیلر الینه کچمه‌دن بوکونه قادار محافظه اولونمش بو شعرلر ، موضوعندن قطع نظر ، کنج تورکیاتجی علمالره ودارالفنونك ادبیات فاکولته‌سی طلبه‌لری ایچون بر منبع تتبع تشکیل ایده‌جکی‌ده شبهه‌دن وارسته‌در .

بناءً علیه بو مجموعهٔ اشعارك وکالت جلیله حسابنه طبع اولونماسی ومرتبنه‌ده مکافات نقدیه اعطاسی عرض اولونور افندم .

فی ١٢ مایس سنه ١٣٤١

تألیف وترجمه هیئتی اعضاسندن
ذاکر قادری

بسم الله والحمدلله وسلام على عباده الذين اصطفى

حضرت مولانانك ، سلطان ولد حضرتلرينك تورکجه شعرلرينه پك كوچوككن قونيه‌ده درگاه شريفه ملاصق (سلطان ولد) مدرسه‌سنده هنوز تحصيلده ايكن مطلع اولمشدم . استانبوله كلديكمده احمد مدحت افندى ، معلم ناجى ، نجيب عاصم بك كبى اساتذه ايله ملاقاتمده اونلرك‌ده بوشعرلره بويوك برعلاقه كوستردكلرينى ، تاريخ ادبيات ، علم لسان نقطه‌سندن بونلرك جمع ونشرينى آرزو ايتدكلرينى آكلامش بولونيوردم . حافظ مثنوى درجه‌سنده مثنوى شريفله متوغل بولونان ناجى مرحوم (عين زمانده فارسى بيلمه‌ين محبان عاشقان ، جناب مولانا وابن مولانانك مسلك تصوفيلرندن ومعارف لاهوتيلرندن‌ده بير نمونه كورمش اولورلر) فكرينى علاوه ايله‌مشدى .

استانبول كتبخانه‌لرنده ، بعضلرى‌ده كندى كتابلرم ميانده بولونان قديم خطله يازلمش حضرت مولانانك ديوان كبيرى ايله سلطان ولد حضرتلرينك ديوان ومثنوياتندن شو مجموعه‌يى دها اووقت التقاط ايديب بيرآرالق قونيه سياحتمده حضورپير كتبخانه‌سنده‌كى پك اسكى نسخه‌لرله‌ده مقابله ايله‌مشدم . آرتيق موضوعمزه متعلق بوتون اشعارى حاوى وصولك درجه مصحح بير نسخه‌يه مالك بولونيوردم . (١) آرادن بونجه زمانلر كچديكى حالده وقت مرهونى داها يكى حلول ايتمش اوله‌جق كه نشرينه آنجاق شيمدى موفق اوله‌بيليورم . شو تشبثمه‌ده كرميان اوغوللرندن وسلطان ولد حضرتلرينك كريمه‌لرى (مطهره سلطان)سلاله‌سندن مطبعهٔعامره مديرى ظريف بك افندى حضرتلرينك ميل‌وشوقى

---

(١) شيمدى‌يه قادار مستشرقلردن الك عالم توركجى موسيو (رادلوف) ياليكيز (رباب نامه) توركجه‌لرينى كال اعتنا ايله وايضاحات كافيه ايله طبع ايتمشدر. كرك حضرت مولانانك ، كرك سلطان ولدك توركجه شعرلرى مستشرقلر طرفندن بيرر نبذه‌سى نشر اولونوب هيچ بيرى بويله احاطه‌لى اوله‌رق كاملاً جمع ايدممه‌مشدى . بير مستشرق‌ده مثنوىٔ شريفده‌كى توركجه كلمه‌لرى جمع ايتمشدر وقتيله منظور عاجزانم اولمشدى .

ایله دارالفنون عربی معلمی استاد کمالات شعار کلیسلی معلم رفعت افندی حضرتلرینك عبد عاجزه هر وجهله معاونتی بادی اوشدر .

کتابك نهایتنه تا اووقت یازدیغم لاحقه‌نی عیناً اسکی انشاسیله ابقا ایله‌دم .

شو (کوچوك آسیا) یاخود (آناطولی) تورکلرینك سلجوقیه دورندن بیزه پك آز تورکجه شعر انتقال ایله‌دیکندن ، علی الخصوص ایشبو شعرلر او دوره‌نك الك اسکی منظومه‌لرندن بولندیغی جهتله ادوار ادبیه‌مز ایچین غایت قیمتدار نمونه‌لردر . املا ، لسان نقطه‌سندن‌ده اهمیتی درکاردر . بناءً علیه ادبامزه ، عرفمزه نفیس بر هدیه عرض ایتمش بولونیورز .

شو وسیلهٔ جمیله ایله‌ده علوم و معارف اربابی نزدنده ذکر خیره مظهر اولمق عبدعاجز ایچین پك بویوك ، پك قیمتلی بیر مکافاتدر .

فی ۲۷ رجب سنه ۱۳٤۳

ابن حضرت مولانا
محمد بهاء الدین ولدچلبی

بسم الله الرحمن الرحيم

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

هٰذِهِ مِنْ مَقَالاتِ مَوْلانا وَ سَيِّدِنا سُلْطانِ الْعُلَماءِ وَ الْعارِفينَ قِدْوَةِ الْغابِرِينَ وَ السالِكينَ بَحْرِ اَسْرارِ الْاِلٰهِيَّةِ تَرْجُمانِ رُمُوزِ الْغَيْبِيَّةِ سَبّاحِ بِحارِ الْجَبَرُوتِ سَيّاحِ قِفارِ الْمَلَكُوتِ مُوصِلِ الْعالَمينَ اِلَى الْمَطالِبِ الْعالِيَةِ مُقَرِّبِ الطالِبينَ اِلَى الْمَآرِبِ السامِيَةِ بَقِيَّةِ اَوْلِياءِ اللهِ فِي الْاَرَضينَ مُحْيِي مَراسِمِ الشَرْعِ وَ الْيَقينِ مُؤَكِّدِ قَواعِدِ الدينِ قُطْبِ الْمُحَقِّقينَ بَهاءِ الْحَقِّ وَ الْمِلَّةِ وَ الدينِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ الْبَلْخِيِّ مَتَّعَ اللهُ الْعاشِقينَ بِدَوامِ بَقائِهِ وَ نَوَّرَ عُيُونَ الْمُحِبِّينَ بِنُورِ لِقائِهِ اِلَى اَقْصَى الْعَصْرِ وَ اَبَدِ الدَهْرِ آمينَ يا رَبَّ الْعالَمينَ

— ۱ — قال رضى الله عنه

بَقْما بَنا بَقْما بَنا بُو كُوزْلا[۱] بُو كُوزْلا

جانْ كُزْنِي كُرْ آچِسِنْ[۲] سَنْ نُولا سَنْ نُولا

كَرْ بَنِي سَنْ كِي كُرْسِنْ كَنْدُزْنِي بَنْ كُرْسِنْ

نانْسَه كَمْ اِسْتَرْسَنْ سانَه كَلا سانَه كَلا

نسخه: (۱) كُزْلا . (۲) اَچْسِن .

— ١ —　　قال رضی الله عنه

باقه بکا باقه بکا بو کوزله بو کوزلا
جان کوزنی کر آچه‌سڭ سن نوله سن نولا

کر بنی سن کی کوره‌سك کندوزیکی بك کوره‌سك
نه‌نسه کیم ایسترایسه‌ك سکا کله سکا کلا

ایضاح : ـ ١ ـ (بقما) باقه . (بنا) بکا . (کزنی) کوزنی .
(کندزنی) کندیسنی ، کندینی ، کندیکی . (بی) بای ، بك . (نانسه) نه‌نسه ، هانکی شی . (سانه) سکا .

تَنكْرِى بِلْسكِلْ دكترْ تَنكْرِى كُرْ كِلْ دكترْ
اِتمه بُنى كِمْ تَنكْرِى قَنْده اَلا قَنْدَه اَلا
بَنْدَنْ اِشِدْ وِزْ انداكم جَنْوا جانْ قَتلا
آغله آنى كِمْ اندن بَنْدَه قلا بَنْدَه قلا
بن كه سوزن سويلروم كون وكيجا كويترومْ
بو انداكم كيشلر انى بولا انى بولا
بَنْ كِه آنا عاشِقْ وَمْ اسلو بِكَنْ دالوامْ
دالو بِكى اِزلرومْ تَرلَلَلا تَرلَلَلا
اَلْ كِه بونْثلاسَوِنْز بونى دِلَرْ بونى كُزُ ز (١)
آنْدَه وَزْ زسا بُنْدَنْ اَلْ نَه قِلا اَلْ نَه قِلا

نسخه : (١) دنياده هر كم سونز بونى دلر الخ

ايضاح : (بلسكل) بيل . (كركل) كور

(دكتر) آكلاشيلمادى . (دك طور) زمانمزده (تك طور) يعنى دقتلى حركت ايت ديمك اوله‌جق . ابتدا نامه‌نك تورکجه‌مثنويسنده برنسخه شويله‌در :

دله سِغمز آنُن سِزى آدَم . دكترم آزِلا قناعت اِدَم

تکری‌ی‌نی بیلکل‌دك طور تکری‌ی‌نی کورکل‌دك طور
ایمه بونی کیم تکری قنده اوله قنده اولا

بندن ایشیت وار آنده کیم‌جانکه جان قاتیله
آغلا آنی کیم آندن بونده قاله بونده‌قالا

بن که آکا عاشق‌وم اوصلی ایکن دلی ام
دلی کبی ایرلرم ترله‌له لا ترله‌له لا

اول که بونکله سه‌وینور بونی دیلر بونی کورور
آنده واروورسه بوندن اول نه قیله اول نه قیلا

(اشد) ایشیت . (وراندا) وار اورایه . (جنوا) جانوکه ، جانکه . (آنی) آکا ، اوکا یرنده قوللانیلمشدر .
(کوینروم) کویونورم = یانارم . (بوامدا) بو اوموده ، بوامیده .
(انا) اکا ، اوکا . (عاشق‌وم) عاشقم . (اسلویکن) عقللی ایکن . (دالوام) دلی‌یم
(بکی) کبی . (ارلروم) ایرلارم ، تغنی ایدرم
(بونلا) بونك ایله ، بو دنیا ایله ، بو عالمله . (دلر) دیلر ، ایستر . (انده ورزسا) اوبر عالمه ، بقا عالمنه کیدرسه .

کز کرمنسن قانی کز بلمسنن جانی
اِشته آنی کم سینی؟ نده سلا آنده سلا
آندا یقین رحماندر بوندا (١) یقین شیطاندر
شیطن النده ن قاچن ایذن لاحول ولا
قون (٢) سوشی سِز بوکن شیطن بشینی (٣) ذوکن
سد بکی وبل بکی قاتون (٤) بلا بِز بِرِلا
ترکجه اکز بیلیندم بزسزی بین ایدیدم (٥)
طتجه اکز دیلز سِز کویم اسرار غلا
کم ولدتن قرقرزسا کی کزلا بقمزسا (٦)
تز کرسِز کم بشنا کاله بلا کاله بلا

نسخه: (١) بنده. (٢) قون.
(٣) بشینی. (٤) خوش قارلون بربرلا. (٥) آیدیدم. (٦) هرکه ولددن قورخمز صدق کوزیلا باقمز.
(کم ولدی ساورسا کی کوزلا باقرسا)
(تنکری آنن باشندن ساوه بلا ساوه بلا)

ایضاح: (کرمسسن) کورەمز ایسەك. (بلمسسن) بولەمز ایسەك. (انده سلا) اوکا صاله، اوکا ایصال ایده. یعنی قانی کوستره، جانی بولدوره. یاخود (قان) سلطان

کر کوره‌مزسه‌ڭ قنی کر بوله‌مازسه‌ك جانی
ایسته آنی کیم سنی آنده صاله آنده صالا

آنده یاقین رحماندر بونده یاقین شـیطاندر
شـیطان الندن قاچك ایدك لاحول ولا

قونڭ صاواشی سیز بوکون شیطان باشنی دوکك
سـود بکی وبال بکی قاتك بیله بربریلا

تورکجه اکر بیله‌یدم بر سوزی بیك ایده‌یدم
طاتجه اکر دیلرسز کویم اسرار علا

کیم (ولد)دن قورقمزسه کی کوزیله باقمازسـه
تیز کوره‌سز کیم باشـنه کله بلا کله بلا

ولد زماننده (خان) امیر معناسنده چوق قوللانیلیردی قونیه اووقت موغوللرك تحت حکمنده ایدی . بو صورتده (خانی کوستره ینی جانی بولدوره) دیمکدر .

(ایدن) ایدیکز سویله‌ییکز .

(قونسوشی) قوییکز صاواشی ، جنکی ، جدالی ترك ایدیکز . (بشین) باشینی .

(دوکن) دوکوکز ، اوروب ازیکز . (سد) سوت . (بکی) کیبی . (بل) بال .

(قتون) قاتیکز .

(بین) بیك ، هزار . (طتجه) طاتجه ، فارسی .

(کم ولدتن) هر کیم که ولددن . (کی کزلا) ایی کوز ایله ، حسن نظرله . (تزکرسز) تیزکوره‌سیکز ، یاقین وقتده کوره‌جکسیکز . (بشنا) باشینه . (کلا) کله ، کله جکدر .

(ساوه) صاوه ، دفع ایده .

٢ — وله مدّالله ظلّه و برکته

قارنم (١) آچ دز قارنم آچ در قارنم آچ
رحمت ایشغل تنکری بانکا (٢) قاپو آچ
اوچمق آشندن دیلروز (٣) بیر چناق
نوز خمیرندن ایکی اوچ (٤) بازلماچ (٥) [١]
رحمتن چوق درر (٦) دنکزدز (٧) ای چلب
رحمتن اکسلمیا سن چوق ساچ
کر یارقلو ون (٨) باغشله ای کریم
قولنکا (٩) دوتمه قاتی بوکاز (١٠) کاچ
سن بویوردن قولنکا کل بیر قارش
کم سنن ایچون (١١) کلم بن بیر قلاچ
کم سنی بیر بلمیه جانلر جانی (١٢)
اولدی کاوز بوینه آصلدی خاچ
کم سنی کوره و عاشق اولمیا
آنی جانسز بیل یاطاش دز یا آغاچ (١٣)

نسخه : (١) قرنم (٢) تنری بانا (٣) دلروم (٤) اچ (٥) بزلماج
[١] اش دلروم تنری سندن ایتلا بیر جنق طولو اکی اچ بزلماج

— ٢ — و له مدّ الله ظلّه و بركته

قارنم آجدر قارنم آجدر ورنم آج رحمت ايتكل تكرى بكا قاپو آج

اوچوق آشندن ديلروەن بر چناق نور خيرندن ايكى اوچ بازلاماچ

رحمتك چوقدر دكزدر اى چالاب رحمتك اكسيلميه‌سن چوق ساچ

كر يازيقلووەن باغيشله اى كريم قولكه طوتمه قاتى بوكز كاچ

سن بوبوردك قولكه كل بر قاريش كيم سنك ايچون كله‌م بن بر قولاچ

كيم سنى بر بيلميه جانلر جانى اولدى كاوير بوينه آصيلدى خاچ

كيم سنى كوره و عاشق اولميه آنى جانسز بيل يا طاشدر يا آغاچ

نسخه : (٦) چقدر (٧) دنيزدر (٨) يزقلوون (٩) قولنى (١٠) بركاز

(١١) سنو كيچون

(١٢) اى جان قلن (١٣) يا اشكدر يا كه طش در يا اغاج

ايضاح : ـ ٢ ـ (ايتلا برچنق طولو) ات ايله بر چاناق طولمش اوله .

(بازلماچ) بازلامه دينيلن پيده كيبى خمور اكمكى .

(كر يازقلوون) اكر كناهكار ايسه‌م . (يازيق) كناه . (بوكاز) بوكز ،

بوكره ، بوسفر . (كاچ) كچ ، عفو ايت ، دركذار .

سَنْ كونَشْسِنْ (١) كُوكْ تَخْتِنْ اَيْ پاشا (٢)
جابِرْ وجُومَنْ نورُونْدَنْ اُولْدِي چاچْ
قاشْلَرُنْ يادِنْ كُوزُونْ اُوقْلَرْ آتَرْ
كُونكلُمْ اولْ اُوقْلَرِيچُنْ (٣) اُولْدِي آماجْ
اُولْ نَه قاشْدُرْ اُولْ نه كُوزْدُرْ جانْ آلُرْ
اُولْ نَه بويْدُرْ اُولْ نَه يُوزْدُرْ اُولْ نَه ساچْ
اَيْ وَلَدْ كَزْلُو جِهانْدَه آزْدُرْ
كُوزْسُوزَه (٤) باقْمَه ايراقْدَنْ قاچْ قاچْ

— ٣ — وله اعلى الله درجاته

سَنُنْ يُوزُنْ كُنَشْدُرْ يُوقْسَه (٥) آيْدُرْ — جانُمْ (٦) آلْدِي كُوزُنْ (٧) داخِي نه اَيْدُرْ
بَنُمْ ايكِي كُوزُمْ (٨) بِلْغِلْ جانُمْسِنْ (٩) — بيني جانْسُزْ قياسِنْ سَنْ بُو كُيْدُرْ
كُوزُمْدَنْ چِقْمه كِمْ بُو (١٠) اُوسَنُنْ دُرْ — بَنُمْ كُوزُمْ سَنكا بَخْشِي سَرايْدُرْ
نَه اُقْدُرْ بُو نَه اُقْ كِمْ دَكْدِي سَنْدَنْ — بَنُمْ بُويُمْ سَنكُويدي (١١) شِمْدِي يَيْدُرْ
تَماشا چُنْ بَرُوكَلْ كِمْ كُراسِنْ — نِتا كُوزُمْ يَشِي اِرْماقْ و چَيْدُرْ

نسخه: (١) كُنَشسِن (٢) پَشا (٣) اُقلارجُن (٤) كُزْ سِزا

سن کونشسك کوك تختك ای پاشا   جایر وچمن نورکدن اولدی حاج [١]
قاشلرك یادر کوزك اوقلر آتار   کوکلم اول اوقلر ایچون اولدی آماج
اول نەقاشدر اول نەکوزدر جان آلور   اول نه بویدر اول نەیوزدراول نەصاچ
ای (ولد) کوزلی جهانده آزدر   کوزسزه باقمه ایراقدن قاچ قاچ

— ٣ —   وله اعلی الله درجاته

سنك یوزك کونشدر یوقسه آیدر   جانم آلدی کوزك داقی نه ئەیدر
بنم ایکی کوزم بیلکل جانمسك   بنی جانسز قویەسك سن بو کەیدر
کوزمدن چیقمه کیم بو ئەو سنکدر   بنم کوزم سکا یخشی سرایدر
نه اوقدر بو نەاوق کیم دکدی سندن   بنم بویم سوکویدی شیمدی یایدر
تماشا چون یرو کل کیم کورەسك   نیته کوزم یاشی ایرمق و چایدر

نسخه : (٥) یقسه (٦) جنم (٧) کزُن (٨) کزم
(٩) جنمسن (١٠) بو یر (١١) سنُیدی

ایضاح : (چاچ) چیچ ، بوغدای صاپی ییغینی که هنوز حلقەحلقه خارمانه قونوش اوله.
(آماج) هدف .
ایضاح : ـ ٣ ـ (داقی نه ایدر) داخی ، داها نه سویلر .
(بوکیدر) بونجه بیر بویله اولەجق . یاخود استفهام (بو ایمیدر) دیمك اولور .
بیرنجی معنایه کوره (کی) فارسی ، ایکنجی‌یه کوره تورکجه اولور .
(سنکویدی) یعنی بنم بویم اسکیدن سونکو کیبی دوب دوز ایدی . شیمدی یای کیبی ایکی قات اولدی .

[١] بو کلمه بزم طرفلرده بر نقطەلی ایکی جیم ایله (جَجْ) اوقونور . قاموس ترجمەسنده تمیزلنمش و قلبورلنمش غله خرمننه دینور دیه تعریف ایدلمشدر (صبره) کلمەسنه باقیلسون . (لمصححه)

سَنِنْ بُويُنْ بُودَخْدَنْ (١) آغدی كچتی (٢) جِهانْ اِمدی یوزنْدَنْ بازْ و یَیذْز
بُو كُنْ عِشقِنْدِنْدَنْ ایتی آلدُق (٣) بیزه قایُو دَكُلْ كَز قارُ و قَیذْز
بَنكا (٤) هَرْ كیجه سِنْدِن یوز بِن آتی بَنمْ هَرْ كُونْ اِشیمْ سِنْدِنْ قلیدُز
وَلَدْ یقسُولدی (٥) سَنْسز (٦) بُو جِهاندا سینی بُولدی بُو كَزدَنْ بَكْ و بَیْدُز

— ٤ — وله كان الله له

ذوزن (٧) كُورُنْ بُو كیجا نا یَتزْ سِز
اولو (٨) دَوْلَت كُورْندی (٩) نَه ذوزْرْ سِز
آنی كیمْ كُنكلُنز (١٠) اَیدُزْ كه قانی
كُونَش (١١) كیبی آنی بَللو كورُزْ سِز
سِیزْ آندَنْ هَمْ طویَرْ سِز (١٢) هَمْ آچَرْ سِز (١٣)
سِیزْ آندَنْ هَمْ یاتوزْ سِز (١٤) هَمْ طُوزُرْ سِز
جِهانی كِمْ كُورُرْ سِز (١٥) قاموا اُلدُرْ
اَكَرْ ایكی كُورُرْ سِز (١٦) سِیز كُورُسِز

---

(١) بُدقدن . بدغدز (٢) كشتی (٣) اُلدُخ (٤) بنا (٥) یخسولدی
(٦) سِین سُز
(٧) ذرن (٨) اُلو (٩) كُرندی (١٠) كونلونز . كُنلُنز (١١) كُنش

سنك بويك بوداقدن آغدى كچدى ‌‌ جهان ايمدى يوزكدن ياز و يايدر
بوكون عشقك اودندن اسّى آلدق ‌‌ بيره قايو دكل كر قار و قايدر
بكا هر كيجه سندن يوز بيك آصّى ‌‌ بم هر كون ايشم سندن قولايدر
(ولد) يوقسولدى سنسز بو جهانده ‌‌ سنى بولدى بوكزدن بك و بايدر

٤ — ولِه كان الله له

طورك كورك بو كيجه نه ياتورسز ‌‌ اولو دولت كوروندى نه طوررورسز
آنى كيم كوكلكز ايدر كه قانى ‌‌ كونش كبى آنى بللى كوروورسز
سز آندن هم طويارسز هم آچارسز ‌‌ سز آندن هم ياتورسز هم طوررورسز
جهانى كيم كوروورسز قامو اولدر ‌‌ اكر ايكى كوروورسز سز كورسز

(١٢) طُيَرسز (١٣) اچَرسز (١٤) يتَرسز (١٥) كُرسز (١٦) كُرسز

ايضاح : (بودخدن) بوداقدن، آغاجك دالندن . (كچتى) كچدى ، تجاوز ايلدى.
(يازوبيدر) ياز يعنى بهار ، ياى يعنى صيفدر .
(ايسسى آلدق) صيجاق آلدق يعنى ايصيندق . (قايو) قايغو ، كدر .
(قار وقيدر) قار ايله صوڭو سپكندر . قاى ايركين قار ، صولو سپكن ، ياغمور معنالرينه‌در .
(يوز بن آسى) يوز بيك فائده . آصصى = فائده ، كار . (بوكزدن بك وبيدر) بو سفر بكدر ، اميردر ، بايدر ، زنكيندر .

ايضاح : — ٤ — (دورون) طوريكز . قديم توركجه‌ده قالقيكز معناسنه‌ده قوللانيليردى . (آنى كم كنلز ايدركه قانى) اوشيئى كوكلكز دائما هانى؟ نره‌ده؟ ديه آرار وصورارادى .
(آچارسز) آجيقيرسيكز.

پیری کوکی نه وزسا اول یرتی
کزونوزی (١) آچن قندا وزربز
کشی کندو اشندن (٢) بللو اولز
کرامزبز آنی ششیز دمزبز
النده بز آننك کوزنك نه ایدز
بلن آندن نجا ذزلو الزبز
کوزن اشونکزی (٣) کوداا چندا
نجا یاو وزز کندز بلزبز
ولد ایدز که بندن کی اشیدن
اننکچن (٤) بز بلا بز کم اکو بز

— ٥ —   وله

بو جهاندن کم چقزسا بزی اول بلا که ناوز [١]
یولمزه (٥) کم کزسا بیله تش بکی اچاوز
بیله المز ذتاوز نو آغز نو لی کساوز
کشینن که کوزی کورمزذوتاوز کوزن آچاوز

نسخه: (١) کوزو کوزنی (٢) ایشندن (٣) اسسو نزی (٤) انونجن (٥) یلمو زه

يبرى كوكى نه وارسه اول ياراتدى　　كوزكزى آچك قنده واروور سز
كشى كندى اشندن بللى اولور　　كورەمزسز آنى طاشسز دەوورسز
الندەسز آنك كورك نه ايدر　　بيلك آندن نيچه دورلو اولوورسز
كورك اوصكزى كودە ايچندە　　كيجه ياوى وارور كوندوز بولوورسز
(ولد) ايدر كه بندن كەى ايشيدك　　آنكچون سز بيله سز كيم اوكورسز

— ٥ —　　وله

بوجهاندن كيم چيقارسه بزى اول بيلەكە نەوز [١] يولمزە كيم كيرورسه بيله قوش بيكى اوچەوز
بيله المز طوتەوز بو آغير يولى كسەوز　　كشينك كه كوزى كورمز طوتەوز كوزين آچەوز

ايضاح : (الندەسز آننك الخ) سيز اونك الندە سيكز باقيكز نەلر ياپيور . هر نه تورلو اولورسەكز اوندن بيليكز . سيزى هر تورلو ياپان اودر .
(اسونكزى) اوصصوكزى = عقلكزى . (ياوو واروور) ياوو = غائب .
(واروور) اولور كيدر .
(اكر سز) اوكورسكز ، أشسكز . اوكور = اش ، صنف ، جنس ، كروه .
[مونس ، مأنوس معنالرينەدە كلور . لمصححه]
ايضاح : ـ ٥ ـ (ناوز) نەيز ، يعنى نه اولديغمزى . (قش بكى اجاوز) قوش كيبى اوچارز . (بو اغر يولى كساوز) بو مشكل طريقى قطع ايدرز .

---

[١] دوغروسى شويله اولمليدر : (بوجهاندە كم چغرسا ...)
جيمك فتحيله (جغرمق) ، كذلك جيمك كسريله (جغرمق) بيلديكمز (چاغيرمق) ديمك اولوب حضرت ناظم بو سوزى غوثيت مقامندن سويلشدر . (لمصححه)

يپرى قويَنْ كيداوُزْ بو نَلايِقى (١) قوياوُزْ
عيسِيْنْ يولِنْ (٢) دتاوُزْ يوقُرو كوكه آغاوُزْ
يولمُوزى كمْ اُوزرنسا ايلَيومُوزَه دُورُرْسا
ذورَوُزْ چاِشْ قِلاوُزْ دارتوزْ (٣) قِلِچْ اُراوُزْ
قَرَنكو (٤) سوسى كه ذوزِزْ يُولمُوزدَه بيزى اُوزِزْ
ذورَوُزْ نوزِ نْ سوسِيلَه قَرَنكو سوسِنْ سِياوُزْ
قَرَنكُو سُوسِنْ سياوُزْ سومُزْ لَه نوشْ وَراوُزْ
قَرَنكو (٥) ايلَه كيرِزْ كَنْ كُويْنُ وشارِنْ يِقاوُزْ
اُولَرى كه بيزْ قِراوُزْ كيرزو جانلَرِنْ وِراوُزْ
اُولْ ايلى كِه بِزْ يِقاوُزْ كيرزو آنى بيزْ يَپاوُزْ
كيشى نِنْ كه كُوزى كُوزِزْ بِزَه جانْ وِرزْ كَنْ ايدِرْ
نَه كِه بُويولا وِيرەوُزْ يوزْ آنِنْ بِكى آلاوُزْ
يُورى اَىْ وَلَدْ كِه بُو كَنْ سوجو (٦) تَنكرى دَنْ اِچاوُزْ
چايِرْ وچمنْ (٧) اِنجِنده آيِمزْ يُوزِنْ كوراوُزْ

---

(١) بو اشكلرى (٢) يلِن (٣) دار تاوُزْ (٤) قرنو (٥) قرنو (٦) سجو
(٧) چُومَنْ

ییری قویو بن گیدەوز بو خلایقی قویەوز عیسانك یولین‌طوتەوز یوقارو گوکە آغەوز
یومزی گیم اوورسە ایلە یومزە طورورسە طورەوز چالیش قیلەوز طارتەوز قیلیج اورەوز
قرە‌کوسوسی‌کە طورور یولمزدە بزی اورور طورەوز نورك‌سوسیلە قراکوسوسین‌صییەوز
قراکوسوسین‌صییەوزسوکومزلەخوس‌وارەوز قراکو ایلە گیرورگن گوینی شارین ییقەوز
اولاری کە بز قیرەوز گیری جانلرین ویرەوز اول ایلی کە بز ییقەوز گیری آنی بز یاپەوز
گیشینك‌کە کوزی‌کورور بزەجان‌ویرر‌گن‌ایدر نەکە بویولە ویرەوز بوز آنك بیکی آلەوز
یوری‌ای(ولد)کەبوکون‌سوجی‌تکریدن‌ایچەوز چاپر وچمن ایچیدەآیمز یوزین‌کورەوز [٢]

ایضاح : (ایلەیو) قارشی . (چالش) چالقـدن یچاق صـاللایش ، محـاربە .
(دارتاووز) طاتمقدن : آلمق، صاللامق چلمك . [١](سوسی) عسکری . (سو)عسکر .
(نورنك) تورك . (سـیاوز) صیالم ، قیرەلم . صیمق = قیرمق . (سومزلە)
سویمز ایلە یعنی عسکریمز ایلە . (قرنکو ایلە) قارانلق تملکتە . (شارن) شهرینی .
(قراوز) قیرارز ، کسرز ، اولدوررز . (ایدر) سویلر

[١] چکمك معناسنە اولمقدە ممکندر (لمصححه)

[٢] بومنظومەنك وزنی (متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن) درکە اسـکی شاعرلرجە پك آهنکلی، پك‌مقبول بروزندر بووزن اوزرەسویلنمش یوزلرجە غزل منظوم اولنشدر.
(مذاقی) نك برغزلندن :

نەخدنك غمزە لازم ونەسل سیف مژکان
بز اوشهسوار عشقە دل وجان ایلە فدایز

فضولینك بر غزلندن :

بت نو رسم نمازە شب وروز راغب اولمش
بو نە دیندر الله الله بتە سجدە واجب اولمش (لمصححه)

— ٦ — وله

آنى كم بن كوروزوم سن كراسن بنم حالم نته‌دز كى بلاسن
اكر طشسن اكر دامز بونوردن طلاسن بلك كابى نوز اولاسن
ايكى عالم اكر سانوك اولورسه تويلسن عالمى آنى دوتاسن
ارنلر كوكه اغديلر بو يردن ارنلر لا بلا كوكه آغاسن
طهوردر حق سجوسى اوچماق ايچره اكر طاهرسن اندن سن ايچاسن
ياوقيل كندوزنكى دالو بيكى كم آنى كم ديلرسن سن بلاسن
ولد سينى كونشدن بللو كوردى نجه آندن سرونكى كيز لياسن

— ٧ — وله مدّ الله ظلّه و بركته

همسن كره‌سن بنى الدن ورونم بيزكن
يولده اوتوروم جان سوز قان آغليوم بيزكن
كز اولمسن بانم تندن چيقا تيز جانوم
نو قايو بنى ذوتا آنكيز الوم بيزكن (١)
سوجو ايچوم (٢) سوجو دالو اولوم (٣) دالو
نم وار ورم بيلا سينى ذوتوم بيزكن

---

(١) بودرد بنى دوتا آنسز الوم بركن (٢) اچوم (٣) الوم

— ٦ — وله

آنی کیم بن کورورم سن کوره سك | بنم حالم نیته‌در کی بیله سك[١]
اکر طاشسك اکر دمیر بو نوردن | طوله‌سك بلکه کلّی نور اوله سك
ایکی عالم اکر سنك اولورسه | قویه‌سك عالمی آنی طوته سك
ارنلر کوکه آغدیلر بو یردن | ارنلرله بیله کوکه آغه‌سك
ضهوردر حق سوجوسی اوجمق ایچره | اگر طاهرسه‌ك آندن سن ایچه سك
یاوی قیل کندوزیکی دلی بیکی | کیم آنی کیم دیلرسك سن بوله سك
(ولد) سنی کونشدن بللو کوردی | نیجه آندن سریکی کیزلیه‌سك

— ٧ — وله

هم‌سن کوره‌سك بنی‌الدن وارەووم برکون | بولده‌اوطوروم جانسزقان آغلایەووم بیرکون
کر اونیه‌سك بنم تندن چیقه تیز جانم | بو قایو بنی طوته آنسز ئوله‌ووم بیر کون
سوجو ایچه‌ووم سوجو دلی اوله‌ووم دلی | نەموار ویرەووم یله سنی طوته‌ووم بیر کون

ایضاح : ـ ٦ ـ (قویاسن) بیراقه‌سین ترك ایده‌سین. (دوتاسین) طوته‌سین یعنی آله‌سین.(آغدیلر) چیقدیلر یوکسه‌لدیلر . (بلا) بیله ، معاً برابر . (یاوو قیل) غائب ایله . (دالو بیکی) دلی کیبی ، دیوانه‌لر مثللی . (سرونکی) سریکی ، اسرارکی .

ایضاح : ـ ٧ ـ (الدن وارمق) الدن کیتمك، ضایع اولمق. (قایو) قاینی، درد ، غم ، قساوت . (قایو دوتمق) کدر بوغمق ، غمدن هلاك اولمق . (آنکسز الوم) آنسیز اولوره ، درحال هلاك اولوره .

(بیله ویرمك) هوایه صرف ایتمك ، تلف ایتلك . (دوتوم) طوتاووم ، طوتام ، طوته‌جغم ، ضوتمقلغم مأمولدر .

[١] دوغروسی بیلدیکمز (بیلمك) مصدرندن (بلاسن = بیله‌سك) اوللیدر .
(المصحح)

سێنی نِشه ساوَرُومْ نُوزْ (١) جانْ بِکی دیلرُومْ
اوله که قولیْ (٢) کالا سێنْنْ اولوْمْ بیزْ کُنْ
دُورُزومْ و آغلرْوَمْ اوتوزوردَمْ اینکارْوَمْ (٣)
اَیله قَمیا تَنکری هَمْ بَنْ کُولُومْ (٤) بیزْ کُنْ
کُزْلَرْ سێنی کُوزْرْسا عالَمْ سێنی بیلوزْسا
اَلومْ دَ کیجَكْ سانی بَنْ کِزْلَیومْ (٥) بیزْ کُنْ
ولَدْ نُوزُنکی کوزدی کَلدی قاپُونکا (٦) دُورْدی
ایتّی که کَلَه اولْ کِمْ سَنی (٧) اوپوْمْ بیزْ کُنْ

— ٨ — وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد گلشن
چی کم شود از لطفت گر بنگری سوی من
اَیْ آیُ و کُنَشْ قولنْ اَلدِنْ جانمی نُو کُنْ
کُزْ بیزْ باقسِنْ بانکا (٨) اَکْسُكْ نَه اوله سَنْدَنْ

پرسیدم ای مه رو از کافر چشمانت
کز چه زدهٔ آتش دردین من ای پرفن

نسخه : (١) یُز (٢) قلی (٣) اوتوربن اِنلَروم (٤) کاوم
(٥) کُزْلَیومْ = وزله یه یمْ (٦) قپویا (٧) سینی (٨) بقسن بانا

سنی نیشه سه‌وه‌رم یوز جان بیکی دیلرم اوله که قولای گله سنك اوله‌ووم بیر کون
طوروروم و آغلاروه‌م اوطورورم ایکلروه‌م ایله [١] قومایه تکری هم بن کوله‌ووم بیر کون
کوزلر سنی کوروره عالم سنی بیلورسه الیم دکیجك سنی بن کیزلیه‌ووم بیر کون
(ولد) یوزیکی کو. دی کلدی قاپو که طوردی ایتدی که کله اول کیم سنی اوپه‌ووم بیر کون

— ٨ — وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد کلشن
چی کم شود ازلطفت کربنکری سوی من

ای آی وکونش قولك آلدك جانمی بوکون
کر بر باقه‌سك بکا اکسیك نه اوله سندن

پرسیدم ای مه‌رو ازکافر چشمانت
کزچه زدهٔ آتش دردین من ای پرفن

(نیشه) نیچه ، ناصل. (ساورم) سورم . (قلی کلا) قولایه کله ، تصادف ایده ، سهولت حاصل اولی ویره . (سینن الوم) سنك اوله‌یم . (ایله قیا) بویله بیراقمایه ، بوحالده ترك ایتمه‌یه .

(کنزلر سینی کررسا الخ) بوبیتك معناسی شودر : (کوزلر سنی کورمك ، عالم سنی بیلمك تحت امکانده اولنجه بلکه برکونده بن المدن کلیر ، سنی کوزلرم وکورورم) .
(ایتی که کله ان کم) دیدی که اویله بیر زمان کله که :

ایضاح : ـ ٨ ـ (آلدن) آلدیك . (اکسك) اکسیك ، نقصان .

[١] همزه‌نك فتحیله (ایله) اناطولی دیلیدر . استانبولده (اویله) دینلور . بانك فتحیله (بیله) کله‌سی‌ده بویله‌در . (المصحح)

ولْ آیْ یوزْونکی کُوزدم کاوزکُزنکا سوزدم
آیتمْ نه چقارزسِنْ بزکَزدا بَنی دینْدن

در حسن غنیْ تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افلان
سنْ بَلیسنْ وبَنْ یوقسُلْ[1] سَنْ بکسنْ وبَنْ بر قُلْ
تنکری چُنْ[2] بزبالانْ دیغلْ که سَنْنْ ومْ بَنْ

خواب از سر من بردی توجای دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمیست قوی روشن
بیندنْ یوقوبی قانیتنْ وازدنْ یالوزْ یاتتنْ[3]
آیتغلْ نه بَلادرْ بو عشقك نه دلوْ بیندنْ

کر قصد نداری این کز عشق شوم مجنون
سررا زچه ای لیلی بیرون کنی از روزن
کزْ سنْ دیامزْ سَنْ کمْ بینی دالو ایداسنْ
اولْ آیْ یوزلا کُنْدوزْ طانده[4] بیشه[5] کازسَنْ

نسخه: (١) یقسُل (٢) تنریچن (٣) بندن یقمی قیتن وردن یلنز یتن
(٤) دمدا (٥) نشا

اوں آی یوزکی کوردم کاویر کوزکه صورده
ئه‌یتم نه‌چیقاریرسك برکزده بنی دیندن

د حسن غنی تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن

سن بایسك وبن یه‌قسوں سن بکسك وبن برقول
تکریجون بریالان دیکل که سنك‌ودم بن

خواب ازسرمن بردی توجای دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمیست قوی روشن

سندن یوقومی [١] قیدك واردئ یالاووز [٢] یاتدك
ایتکل نه بلادر بو عشقك نه دیلر بندن

کر قصدا نداری این کز عشق شوم مجنون
سرر ازچه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کر سن دیله‌مزسه‌ئ کیم بنی دو ایده‌سك
اوں آی یوز ایله کوندوز ضمده نیشه کزرسن

(برکزدا) بیر حضده ، بیر آنده .
(یقسں) یوقسوں . فقیر . (دیغں) دی ، سویله . (سنك‌وم بن) بن سنکم ، بن سکا عائدم ، باشقه‌سنك دکیلم . (بیسین) بایسین ، زنکینسین .
(بیندن یوقه می اخ) یعنی بندن اویقومی قیدئ . واردئ یالیکیز یاتدك . (ایتغں) سویله .
(نیشه) نه ایشه . نیچه کبی ناصل دیمکدر . (کازرسن) کزرسین .

---

[١] بزم‌صرفمزده‌ده (اویقه) یرنده (یه‌قو) دینور . ضمه‌لر (یوموق) کلمه‌سنده‌کی ضمه‌ر کبیدر . [٢] (یالکیز)یرنده لازلر ، کوزجیلرده بویله (یالاووز) دیورلر .
به غزلك وزنی (مفعوں مفاعیں مفعوں مفاعلن) اوون بعضاً امه لازمدر . (مصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان

کو زهره که کس کو ید این بشکن وآن بشکن

ما شاسن ای خانم ایتغل نه دیلرز کونکلن

کم ذرز که سکا ایده تونخشی وُ اول یامن

چون چرخ ولد کردن بر کرد مه رخشان

هر دم غزلی کویان با جان ودل وهم تن[١]

— ٩ — وله

کنلی دلمز بن نه ادون   جانی طرتمز بن نه ادون

ایتم اجغل سن بو سجونی   ایتی ترکمز بن نه ادون

ایتم بو کجا سنی قوجون   ایتی المز بن نه ادون

ایله کم بن الدم انجن   حالم کرمز بن نه ادون

(یامن) یامان .

ایضاح : ـ ٩ ـ (کنلی) کوکلی . (دلمز) دیله‌مز ، ایسته‌مز . (ادون) ایده‌یم . (طرتمز) ! کلاشیلمدی . (طوروتمز) = طوردورمز دیمکمی ؟ .

(ایتم) ایتدم ، سویله‌دم . (اجغل) ایچ . (سجونی) سوجونی ، شرابی .

(ایتی) ایتدی ، دیدی . (المز) اوله‌ماز .

(ایله کم) اویله که ، او صورتده که . (انجن) اونك ایچین ، اونك اوغرنده .

---

[١] بو غزلك تورکجه‌لری مفهوماً فارسیسنك ترجمه‌سیدر . یالکنز بو بیت ترجمه‌سز قالمشدر ممکن که جناب ناظم بو بیتی ترجمه‌یه لزوم کورمش یاخود ناسخلر طرفندن سهو اونودولمشدر . (مصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس وجان
کوزهره که کس کوید این بشکن و آن مشکن
پاشاسك ای جانم ایتکل نه دیلر کوکلك
کیمدرکه سکا ایده بویخشی واول یامن

چون چرخ ولدکردان بر کرد مه رخشان
هر دم غزلی کویان باجان ودل وهم تن

— ٩ — وله

کوکلی دیله‌مز بن نه ایده‌وون	جانی طارتماز بن نه ایده‌وون
نه‌ی‌تم ایچکل سن بو سوجویی	نه‌ی‌تی کرکمز «
نه‌ی‌تم بو کیجه سنی قوجه‌وون	نه‌ی‌تی اولماز «
نه‌یله کیم بن ئولدم آنکچون	حالی کورمز «

بوغزلك وزنی طنمجه (ایکی کره مستفعلاتن) اولوب بعضاً (فاعلاتن) لفظنه انقلاب ایتمشه‌بکزه‌یور. مع مافیه بو وزنده اولانلرك هپسنی خفیف تعدیل ایله (مستفعلاتن) وزننه قویمق قابلدرکه بحه موافق اولان‌ده بودر . مثلا (جانی طارتماز) عباره‌سنك باشنه بر (هم) علاوه ایدیلینجه وزن دوزه‌لیر . کذلك آلتنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (اوله) کلمه‌سی (اولورسه) اولورسه یینه وزن دوزه‌لیر . دیکرلرنده ایسه علاوه‌سز فقط طرز تلفظی اماله ایله دکیشدیره‌رك اوقومق کافیدر . شو قدر وارکه آلتنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (پاشادرباقاز)عباره‌سی یا(اول پاشا باقاز) اولملی یاخود (یاشرو باقیناز) اولملیدر (یاشرو) کیزلی دیمکدر . (شه در باقیناز) اولمق‌ده ممکندر . برده سکزنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (اول)لفظی باشده اوله‌رق دوغروسی (اول ینه قوماز) اولملیدر .

برنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (طارتمز) کلمه‌سی چکمز معناسنه اولمق ممکندرکه جانی چکمز ، ایسته‌مز ، دیله‌مز دیمکدر (لمصححه)

انى دِلرُم انى سَورُم   ال بنى سَومز بن نه ادون
بندن يك اكر الا بِن لو   پاشاذر بقمز بن نه ادون
اَيم بن انا مالُم سنِن در   قاعده ذرمز بن نه ادون
اَنُن الِندَن ادا ذشيذم   يِنه ال قُمز بن نه ادون
ولد اَونا وَردى طپُويا   قَپسى اَچلز بن نه ادون

— ١٠ —   وله

قرا قَشلرَ قَرا كزلرَ جنّم اَلدى جنم اَلدى
مسلمانلر نذز بو كِم بنا كَلدى بنا كَلدى (١)
مسلمانلر عشِق اَلدم سحو اِشذم دلو اَلدم
ذكالى چاغِرُن كوثرو دَوا قِلدى دَوا قِلدى

نسخه : (١) بعض نسخه ده برنجى بيت شويله‌در :

نه طاتلو ذر سنُن عشقُن كه بيندن كُنكلمى آلدى
اَنكا بر جان فِدا قلذم اِكى بن جان بنكا كلدى

برده بو بيتدن صوكره شو بيت واردر :

انُن كه جانى نورلودى عيسى كيبى كوكا آغدى
قرانكو جانلو يير اُزره اشك كيبى كِرو قلدى

آنی دیلرم آنی سەورم — اول بنی سومز بن نه ایده وون
بندن یك اكر اوله بیـكلر[١] — پاشـەدر باقماز »
ئەیتم بن اكا مالم اوله‌سـك — قاتمده طورماز »
آنك النـدن اوده دوشـیدم — یینه اول قوماز »
(ولد) اوینه واردی طپویه — قاپسی آچیلماز »

— ١٠ — وله

قاره قاشلر قاره كوزلر جانم آلدی
مسلمانلر ندر بو كیم بكا كلدی بكا كلدی
مسلمانلر عاشـق اولدم سـوجو ایچدم دلی اولدم
دوكالی چاغرك كوترو دوا قیلدی دوا قیلدی

(دلرم) دیلرم ، آرزو ایدرم .

(بنلر) بیكلرجه ، هزاران ، بیر چوق عاشقلر . (پاشه) پاشا ، امیر ، بویوك ذات .

(قاتمده) یانمده . (درمز) طورمز .

(ادا) اوده ، آتشـه . (دشـیدم) دوشـەیدم ، دوشـەجك اولسەیدم . (قمز) قویمز ، بیراقمز .

(اونا) أوینه ، خانەسنه . (وردی) كیتدی . (طپویا) عبودیته ، عرض خلوصـه ، زیارته . (قپسی) قاپوسی .

ایضاح : ـ ١٠ ـ (بیندن) بندن . (كنكلمی) كوكلمی. (اكی بن) ایكی بیك .
(قرا كزلر) قاره كوزلر . (جنم) جانمی .

(سجو) سوجو = شراب . (اشـدم) ایچدم . (دكالی) هپ . (كوترو) كوتورو = كاملاً ، جملةً .

[١] (بیكلر) یرنده بانك فتحیله (بكـلر) اولمق دها مناسبدر . (لمصححه)

سَنی کُزْدُمْ سَنا کَلْدُمْ اُلُمْ دُتْغِلْ ادا دُشْدُمْ (١)
اُسُمْ وَرْدی دَلُو اُلْدُمْ بَنی تَنْکری (٢) سناسلْدی
سَنی کُزْدُمْ لِچَارِیدِنْ جَنْلَرْ (٣) یُولُنْ آچارِیدِنْ
عَشِقْلاری سَچارِیدِنْ قَلانِنْ یلدزم چَلْدی
اُلُو کیچی سَنی ساوَرْ سَنی اِسْتَرْ سُزِنْ سَیْلَرْ
کُنَشْ کیبی یُوزُنْ طُوغی (٤) قَمُو عالَمْ نُورُنْ طُلْدی
خَلایِقْلارْ جَنی ساچِنْ بُودُنْیادَنْ بَرُو قاچِنْ
کُزی آچِنْ کُزی آچِنْ کُرُنْ تَنْکری (٥) نَلَرْ قِلْدی
وَلَدْ کَلْدی سِزا اَیْدُرْ نَه اِسْتَرْ سِزْ سِزْ نَلادُرْ
کِمْ اُسْلیسا بَنی (٦) بِلْدی دَنیزْ اُلْدی کُهَرْ بُلْدی

---

(١) سنی بلدم سنا کلدم کُزُم آچتم یوزن کوردم
(٢) عشقن ٠ (٣) جنم ٠ (٤) طوغر ٠ (٥) تنری (٦) بنی

(دتغل) طوتغیل ، طوت . (ادا) اوده = آتشه . (اسم) عقلم . (وردی) واردی = کیتدی ، زائل اولدی .

(قلانن) قالاننی ، باقیسنی . (چلدی) چالدی = یاقدی .

(الو کیچی) اولو کیچی = بیوك کوچوك . (یوزن طوغی) یوزكك طوغمه‌سی یاخود دوغروسی (یوزن طوغر) یعنی یوزك کونش کبی طوغار . (قمو) بوتون = هپ ، جمیعاً . (نورن) سنك نورك . (طلدی) طولدی ، قاپلادی ، احاطه ایتدی .

(خلایق‌لار) ای خلایق ای اهالی . (جنی ساچن) جانی سچیکز ، انتخاب واختیار ایدیکز ، تنی وهوای نفسانی‌یی التزام ایتمه‌یکز . (کرن) کوروکز .

سنی کوردم سکا کلدم الم طوتغل اوده دوشدم
اوصم واردی دلی اولدم بنی تکری سکا صالدی

سنی کوردم کچر ایدك جانم یولین آچار ایدك
عاشقلری سچر ایدك قالانین یالدیرم چالدی

اولو کیچی سنی سەور سنی ایستر سوزك سویلر
کونش کیبی یوزك طوغار قمو عالم نورك طولدی

خلایقلر جانی سچك بو دنیادن برو قاچك
کوزی آچك کوزی آچك کوزك تکری نەلر قیلدی

(ولد) کلدی سزه ایدر نه ایسترسز سزکەدر
کیم اوصلوسه بونی بیلدی دکیز اولدی کهر بولدی

(ایدر) سویلر . (نه استرسز سزنلادر) نه ایسترسەکز سزکه برابردر .
(اسلیسا) اوصلو ایسه ، عقللی ایسه . (دنیز) دکیز .

آلتنجی بیتدەکی (سچن) کلمەسی صاچیکز معناسنه اولمقده ممکندر یعنی ای انسانلر جانکزی صاچیکز ؛ جانکزی جاناندن اسیرکەمیکز دیمکدر . (لمصححه)

— ١١ — وله

تَنْكَرِ يجُونْ كَلْ بَنْكا كِمْ اَنكسِنْ تَنْكَرِ يِى (١)
وِرْ بُو جِهانِى بُوكُنْ كِمْ اَلسِنْ تَنْكَرِ يِى

باشْ (٢) نه الُرْ بو يلا وِرْ طاوَرنْ (٣) سَنْ يِلا
باشْ سُوزْ جانْ كُوزْنْ (٤) آچ كِمْ كُورَسِنْ تَنْكَرِ يِى

اُوسْنِكى (٥) قُوغِلْ بوكُنْ بيله ده كوركل دوكنْ (٦)
دالُو بكِى اوينَه غِلْ (٧) كِمْ بُلَسنْ تَنْكَرِ يِى

كَنْدَزْ نكا (٨) باقْمَغِلْ كَنْدَزْنكِي (٩) سَنْ قُوغِلْ
كَنْدُزْنكِى ياوْ قيلْ كِمْ بْلَسِنْ تَنْكَرِ يِى

كُوكَه آغاسِنْ جانمْ (١٠) كَرْ اَلسِنْ سَنْ بَنمْ
آچْ اَلنكى وِيرْ (١١) مالنكْ (١٢) كِمْ دَتَسِنْ تَنْكَرِ يِى

نسخه : (١) تنكرى چُن كَل بَنا كِم انَسن تنكرى . (٢) بَش . (٣) دَوَرُنْ . (٤) بَش سُزاج كوزنى . (٥) اُسَنى . (٦) بيله ده كُر كل دُكُن . (٧) اُينه غل (٨) كندزكا (٩) كندزنى (١٠) جنم (١١) النى وِر (١٢) مالن

ايضاح : ـ ١١ ـ (انكسن) آكَاسين ، ياد ايليه‌سين . (آ كمق) دن . (طاوار) اسكيدن مال كلمه‌سى يرينه مستعمل ايدى . (الر) اولور . (يلا) يوله . (ور) وير .

— ١١ — وله

تکری ایچون کل بکا کیم آکەسك تکری‌یی
ویر بو جهانی بوکون کیم آلەسك تکری‌یی

باش نه اولور بویوله ویر طوارك سن یله
باش‌سز جان کوزین آچ کیم کورەسك تکری‌یی

اوصکی قوغل بوکون یایلادە کورکل دوکون
دلی بیکی اوینه غل کیم بیلەسك تکری‌یی

کندوزیکه باقاغل کندوزیکی سن قوغل
کندوزیکی یاوو قیل کیم بولەسك تکری‌یی

کوکه آغەسك جانم کر اولەسك سن بنم
آچ الکی ویر مالك کیم طوتەسك تکری‌یی

ایکنجی بیتك معناسی شودر : یالیکیز باشدن نه‌چیقار . سن باش ایله برابر حیوانات اهلیەکی ، مالکی بیله فدا ایت . فنی باش قایغوسندن آزادە اولدیغك حالدە جان کوزنی آچ که تاکری‌یی کورەسین .

(اوسنکی ، اسنی) اوصوکی ، عقلکی . (قوغل) بیراق ، ترك ایت .

(بیلەدە کرکل دکن) یایلادە کورکیل دوکون ، یایلادە دوکون کور . بو تعبیرك معناسی آکلاشیلمادی . اودورە عائد بیر تعبیر مخصوص اولسەکرکدر .

(دالوبکی اوینه غل) دیوانه کبی اوینا .

(کندزنکا) کندیکه . (کندزنکی) کندیکی . (قوغل) ترك ایله ، بیراق .

(یاوقیل) غائب ایله .

(اغاسن) چیقەسین ، عروج ایلەیەسین . (دتسن) طوتەسین ، آلەسین .

قیمتك آرتق اولا آی سنکا (۱) یستق الا
سوه سنی کوك ویر کز سوسن تنکری

شیخ آچرسا کوزنك اچماق الا اوروزنك
طاموده کوینه ازنك کز قیسن تنکری

کوزمیسن سن جانی بیلمیسن جان قانی
بندن ایرق (۲) ای ایچی کز صانسن (۳) تنکری

نیجه ولد خلقچن بیر قاج عاصی ایچن
ییل اُن ایکای (٤) اغلیب یالورسن تنکری

(۱) سنا (۲) اِرَق (۳) سَنَسِن (٤) ییل اُن اِکَی .

(یستق) یاصدیق .

(اوروزو) روزی ، رزق . (طامو) جهنم . (کوینه) کویونه یعنی یانه . (کویونمك = یانمق) دن . (قیسن) قویه‌سین ، بیراقه‌سین ، ترك ایلیه‌سین .

(قانی) هانی . (ایرق) آیرق ، آیری ، باشقه ، خارج . (ایچی) افندی ، بك کبی عنواندر . (سنسن) صانه‌سین ، ظن ایله‌یه‌سین .

(ایکای) ایکی آی‌دن مخففدر . (ییل اون ایکی آی) قونیه‌ده حالا تعبیر مخصوصدر (بوتون سنه) یعنی هر وقت دیمکدر .

بونظمك وزنی (مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن) اولدیغنه کوره ایکنجی بیتك ایکنجی مصراعی شویله اوملیدر :

قيمتك آرتق اوله آى سكا ياصديق اوله
سوه سنى كوك ويير كر سوه سك تكرى‌يى

شيخ آچارسه كوزك اوجمق اوله اوروزوك
طامودە كوينه اوزك كر قويه سك تكرى‌يى

كورميه‌سك سن جانى بيلميه سك جان قانى
بندن ايراق اى ايچى كر صانه سك تكرى‌يى

نجه (ولد) خلق ايچون بير قاچ عاصى ايچون
ييل اون ايكى آى آغلايوب يالواره سك تكرى‌يى

(جان كوزنى باش سز آچ . . .) ياخود حالى اوزره ابقاسى‌دە جائزدر . فقط بوصورتده اماله ايله (ز) حرفنه بركسرۀ خفيه ويرملك لازمدر .
اماله ايسه اسلافك آثارنده اولدقجه چوقدر . (لمصححه)

[١] ظن ايدييورم كه (اوروزو) كلمه‌سنك صوكنده‌كى واو فضله‌در . دوغريسى (اوروز) اولماليدر . بيتك وضعيتى بويله ايجاب ايدييور . چونكه (كوز ، اوز) كلمه‌لرينه (اوروز)اويار . معناسى‌ايسه مقام ، مكان ، مسكن ، مستقر ، اقامتگاه‌كبى برشى اوله‌جقدر . بو كلمه‌يه برهان قاطع ترجمه‌سنده (آ برون) كلمه‌سنده تصادف ايديليور . (لمصححه)

١٢ — وله

سَنِنْ اَوْنْ نوكيجَه نوردوتى (١)

آنسكچنْ (٢) يِمْ اِچِنْدَه (٣) آىْ ذشتى

قرانكو (٤) قانْمَيا (٥) آنْداكِه نو آىْ

قَرانكُونى نوريلا طاشره (٦) بيتى

وَ آيدِنْدَنْ طليجَكْ (٧) بللوْ (٨) اُولُنْ

كِمْ اوغرى اَوْدَه قلدى نوقسَه (٩) كيتى

اَوْ آيدنْدَنْ بوكيجه آيلَه طلدى

كشى كودَنْ دَكلدى واردى يِتى

نَه يا غموزذز (١٠) كه يقدى جان اُزَرْنا

كِه جانْدَنْ بينْ (١١) كلفْ بينْ (١٢) باغْ بيتى

نه كُو هَرْ اُلدى بو بِزْ طامْلَه جانمْ

كه يوزْ مينْ دَنكِزْ (١٣) آنكا كِردى باتى

نسخه : (١) ذتى (٢) اَنْتجنْ (٣) اِچندا (٤) قرانو (٥) قلميا (٦) دشرا (٧) طليجق (٨) بنلو = بكلو ، خالدار ، نشانلى ، معين ، بللى . (٩) يقسا (١٠) يَغمزدز (١١) بِن (١٢) بِن (١٣) داكيز

١٢ وله

سنك نەمك بو كيجه نور طوتدی — آنلچون كم ايچنده آی دوشدی
قرا كو قالميه آنده كه بو آی — قرا كوبی نوريله طشره ييتدی
نه آيدیندن طوليجق بللی اولو — ليماه غريی نەودە قالدی يو قسه ليتدی
نەو آيدیندن بو كيجه اويلەطولدی — كنشی كودن دكلدی واردی يەتدی
نەيانمه ردركه ياغدی جان اوزرنه — كەجاندن بيك كولەف بيك باغ بيتدی
نەكوهر اولدی بو بر طمله جانم — كه يوز بيك دكز آ كا كيردی باتدی

ايضاح : ـ ١٢ . (سنن اوى) سنك أويكى ، خانەكی . (نو دوتی) نورطوتدی. (دشتی) دەشدی ، نور ۃ. عكس اتدی .

(ييتی) ييتدی ، ايبردی ، ايلری وردی ، دفع ايلەدی .

(اوايدندن طليجك الخ) خانه مهتابله طولينجه خيرسيز خانه ايچندەميدر يوقسه كيتمشميدر بس بللی اولور .

(كنشی كودن الخ) يعنی بر كيشی ليم احمی دكيل ايدی . ماوب ايرشدی [واونورانيتی كوردی] .

(كلف) كلاب لفظندن توركلشديرمەدر . فقط (كل) مناسنه قوللانيلير . آنجاق فقيرجه (كل) لفظی توركجەدر ، (كون = شمس) اصلندن مأخوذدر رنكندن ، دكيرميلكندن كونشه تشبيهاً تەسيم قيلنمشدر .

برنجی بيتك ايكنجی مصراعنك صوكنده كی (دشتی) كلمەسی (ياتمق) مصدرندن (يتی = ياتدی) اولاق لازمدر . (تصحيحه)

بَڭا (١) سُرمَه نیشَه (٢) اَشْرِكْ اولْرسِنْ
بُونى (٣) كُورسَن نَه سُوجُوبَنى دَنى
عجايِبا قالُرُونْ اُولْ (٤) چلبدَنْ
اِكى جانى بِتا بِرْ بِرْنَه قتى
اِكى يا قشْلَرندَنْ بِرْ سرَيدِمْ
قَرا كُوزُنْكْ بَڭا نا اُوقْلَرْ آتّى (٥)
يُوراكِمْدَه نَه طَتْلو (٦) عِشقِنْ اودى
يَراكِمْ غودْيكى (٧) يانْدى دَنى
ولَدْ بازارْ ايتّى كَنْدُو بِرْلا
سِينى (٨) آلْدى جِهانى وِرْدى سَتّى

---

(١) بنا (٢) نشن (٣) بنى (٤) أل (٥) قرا كوزُن بَنا نااُقلر آتّى .
(٦) يراكمدا نه‌دَتلو (٧) غُدبِكي (٨) بنى .

(بنكا سرمه نيشه الخ) بكا « ناصيل سرخوش اوليورسين ، نه‌دن بوقدار سرخوش اوليورسين » ديه صورمه بلكه بنى نه يچيم شراب سرخوش ايتمشــدر بونى كور وبونى كوزن قاچيرمه اووقت بومسئله‌نك حقيقتنه ايرشمش اولورسين .

(عجبايبا قالرون) تعجب وحيرتله محاط اولورم ، شاشار قاليرم .

بكاصورمه نيشه اسروك اولورسك بونى كورسن نه سوجو بنى طوتدى
عجـايبه قاليروهن اول جالابدن ايكى جانى نيتـه برنه قتدى
ايكى يافاشلركدن بر صورهيدم قاره كوزك بكا نه اوقلر آتدى
يوركمده نه طتلى عشقك اودى يوركم عود كبى ياندى توتدى
(ولد) بازار ايتدى كندى برله سنى آلدى جهانى ويردى صاتدى

(ياندى دوتدى) ياندى وتوتدى يعنى دومانى چقدى .
(ستى) صاتدى .

مادهٔ اصليه‌سنك صوكى (ت) اولان فعل ماضيلرده ماضى اداتى اولان دال مكسوره (ت) حرفنه دونه‌رك ادغام ايدلمك تلفظ ايچون برقاعدهٔ قطعيه‌در . مثلا (ياتدى) كلمه‌سنى هيچ برترك ادغامسز اوله‌رق سويلمز فقط بو ادغامى املاده كوسترمك املا قاعده‌سنى بوزه‌جغندن قبول ايدلمه‌مليدر . بونكله برابر پك اسكى زمانلردن برو ادغامى املاده كوسترنلرده واردر .

(مادهٔ اصليه) تركيبنك يرينه (ابو حيان اندلسى) همزه‌نك ضمى و سينك تشديديله (اس) كلمه‌سنى استعمال ايديوركه هم لفظ ، هم معنا اعتباريله اوته‌كندن چوق اييدر . بز ايسترسه‌ك بونك يرينه (تمل) ياخود (هيم) ديه‌بيليرز . (لمصححه)

— ١٣ — وله

کالن کرن بودکنی قتلو اِذن آی وکنی
تنری یوزی بر کرنر قونز آنی ذوتن بنی
عَد بکی یندی کونلم کورن کرن بوذتی
اسلویه ورکل سجمی آل بشندن اسنی
الله سمن یمقدن سومز تنکری یغنی
عمر اِکی دُر بلغل قو قصّهٔ دت ازنی

— ١٤ — وله

کما کرك که دِری قاله الیا هرکز
بنی اشتسن ودُشْن قتی بوکی سوزی
کما کرك که الا ال جهاندا یوزی آق
بونیولا کلسن وکرسن بنملا ال یوزی

ایضاح : — ١٣ — (کالن) کلیکز . (کرن) کوروکز . (بو دکنی) بو دوکونی = سوری . (قتلو) قوتلو = مبـارك . (تنری) تاکری . (کرنز) کوروکز . (قونز) قوییکز ، بیراقیکز . (دوتن) طوتیکز .
(عد) عود . (یندی) یاندی . (دتی) توتونی ، دومانی . (اسلویه) اوصلویه ، عقللی‌یه . (ورکل) ویر . (سجمی) سـوجومی = شرابمی . (اسـنی) اوصصونی = عقلنی
(سمین) سمیز . (یمقدن) ییکدن ، کثرت اکلدن . (یغنی) یوغون = قالین .
(قصهٔ) قیصه‌یی . (دت) صوت ، آل . (ازنی) اوزونی ، طویلی .

— ١٣ — وله [١]

كلك كورك بودوكونی قوتلو ایدك آی وكونی
تكری یوزی بركورونور قوكز آنی طوتك بونی
عودبیكی یاندی كوكلم كورك كورك بو توتونی
اوصلویه ویركل سوجومی آل باشندن اوصونی [٢]
اوله سمین [٣] یكدن سومن تكری یوغونی
عمرایكیدر بیلكل قوقصه‌نی طوت اوزونی

— ١٤ — وله [٤]

كیمه كرك كه دیری قاله ئولمیه هركز
بونی ایشیتسون وطوتسون قاتی بوكه‌ی سوزی
كیمه كرك كه اوله اول جهانده یوزی آق
بو یوله كلسون وكورسون بمله اول یوزی

ایضاح : — ١٤ — (الیا) اولمه‌ه ، وفات ایتمه‌یه . (قتی) قاتی ، صاغلام ، محكم . (كی) یوكسك ، عالی .

[١] بوقطعه‌نك وزنی (٤ كره مستفعلن) در. شو قدروار كه ایكنجی بیتك ایكنجی مصراعنده‌كی (آل) كلمه‌سی (آلغل) اوللیدر. بونكله برابر هر مصراعده بر، ایكی اماله لازمدر .

[٢] (اوصنی) شكلنده یازمق لازم ایدیسه‌ده قافیه‌نی كوسترمك ایچون بویله یازمه‌یه مجبور اولدم .

[٣] دوغروسی (سمیز) اوللیدر . ممكن كه جناب ناظمك نسخهٔ اصلیه‌سندن یازان ذات (ز) حرفنی (ن) كبی كورمشدر .

[٤] بوقطعه‌نك وزنی (مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن) در. فعلن كلمه‌سی بعضاً عینك سكونیله ، بعضاً كسریله اوقونور .

— ١٥ — وله

سِی جاندن اِستَرْوَن سَنی هر خطه دیلَرْون

دران دم کز دلت جویم نه معنی دُر که قاجر سن

کُزْم سَن سن جَنْم سن ـ ن بو عالمدن بم سن سن

چو پیشم به ز خوبانی بنی سن کم نادُ تَرْسَن

تمت الکتاب علی یدی العبد الفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه الالیف [١]

. . . الملقب بِنورِ البخاری فی ثانی والعشرین من شهر ذی القعدة سنة اثنی عشر وسبعمایة [٢]

ایضاح : ـ ١٥ ـ (استرون) ایسترم .

(کزم) کوزم . (جنم) جانم . (بنی سن کم نادترسن) سن بنی نچین آشاغی وعادی عد ایدرسین .

[١] اسم اوقونه‌مامشدر .

دیکر بیر (سلطان ولد) دیوانک خاتمه‌سی :

(تمام شد دیوان ولدی الهادی الی الصراط السوی والموصل الی عنایة الابدی وللسعادة السرمدی بعون‌الله وحسن توفیقه دردست فقیر حقیر نظام‌الدین الولدی‌المولوی . یازدهم ماه جمادی‌الاول سنه اربع وتسعین وستمائة) .

بو (نظام الدین) سلطان ولد افندمزك درویشیدر . (حضرت مولانا) نك درویشلری مولوی ، اولو عارف چلبی‌نککیلر (عارفی) ، کذلك عابد و عادل ا کبره منسوب اولانلرده بویله یاد اولونوب صوکره جمله‌سنه مولوی وصفی تقرر ایتدی .

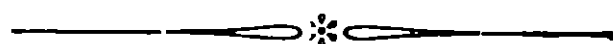
— ١٥ — وله

سنی جاندن بن ایسترومن سنی هرلحظه دیلرومن
دران دم کزدلت جویم نه معنادر که قاچارسن

کوزم سنسك جانم سنسك بوعالمدن بنم سنسك
چوپیشم بهزخوبانی بنی سن کم نه طوتارسن

بو (نظامالدین) حضرتِ مولانایه پك یقین بیر ذاتدر . (مراسلات) ده کندیسنه اوزون بر نصیحت نامه وار . بو (خاتمه) نی حاوی دیوان ، سلطان ولد افندیمزك حال حیاتنده ووفاتندن اون سنه قدر اول یازلمشدر . دیوانك چوق یرلری تصحیح ایدلمشدر . اوتصحیحلرك حضرت ولد افندیمزك دستخطلری اولمق محتملدر .

[٢] بوعبارهنك دوغروسی شویله اوللیدر (تمالکتاب علی یدی العبدالفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه اللطیف .... . الملقب بنور البخاری فیالثانی والعشرین من شهر ذی القعدة لسنة اثنتی عشرة وسبعمائة) . (لمصححه)

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب سلطان ولد قدس سره الاحد حضرتلرينك « ابتدا نامه » لرندەکی ابیات توركيه نقل اولنمشدر : [١]

كِمْ اَجَلْ سُزْ اُلْوْسا اُلْ قالْوْ   اُجْمَقِى بو جِهاندا نَقْد آلْوْ
كِمْ اُلْوْسا بُوكُنْ دِرِى اُلا   كِمْ اُلْوْسا[٢] يَرِنْ يُوزْ اُلا[ب]
دُنْیانْ درلِكِى كِچَرْ قَلْمَزْ   تَنْكرِيدَنْ كِمْ دِرِيسَه[٣] اُلْ اُلْمَزْ

نسخه : [١] بعض نسخەدە اولا شو آتیدەکی دورت بیت یازلمش صوكره (كم اجل سز الخ) بیتلری دوام ایتمشدر .

بُو حَدِيثِى بُيُرْدِ پيغامبر   قنغى[٤] كيشى كه دِرْلِكِنْ اِسْتَرْ
كَنْدُزِنْدا[ج] كرك كِم اول اولا   دِرْلِكِكْ[٥] مَعْنِيسِنْ اولب[٦] بولا
اُلْمَدِن تِزْ اُلُكْ[٧] آغُكْ[٨] كوكا   كِمْ سِزِى آيِلا كُنَش اوكا
اول كِمْ اُلْدِى اُلْمَزْ اُلْ قَلْدِى   اُچْمَقِى بوجِهانده نقد آلدى

(٢) اُلْ كِمْ اُلْمَزْ . (٣) دِرِيسَه (٤) قنق . (٥) درلكن . (٦) اُلْبْ .
(٧) اُلُنْ . (٨) آغن

ایضاح : (درلکن) دیریلیکینی ، حیاتینی ، معیشتنی .
(کندزنداً) کندیسندن ، وارلغندن ، حیاته مغرور اولمقدن .
(اولمد) اولمەدن ، اولمزدن اول ، قبل الوفات . (تز) تیز ، چابوق . (آغك) آغیکز تعالی ایدیکز . (اوکا) مدح وثنا ایده .

کیم اجلسز ئولورسه اول قالور — اوجاغی بو جهانده نقد آلور
کیم ئولورسه بو کون دیری ئوله — کیم ئولورسه یارین یاووز اوله
دنیانك دیرلکی کچر قالماز — تکریدن کیم دیریسه اول ئولمز
[۱]
بو حدیثی بیوردی پیغمبر — قنغی کشی که دیرلکین ایستر
کندوزندن کرك کیم اول ئوله — دیرلکك معنیسین ئولوب بوله
ئولمدین تیز ئولك آغك کوکه — کیم سزی آی ایله کونش اوکه
اولکیم ئولدی ئولومسز اولقالدی — اوجاغی بو جهانده نقد آلدی

(المسز) اولومسز ، لایموت ، ابدی . (اجمق) اوجاغی ، جنتی · (نقد) پیشین .
(یوز) یاووز ، فنا ، غیرمقبول .

[ب] (کندزنداً) کلمه‌سنك صوکنده‌کی تنوین (ن) مقامنده یازلمشدر . بویله نون ساکنه‌یی تنوین ایله کوسترمك اصولی پك اسکیدر . اوقدر اسکیدر که دیوان لغات ترکده بیله بر قاچ کله بویله یازلمشدر بو اصول اونجی عصر هجریده یازلمش تورکجه اثرلرده دخی کورولمکده‌در .

[ج] اویله ظن ایدییورم که برنجی مصراعك صوکنده‌کی کله (ئولمك = موت) مصدرندن ، ایکنجی مصراعك صوکنده‌کی کله (اولمق = کون) مصدرندن مأخوذدر . ایشته بوفرقی آکلاتمق ایچون برنجیسنی (ئوله) ، ایکنجیسنی (اوله) شکلنده یازدم . بو صورتده بیتك معناسی بوکون یعنی کندی اراده‌سیله ئولن دیری ایکن ئولمش اولور ؛ ابدی یاشار ؛ سعادت سرمدیه‌یه نائل اولور . فقط یارین یعنی اراده‌سز و تعبیر دیکرله اجلی کلوبده ئولن حیات ابدیه‌یه مظهر اوله‌میه‌جغندن حالی فنا اولور ؛ معذب اولور دیمکدر . بویله برتفریق یاپیلمیه‌جق اولورسه قافیه بوزوله‌جقدر . (لمصححه)

كِرْ تو[١] دِرْلِكْ اَجَلْ سُزْ اَلْمَكدُرْ تَنكرى بِزْله هَمِيشَه(١) اُلْمَقْدُرْ

بو جِهانْ سَوْمَكِنْ كمِشْمَكْدُرْ عِشق اُدْنْدَنْ هميشه بِشْمَكْدُرْ

كَنْدُودَنْ ياوُزى كِدَرْمَقْدُرْ اَلْ كِمْ اِتْمَزْ بنى نَه ايرَقْدُرْ

اَلْمَكِنْ مَعْنِسى بُوذرْ كَىْ بِلْ نَفْسُنْ اَلْدِرْ كِمْ اُلَسِنْ بِسْمِلْ

كَنْدُزُنْدَنْ يُوزْلِنى سُرْغِلْ نانَسادَزْ كِه حَقْ دَكلْ دُرغِلْ

صَرْپ اِشْدُرْ بنى اِدامَيَسِنْ يالِنُزْ بُو يُلا كدا مَيَسِنْ

كَنْدُزُنلا اِچِي چقامَيَسِنْ كِزْنِزْ اُلْ آىْ يُزا بَقامَيَسِنْ

اِشْتَه آنى كِه يُولى وَرْمِشْدُرْ جانْنى حَقْ نُورِينا قَرْمِشْدُرْ

كِمْ سَنى اُولْ اُلُو حَقا دَكْرا قُرْقْلُو كِبرُدَنْ سَنى(٢) كچرا

صِدْقْلا بَزْكْ دُتْ آنن اَتَكِنْ كِمْ سَنى اِلْتَه اَلْ چَلا بَدَكِنْ

نسخه : (١) اُلْمسز (٢) ككز . كنز .

ايضاح : (كميشمك) آتمق ، ازاله ايتمك ، طرح .

(المكن معنسى) صوفيه اصطلاحنده (اولمكدن اول اولمكلكك ، « موتوا قبل ان تموتوا » نك معناسى . (كى بل) ايى بيل ، كوزل آكاه . (بسمل) ميصميل ، تميز ، پاك قوربان .

(سرغل) سور ، دفع ايله ، قوغ . (نانسادن) هانكى شيدن . (درغل) طور ، توقف ايت ، اجرا ايلهمه .

---

[١] عاشق پاشا نك كتابنده وديكر اثرلرده كافك اوزرنده اوچ نقطه كورولمكده‌در.
(لمصححه)

کیرتو دیرلك اجلسز ئونکدر | تکری برله همیشه اونقدر [١]
بوجهان‌سومکین کمیشمکدر [٢] | عشق اوندن همیشه بیشمکدر [٣]
کندودن یاوزی کیدرمقدر [٤] | اول کیم ایتمز بونی نه ایراقدر
ئولمکك‌معنیسی [٥] بودرکه‌ی بیل | نفسك ئولدور کیم اوله‌سك بیسمیل
کندوزکدن یاوزلغی سورکل | نانه‌سه‌دن‌که حق دکل صورغل [٦]
صارپ ایشدر بونی ایده‌میه‌سك | یالکز بو یوله کیده‌میه‌سك
کندوزکله ایچی چیقه‌میه‌سك | کوزسز اول آی یوزه باقه‌میه‌سك
ایسته آنی‌که یولی وارمشدر | جانی حق نورینه قارمشدر [٧]
کیم سنی اول اولو حقه دکیره | قورقولی کوررودن سنی کچیره
صدقله برك طوت آنك اتکین | کیم سنی ایلته اول چالابه دکین

(کگنز) که‌نز = قولای .
(اچی) افندی ، بویوك آدم .
(استه) ایسته ، آره . (یولی وارمشدر) طریق عزمنی باشه چیقارمشدر منزل مقصورده ایرمشدر .
(ال الوحقادکرا) او بویوك حقه ایرشدیره .
(برك دت) بك ، صیقی ، صاغلام طوت . (التە) ایلەتە ، ایرشدیره .

---

[١] کاف وفه قافیه اولمشدر [٢] (کمیشمك) کله‌سی دیوان لغت ترکده‌ده وار . دیمك‌که وقتیله کاشغردن قونیه‌یه قدر اوزانان تورکلرك دیللری چوق کله‌ده مشترك ایمش .
[٣] بو کله آنا طولی لهجه‌سنده بر نقطه‌لی (ب) ایله ایکن استانبول لهجه‌سنده اوچ نقطه‌لی (پ) ایله شهرت آلمشدر .
[٤] بوکله کوستریبورکه اسکیدن‌مصدرلرك خفیفده بعضاً (مق) ایله سویله‌نیورایمش .
[٥] صوکی الفلی عربجه کله‌لری، ایرانلیلر کبی (ی) ایله سویلك تورکلرده کچمشدر
[٦] تورك کافنه (غ) حرفی قافیه اولمشدر .
[٧] (قارمق) قاریشدیرمق معناسنه‌در بزم طرفلرده حالا مستعملدر . (مصححه)

دِكَنى تِزْ چِقَرْ كلفْ [١] دِكْـكِلْ (١)   قَمُو سينِى قُوغِلْ (٢) بنا كَاكْـكِلْ

كِمْ سَنا أَلْ يُلا قَلاوُزِنْ (٣)   سَنْ بَنَمْ سُودِمْ اِجْ كِمْ آغُوزِنْ (٤)

كَزْلَرِنْ بَنْ آچَمْ كِه كَىْ كَرَسِنْ   دَكْمَلَرْدَنْ (٥) نِجا نِجا سَرَسِنْ

نَه كِه وَرْدُرْ جِهانْدَه بِلْدُرُوَنْ (٦)   سِنى حَقْدَنْ تَمامْ طَلْدُرُوَنْ (٧)

أَلْ بِنَرْدَنْ كِه خِضْر سُو اِچْدِى (٨)   دِرى أَلْدِى (٩) وُ نَفْسِنِى بِجْدِى (١٠)

بَنْ سَنا اِيجُرَمْ (١١) كِه قُرْتُلَسِنْ   تَنْكرِى يُولِنْ آنْنْ كِبى بُلَسِنْ

يُوِرِى قُويِبَنْ (١٢) كِكا آغَسِنْ   قَرْنُو بِيرَه نُورْ كِبى يَغَسِنْ

بَجَهْ نُورلَه كَنْ آيْلَيَسِنْ   قَدْرَتْنْ لا كُنى دُنْ (١٣) آيْلَيَسِنْ

نسخه : (١) دِكَنى وُزْ بِرَقْ كلَفْ اَلْغِلْ . (٢) قامُسينى قَغِلْ . (٣) أَلْ يُولا بَن ايو قَلاوُزْوَنْ . (٤) آغوزوَن . (٥) دكملرى . (٦) بلدرون . (٧) طلدرون . (٨) اجتى . (٩) قَلْدى . (١٠) بجتى . (١١) ايچُرَم بَن سنا . (١٢) يرى قويو بنَ . (١٣) رحمتْنْله دُنى كُنْ

ايضاح : (كلف) يا كلش اولەرق « كلاب » دن توركلشـديريليب « كل » معناسنه اوزمان مستعمل ايمش . نفس الامرده (كل) توركجەدر .

---

[١] بكا كليوركه (كلف) كلمەسى فارسـيدن دونمه اولميوب خالص توركجەدر همده كافى عرب كافيـدر (كورك ، كوروك ، كوشـنه ، كوتوك) كبى مرتجل بر كلمەدر . اشـبو (كلف) كلمەسى (كلشهرى) نك (فلك نامه) سـنده ، (فرهنك نامهٔ سعدى) مترجمى (خوجه مسعود) لك يكنى (عزالدين احمد) ايله مشتركا يازديغى (داستان سهيل و نو بهار) دەده كچمكدەدر . (فلك نامه) دن : [تاريخ تأليفى (٧١٧)]

تیکنی تیز جیقار کوله‌ف دیککل   قوسنی قوغل بکا کلکل
کیم سکا اول یوله قلاووزین   سن بنم سودم ایچ کیم آغوزین [١]
کوزلرك بن آچم که که‌ی کوره‌سك   دکمه‌لردن نیجه نیجه صوره‌سك [٢]
نه که وار در جهانده بیلدوروره‌ن   سنی حقدن تمام طولدوروره‌ن
اول بیکاردن که خضر صو ایچدی   دیری اولدی و نفسنی ییجدی
بن سکا ایچوره‌م که قورتوله‌سك   تکری یولین آنك کبی بوله‌سك
بو یری قویو بن کوکه آغه‌سك   قرا کو یره نور کبی یاغه‌سك
کیجه‌یی نور ایله کون ایلیه‌سك   قدرتکله کونی دون ایلیه‌سك

(آغوز) اینکك ضوغورمه‌سی عقبنده صاغیلان صاریمتیراق سوددرکه طعمی‌ده بیراز عجایب اولور . (دکمه‌لردن) اولور اولماز شیلردن ، بیر چوق حقایقدن . (سرسن) صوره‌سین‌دیمك ایسه سؤال ایده‌سین دیمكدر . (سوره‌سین) ایسه طرد ایده‌سین‌معناسنه . بومصراع قارانلقدر طاتلی برمعنی اکلاشیلمایور . (بلدرون) بیلدیره‌یم . (اول بنردن) اول بیکاردن ، منبعدن . (بجدی) ییجدی ، ایکی‌یه بولدی .(قرنو) قرا کاق . (دن) دون ، کیجه .

[١] بو کلمه بزم طرفرده غینك کسریله (آغیز) دیه سویلنور. اینکده، قویونده، کچیده مستعمل اولدیغی کبی یکی دوغوران قادین ایچونده مستعملدر .
[٢] بو مصراعك معناسی اویولی بن‌بیلیرم هرکسدن نیجه برصوره‌سك کل بکاصور سکا کوستره‌یم الکدن طوتوب او یولده یوروده‌یم اویولی سکا کسدیره‌یم سنی ایسته‌دیکك قوناق یرینه کوتوره‌یم دیمكدر .   (لمصححه)

برزمانده کم کلف تمشیدی   بلبل آنك وصفن اشتمشیدی

(داستان سهیل ونوبهار) دن : [(برلین) طبعی ص ٧ . تاریخ تألیفی (٧٥١)]

بهار اولجق طکله کوزکی آچ   چلب رحمتن طکله کوزکی آچ
طتر یر یوزن درلو درلوچچك   ذکیلز کرو موسمی کاچچك
آنوك امری فی‌الحال ایرنجه‌در   قمو اشلری یرلو یرنجه‌در

نه كه سَنْ حُكمِ اِداسِنْ الا اولْ (١)　　آزْ كلرْ ســا سَنا الا الْ بُولْ (٢)
اَتكِنْ ذت كسلِه اَندنْ سَنْ (٣)　　كَنْدُزِنْ كرْما اِتْمَغِلْ سَنْ بَنْ
كَنْدُزْنى اَتْ آنى (٤) بِلْغِلْ　　كَنْدُزِنْ ياوقِلْ آنى (٥) بِلْغِلْ
كَنْدُزْنْدَنْ جهانى كزْ نراسِنْ　　بِنْ جِهانْ اَلْ جِهانْداسَنْ كرَسِنْ
نه بَاقْلَرْ (٦) وَرْ اَلْ دَنكِزْ اِچْرا　　كَزْ سَنكا تَنْكرى اَلْ سُدَنْ اِچرا
دَنِزْ اِچْرا بَلِقْلَرِنْ كرَسِنْ　　اَلْ بَلِقْ لارله بِلا ذرَسِنْ
طِرِ بَنْ (٧) آنْدا سَنْ بَلِقْ اَلْسِنْ　　نه كِمْ اِسْتارِسَنْ بَيِقْ (٨) بُلَسِنْ
اُلْمَكِى اَلْ دَنِزْده كرْمَيه سِنْ　　كرَسِنْ ناكه وَرْسَه سُرْمَيه سِنْ
اَنْدَه شرْلَرْ يِرِنْدَه كرْمَقْدرْ　　اَنْدَه كِمْ كزْ كرا نَه شرْ مَقْدرْ
اَنْدَه اَلْسرْ آغزْ شرْ اِچْمَقْدرْ　　اَلْ چمَنْدَه (٩) قَنْتْ شرْ اِچْمَقْدرْ

نسخه : (١) ايداسن اُل اولا . (٢) قتنده بل اولا . (٣) اتكم ذت كسلمه بندن سن . (٤) بنى . (٥) بنى . (٦) بلقلر . (٧) ذرُبَن . (٨) بَيق . (٩) چمنده .

بر اراده قزل كليله دِكَنْ　　بِنورَنْ كرو آنى يره دوكن
آنوك بيزغيدز وكرنى كافْ　　زهى حيف كِمْ اوليدى تلف
تلف اولمز اول خودخُوقالز صونى　　تخْوسينك اصلا كسلمز صوبى
كرك جناب ناظمك بيتنده كى ، كرك شو ايكى كتابده كى (كلف) كلمه سى (كل) معناسنى آكلادير كبى اوليورسه ده آيريجه بر چيچك آدى اولمق ده ممكندر بويله بر

نه‌که سن حکم ایده‌سك اوله اول — آز کاورسه سکا اوله اول بول

• اتکین طوت کسیلمه آندن سن — کندوزك کورمه ایمکل سن بن

کندوزیکی اونوت آنی بیلکل — کندوزك یاوی قیل آنی بونغل

کندوزکدن جهانی کر سوره سك — بیك‌جهان اول‌جهانده‌کوره سك

نه بالقلر وار اول دکز ایچره — کرسکا تکری‌اول صودن ایچیره

دکز ایچره بالقلرین کوره سك — اول بالقلرله بیله طوره سك

صوروبن آنده سن بالق اوله‌سك — نه کیم‌ایستر ایسه‌ك باییق بوله سك

ئولمکی اول دکزده کورمیه سك — کوردسك نه‌کوارسه صورمیه سك

آنده سوزلر برنده کورمکدر — آنده کیم کوز کوره نه صورمقدر

آنده السز آغزسز ایچمکدر — اول جنده قنادسز اوچمقدر

• ایضاح : (کسلمه) جدا اولمه ، آیریله . (ایمغل) سویلمه . (سراسین) سوردسین، طرد ایده‌سین. (باییق) باباغی ، طبیعی برصورتده . (سرمیه‌سن) صورمایه‌سین.(آنده سوزلر برنده الخ) اوراده سوز برینه کورمك قائم اولمشدر . کوز کوردکدن صوکره سؤاله حاجت قالیرمی .

چیچك ایسه موجود ایمش . نصل که وثائق ترکیه‌دن (جامع‌الفرس) آدلی اثرده (نسترن) کلمه‌سی (کل نسرین وزنبق و کلف چیچکی) دیه ترجمه ایدیلیور ؛ (صحاح عجمیه) ایسه یالکز ایکنجی ایله اوچنجی‌یی سویلیور . شو حالده (کلف چیچکی) کاه بکزر برچیچك اوللیدر . (کلشهری) نك سوزی بومعنایه پك مساعددر . بناءً علیه ظن ایدیورم که مقصد آغستوس کلی دخی دینیلن یبانی کلدر . (نسرین) ایچون لغتلر وان کلی ، مصر کلی، کل ناصر ، که بکزر بیاض برچیچك دیورلرسه‌ده (شکوفه‌نامه) مؤلفی (علی چلبی) مذکور اثرنده (وان کلی) اولمسنی تنسیب ایدیور . (مصححه)

يَلَكْ اِچمَكْ بَهشْتَه نورْدنْدرْ خُوشْ لِغِنْ اُچمَقْ اِچرا حورْدَنْدُرْ

تَخمى اُچمَغِنْ (١) نَمازْ اُلدى يَرْلَرى اَوْلَرى نِيازْ الْدى

يِمِشْ (٢) و يَبْرَخْ (٣) اَنْدا سَيْلَرْلَرْ اِرْاَيْو بَنْ بُدَخْدَه (٤) اُيْنَرْلَرْ

ذُكْرِدَنْ طُنْدى اَنْدَغى قشْلَرْ دُكابى اَنْدَه يَيْلَيوبْ (٥) قِشْلَرْ

ذِكْرِ اُچمَقْدَه قشْ اُلبْ اُوچَرْ بَخْتلو اُلْ كِشى كه ذِكْر اَيْدَرْ

كِمْ اَكِرْسَه دِمْ دَلِمْ كِتْرا اُلْ كِمْ اَكِمَزْ يَرِنْ اُدا اُتْرا (٦)

اُلْ كِمْ اَكْتى بوكُنْ يارِنْ كِتْرا اُچمقْ اِچرا سَويِنِبَنْ اُتْرا (٧)

نسخه : (١) اُچمقن . (٢) يمش . (٣) يبرق . (٤) بدقده . (٥) ييليب .

(٦) اُلْ كِمْ اكتى دلم دلم كِتْرا . اُچْمَق اِچْره سَوِنبن اُتْرا

(٧) اَزْ اكنلر يقين از كِتْرا . اُلْ كِمْ اكمز يَرِن دا اُترا

ايضـاح : (يبرخ) ياپراق . (ارليو بن) ايرلايوب ، تغنى ايدرك . (بدخده) بوداقده ، آغاجك دالنده . (اندغى) اونده‌كى . (دكلى) دوكه‌لى ، هب . (ييليوب) يايلايوب ، ياز حياتى سوروب .

(كم اكر سا الخ) هر كيم اكر ، زرع ايدرسه چوق چوق كوتوره‌جكدر . اكمه‌ين يارين حسرت وتأسف آتشينه اوتوره‌جقدر .

یمك ایچمك بهشته [۱] نوردندر　　خوشلغك اوجمق ایچره حوردندر
تخمی اوچمغك نماز اولدی　　یرلری تُهولری نیاز اولدی
یمش ویاپراق آنده سویلرلر　　ایرلایوبن بوداخده اوینارلر
ذکردن طوغدی آنده‌کی قوشلر　　دوکلی آنده یایلایوب قیشلار
ذکر اوجمقده قوش اولوب اوچار　　بختلو اول کشی که ذکر ایدر
کیم اکرسه دلیم دلیم کوتوره　　اول کیم اکمز یارین اوده اوطوره
اول کیم اکدی بوکون یارین کوتوره　　اوجمق ایچره سه‌وینو بن اوطوره
اول کیم آکدی دلیم دلیم کوتوره　　اوجمق ایچره سه‌وینو بن اوطوره
آز اکنلر یاقین [۲] آز کوتوره　　اول کیم اکمز یارین اوده اوطوره

(دلیم) چوق ، کثیر معناسنه .

[۱] (بهشته) کلمه‌سی بویله قالورسه دوغری اوله‌ماز. دوغروسی یا (بهشتده) اولمالی یاخود (ت) نك اوزرنده شده بولونملیدر . بو صورتده اصلی (بهشتده) اولوب قلب وادغام ایدلمش اولور .

[۲] بو کلمه یك یاقیشمایور. بونك یرنده (یغین = ییغین) اولسه دها خوش اوله‌جقدر.
(لمصححه)

دینڭ آزتزْ كەسَنْ دِرىٖ قَلَسِنْ　　كُفْرِنْ آزتزْمَه اِتْ کِبی اُلَسِنْ

جانْلَرُنْ جانی صِدْقْ و ایمانْدُرْ　　کِشی بُو نُورلَه مُسْلمانْدُرْ

کِشِنْڭ کِمْ دَکُلْ قَتی عِشْقی　　قَیْنَمَزْدُرْ بِنَرْ کِبی صِدْقی[1]

صِدْقْ سُویی کِه[2] آزدُرُرْ قُوریا　　چُوقْ دَکل کِمْ دَنِزْ کِبی بِریا[3]

مَدَدی کِرْ دَکَیْدی تَنْکریدنْ　　همچو برکشت وقت باریدن[4]

نسخه : (١) کِمْسَنْكْ کِمْ قتی دَکل عَشْقی . قَیْنَمَزْ خوش بِکرَزْ کبی صِدقی . (٢) کِمْ . (٣) فرات کبی بُرْیا . (٤) مددی کر دکیدی اکسکمز . [١] یُرْیَیدِ اولَیْدِ بیری دُز [٢]

[١] اکسوکسز . [٢] یورِیَدی اُولَیدی بیری یوز .

ایضاح : (بنر) بیکار ، منبع . (بریا) بورویه ، استیلا ایده .
(مددی کر دکیدی الخ) اکر اللهدن بیر مدد ایریشیرسه . (همچو برکشت الخ) مصرعی آکلاشیلمادی . عجبا (یاغمور یاغدیغی هنکامده قارەنك وضعیتی کیبی اولوردی) دیمکمی . یوقسه (همچو برکست) یعنی (یاغمور یاغنجه یاپراغك حاصل ایتدیکی طراوت کیبیدر) دیمکمی .

(صدق سوبی که الخ) جناب ناظمك مقصدی شویله اولملیدر : اکر سندەکی صدق صویی آز ایسه قورور . دکز کبی چوق اولسیدی هم قوروماز همده بر چوق یرلری بورووردی . (مصححه)

دینك آرتیرکه سن دیری قاله‌سك کفرك آرتیرمه ایت کبی اوله سك .
جانلرك جانی صدق وایماندر کشی بو نور ایله مسـلماندر
کشـینك کیم دکل قتی عشـق ویناماز در پیکار کبی صـدقی
صـدق صـونی‌که آز درر قورویه چوق دکل کیم دکز کبی بورویه
مددی[١] کَر دکیدی تکریدن همچو برکشت وقت باریدن [٢]

[١] مددی کلمه‌سنك صوکنده‌کی (ی) ادات وحدتدر . جناب ناظم (بر مدد) دیه‌جك یرده (مددی) دیمشدر . (لمصححه)

[٢] ظن ایدیورم‌که مصراعك ترتیب نثریسی شویله اوله‌جقدر : (همچو وقت باریدن برکشت) . بوراده‌کی (بر) ادات استعلادر . (کشت) کلمه‌سی کافك کسریله اکین دیمکدر . شوحالده جناب ناظمك مقصدی (اکین اوزرینه یاغمور یاغدیغی وقت اولدیغی کبی) دیمکدر . (لمصححه)

برنجی بیتك صـوکنده‌کی کله (اولمق)، یاخود (ئولمك) مصـدرندن آلنمق جائزدر . اوچنجی بیتده جناب ناظم مضـارع منفیه (در) الحاق ایتمشـدر . دوردنجی بیتده‌کی (سو) بیلدیکمز (صو) دیمکدر . (بورومك) قابلامق معناسنه‌در . (بورونمك) بوندن کلیر . عربجه‌سی (تدثر ، تزمل ، التحاف) در . بیت :

اوکل اندام برآل شـاله بورونسـون بوروسـون
اوجی کوکلم کبی آردنجه سورونسـون بوروسـون
(لمصححه)

صِدقْ باغی بتَیدی کُولنْدَنْ (١) قْرما یَیدی کولی (٢) اولْدَنْ
کِمْ مَدَدْ بُلْدی تَنکری دنْ قَلْدی قِلچنْ (٣) نَفْسی بوینِنا چلْدی
بجدی الْ نَفْسِنی که کاوُردی (٤) وَزمَدینْ (٥) تَنْکری بَه یولْنْ اوردی
تَنکری دَنْ (٦) الْ دِری که جانْ وِردی تَنْکری یولْنْ ارانی (٧) طُپْ قرْدی
کِمْ بُونی اِتّی قرْقدنْ کشْتی (٨) اَچمقا کَردی بِلْ سُجو اِشْتی (٩)
الْ سُجودنْ که آن طهور بود اَنْدَنْ اِچْغِلْ که عین نور بود (١٠)

نسخه : (١) کُنْلندَن . (٢) کوکی . (٣) قلجی . (٤) بجدی نفسن بَشِنْ
که کاوردی . (٥) ذرمدین . (٦) تنکری دندر . (٧) اُرَنلری . (٨) چِچی .
(٩) اجتی . (١٠) ال سجودن که تنکری نوریدر . ساقسی اچمق اچره حوریدر

ایضاح : (کولندن) یعنی غدیر ، بحیره دیمکمی ، یوقسه (کوکندن) یعنی اساسندن ، اصلندن دیمکمی ، یاخود (کوکلندن) دیمکمی . (اولندن) اول ، رطوبت ، نم . (طوپ) هپ معناسنه : هپسی طوپسی .

(صدق باغی) ترکیب اضافی اولوب اضافتی لامیه‌در بیانیه دکلدر یعنی صدق صویی ایله وجوده کلن باغچه دیمکدر . (لمصححه)

صدق باغی بیتیدی کولندن | قورومایدی کلی اولندن [١]
کیم مدد بولدی تکریدن قالدی | قلیجین نفسی بوینه چالدی
بجدی اول نفسنی که کاویردی | وارمدین تکری‌یه یولین اوردی
تکریدن اول دیری که جان وردی | تکری یولین اوزانی طوب قیردی
کیم بونی ایتدی قورقودن کچدی | اوچمغه کیردی بیل سوجو ایچدی
اول سوجودن که آن طهور بود | آندن ایچکل که عین نور بود

(سوجو) شراب .

برنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (کول) بیلدیکمز کولدر . جناب ناظم دیمك ایسته‌یور که : تکریدن مدد بولانلرك کوکلی کول کبی اولور ؛ صوکره بو کولك صوییله صوواریله‌رق صدق باغچه‌سی وجوده کاور ؛ صونی چوق اولدیغی ایچون بو کول قورومaz ؛ قورومادیغی ایچون باغچه‌ده‌کی کللره دائما صو ویرمك قابل اولور ؛ باغچه‌ده‌کی کللر ایسه دائما صو کوردیکی ایچون کل اوجاقلرینك دیبلری دائما نملی اولور ؛ نملی اولونجه کللرده قورومaz . (لمصححه)

[١] (اول) کلمه‌سنك همزه‌سی بزم قضاده هایه قلب ایدیله‌رك چوجوق معناسنه اولان (دول) کبی (هول) اوقونور . طوپراغك نملکنه مخصوصدر . بوندن آلینه‌رق یکی دوغان چوجوقلرك قونداغنه قونولان برنوع طوپراق ویا کیله (هولك) دیرز .
(لمصححه)

برنجی بیتك ایکنجی مصراعنده کی (قورومایدی) کلمه‌سی ضرورت وزن ایچون رانك سکونیله اوقونملیدر بو صورتده مصراعك وزنی (فعلاتن مفاعلن فع) اولمش اولور . (لمصححه)

كُوْدَه دَنْ چِقْ كِه جانُونِی بَلَسِنْ جانْ كُزِنْ آچْ كِه جانَلِدَنْ (١) اُلَسِنْ
تَنْكرِی ایدر اكر بنا كَلَسِنْ نه كه كُنْلَن (٢) دلارسَه اَلَسن
كَنْدزُنِی قِغِلْ بَنِی دُتْغِلْ كَنْدزِنْ سَنْ اُنُتْ بَنِی بَلْغِلْ (٣)
كِمْ سَنُنْ بَنْ اُلَمْ كِه تَنْكرِوَنْ بِرِنا بِنْ قِلَمْ كه تَنْكرِوَنْ (٤)
قَنْبِی طَمْلَه كِه بُو دَنِیزَه كَلا كَنْدُدَنْ قُرْتْلا دَنیزْ (٥) اُولا
اِلَرْ و اَلْ اِكِیدِی بِرْ اَلدی طَمْلَه كِمْ كَنْدو دانِزِنْ بَلْدِی
طَمْلَه كِمْ دانِزَه طُرُوب كَلْمَزْ فَیْنَیب عِشقْدَنْ دَنِزْ اُلَمَزْ
كُنَشْ و یِلْ آنِی یِیا بِلْغِلْ یَشْلِغِی بَرْچِه (٦) قَلَمْیا بِلْغِل

نسخه : (١) جانلرك . (٢) كُـكلُكْ . (٣) مالنی اُینه عشقمی اُوتغل . [اتغل] . (٤) بِرُنا بَن قلم كه تنكری وَن . (٥) دنز . (٦) یشلغی كیده .

ایضاح : (مالنی اینه) مالكی قوماردە اوینا . (اوتغل) یوت یعنی قازان . قوماردە اوتمق ، اوتمك ، یوتمق = قازانمق . [١]

برنا بن قلم) سنك بیر ایلكك یبرینه بن بیك دانه قیلەیم .

---

(٤) رقلی مصراعك شمدیكی املاسی شویله اولور : یرینه بن قالەمكه تكری‌ون .
(لمصححه)

اوچنجی بیتك برنجی مصراعنك صولنده‌كی (دتغل) یرنده (آلغل) اولملیدر .
(لمصححه)

کودەدن چیق کە جانکی بولەسك ‌ ‌ ‌ جان کوزین آچ کە جانلیدن اولەسك
تکری ایدر اکر بکا کەلەسك ‌ ‌ ‌ نە کە کوکلك دیلر ایسە بولەسك
کنـدوزیکی قوغل بنی طوتغل ‌ ‌ ‌ کندوزلك سن اونوت بنی بولغل
کیم سنك بن اولەم کە تکری وەن ‌ ‌ ‌ بریکە بیك قیلەم کە تکری وەن
قنغی طملە کە بو دکزە کلە ‌ ‌ ‌ کندودن قورتولە دکز اولە [٢]
ایلرو اول ایکیدی بر اولدی ‌ ‌ ‌ ضملە کیم کندو دکزین بولدی
طملە کیم دکزە طوروب کلز[٣] ‌ ‌ ‌ قینـایوب عشـقدن دکز اولماز
کونش ویل آنی ییبە بیلکل [٤] ‌ ‌ ‌ یاشـلغی بارچـە قنیە بیلکل

(الرو) اسکیدن ، اولجە . (ییا) ییبە ، اکل ایدە ، هبا ایدە .

(بارچە) هپ ، جملە ، موجودی .

---

[١] بزم طرفلردە یالکز (اوتمق) کلمەسی مستعملدر مجهولندە ایسـە (اوتونق) دیمیوب شاذ اولەرق (ز) ایلە (اوتوزمق) دیرلر .

[٢] برچوق متصوفلر کبی جناب ناظم دخی توحید وجودی‌ینی (طملە ایلە دکز = قطرە ایلە بحر) ی مثال کوسترەرك آکلاتمق ایستەیور .

[٣] (طوروب کلز) قالقوب کلز یاخود اولدیغی یردە طورور ؛ اورادن آیرلماز کلز معنالرینە محتمل ایسەدە برنجی معنا دها مناسبدر .

[٤] طملەنك باشـلیجە دشمنی ایکیدر بریسی کونش ، دیکری روزکاردر . هر ایکیسی‌دە اونی بخار (بوغ) حالنە کچیرەرك اوچورورلر . ع :

آفتاب عالم آرا یردە قورمی شبنمی . ‌ ‌ ‌ (مصححە)

يرْ دَخي يل كِبي آني سُورا [١] دَنْز اُلْ طمْلَهْ قَجَنْ سُورا

نَسه كمْ قَلمَدي كِمي سُره لرْ يُقْ نَسابي اَيتْ بِتّا كُرَه لرْ

شَهْري كمْ سَنْ دُرُزسِنْ اَنْدا وَرْ ناكمْ اِسْتَرْ دِلَرْسِنْ اَنْدا وَرْ [٢]

كَنْدُزنْ بِلْ كه تَنْكريني بلسِنْ اُلمَياسِنْ اَبَدْ دِري قَلسِنْ

تَنْكرِدنْ سِنْ طُلُو اِزَقْ بَقْما سَنْدَنْ آنْزو دَكلْ ثمانْ اَغْمَى [٣]

نسخه : يردقي يل كبي آني صورا . (٢) شمدى كم سن دِريسَن اندا وَر . نه كم استارسن سن اندا وَر . (٣) قپو قمقما

بعض نسخه‌ده بشنجي بيتدن صوكره آتيده‌ڭي دورت بيت واردر :

جانُن اندن درى دُرُرْ كَ كُور كودَن كچ آني جانُندن سُور

جانُن ايچنده ايسته آني سَن كم بولَه سَن اِشت بُوني بيندن

باقرُون آلتُون ايده اُل كيميا داقى يوز بين بُونُن كِبي آدَيا

دْكلى يازُغُي مُزد ايدَه نور اُولسِن قَرانولق كِيده

ايضاح : (يردقي) ييرداخي ، طوپراق داخي . (صورا) صوره ، امه ، ايچينه چكه . طوپراق صوبي صوردى . ايكنجي (صوره) سؤال ايده ، آرايه ديمكدر . جناس تامدر .

(نسه) نسنه = شي . (نيته) ناصل .

یر دخی یل کبی آنی صوره　　دکنز اول ضماه نی نجین صوره
نسه کیم قالمدی کیمی صوره‌لر　　یوق نسـه‌نی ثبیت نیته کوره‌لر
شهری کیم سن طوزورسك آنده وار　　نه کیم ایستر دیلرسك آنده وار
کندوزك بیل که تکری‌ی بیه‌سك　　ئونه‌یه‌سـك ابد دیری قاله‌سـك
تکریدسـك طولو ایراق باقه　　سندن آیرو دکل تماناعمی (قپوقمه)

جانك آندن دیری درر که‌ی کور　　کوده‌دن کچ آنی جانکدن صور
جانك ایچنـده ایستـه آنی سن　　کیم بوله‌سـك ایشیت بونی بندن
باقرك آلتـون ایده اول کیمیـا　　داخی یوز بیـك بونك کبی آدایه
دوکلی یازوغکی مزد ایده[١]　　نور اوله‌سـك قراکولق کیده

(شهری که سن دررسن الخ) شـیمدی سـنك بولوندیغك شهر وممکلت اوراده موجوددر .

(قپو قمقا) قاپو چاله ، قاپو قاپو کزوب آرامعه قالقیشمه .

(جانن اندن دری الخ) جانك اوندن حیات بولمشدر . انی باق . جسمدن وازکچ . اونی جانکدن سؤال ایله . (آدایا) آدامق = نذر وعهد ووعد ایتمك : آدامقله مال توکنمز .

(دکلی یازغنی) هپ قصوریکی مکافات ایله‌یه . بوتون نور اوله‌سین . ظلمانیتك ، جسمانیتك زائل اوله .

---

[١] (هپ کناهلرك ثواب اوله) معناسی‌ده محتملدر . « فولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات » [سورة الفرقان] (مصححه)

تن زجان زنده است وجان ازوی　　اِشتَه جانْ اِچِنْدَه وْصلَتِ حَیْ

کرچه حق قدرست کز عدمی　　کند ایجاد صد جهان بدمی

بی عمل بخشدت مقام سنی　　کندت مرد اکر چه کم ززنی

مَرْدِدَنْ یَکْرَكْ اَنْلَیا یَزْغِنْ　　بخشدت بی جهاد علم لدن

کمترین بندهرا کند جمشید　　ذرّهٔ خوار را کند خرشید

دوزخی را کند بحکم بهشت　　هم کند کعبهرا بتر زکنشت[1]

چَلَبِنْ قُدْرَتی عَظیمْ چُقْدُرْ　　اِکی عامْ کَشِنْدَه بِزْ اُقْدُرْ

دِلَه صِغْمَزْ آنِنْ سِرِی اُودَمْ[2]　　دُکَتَمْ[3] آزلَه قَناعَتْ اِدَمْ

تِزْكْ دیلِنْ بِلِرْمِسَیْدِمْ بَنْ　　سُوزلَه[4] بَنْلو[5] کَسْتَرَیْدِمِ بَنْ

بِلْدَیْدِمْ خَلایِقَه سُوزلَه　　کُرَلْدی یَرَتْقَنی کُزلَه

طَتْجَه اِیدَمْ نَه کِ دِلَرْ سِزْ سِزْ　　بُلَسِزْ کَمْسَهٔ کِه بُلْدُخْ بِزْ

نسخه : (١) وای کو دامنش زدست بهشت

(٢) سْزی آدَمْ . (٣) دکترْ .

(٤) سْزِلا . (٥) بللو .

ایضاح : (کش) تیر کش ، اوق قبی .

(آدده) ای دده . ای بویوك باباه . ای محترم . قفیه ایچین کتیرمشدر .

ن زجن زنده است وجان ازوی　　ایسته جانك ایچنده وصلت حی
مزددن یکرك ایلیه یازوغنك　　نخشدت بی جهاد علم لدن
حلابك قدرتی عظیم چوقدر　　ایکی عالم کشنده بر اوقدر
ترك دیلین بیلورمسیدم بن　　سوزله باللو کوستریدم بن
بیمدیره‌یدم خلایقه سوزله　　کوره‌لردی یاراتقانی کوزله
ضانجه ایده‌مه نه‌کیم دیلرسز سز　　بوله‌سز کیمسه‌یی که بولدق بز

(دکتم) توکه‌ده‌یم ، بیتیره‌یم ، سوزیمی اکمال ایده‌یم ، ختم کلام ایله‌یه‌یم . یاخود (دکته‌زه) تك طوره‌یم . سکوت ایله‌یه‌یم . مؤدب وضعیت آله‌یم .

(بیورمسیدم) بیلیر ایمشسه ایدم ، بیلمش اوله‌یدم . (بنلو) بللی ، ظاهر ، نمایان .

(یاراتقان) خالق تعالی حضرتلری .

(ضتجه ایدم) فارسی سویله‌یه‌یم .

فارسی بیتلری تکرار یازمغه لزوم کورمدم .　(مصححه)

کذر از کفت ترکی ورومی   چون اران اصطلاح محرومی
لیك از پارسی و از تازی   کوکه درهر دوخوش همی تازی
کرچه سر درسخن نمی کنجد   کی ترازوی عقل آن سنجد
نیست این‌را کران خوش ولد   بنه آینه را درون نمد
مطلع این بیان جان افزا   بود در ششصد و نود یارا
کفته شد اول ربیع اول   کر فزون کشت این مکو طول
مقطعش هم شدست ای‌فخر   چارمین مه جمادی الآخر
شد تمام این نمط درین دفتر   تاچه آید ازین سپس دیکر
نیست این‌را نهایت وغایت   ختم کن چون تمام کشت آیت
زانکه می شود نماز تمام   چون‌شدم مست بنهم ازکف جام
نه نوازش کنم دکر نه عتاب   لب ببندم چو شد تمام کتاب

تمام شد دردست بندهٔ ضعیف محتاج برحمت حق تعالی محمد بن اسحق بن ابراهیم
اللارندی الولدی فی‌تاریخ اواخر جمادی‌الآخر سنه سبع وتسعین وستمائة ٦٩٧
رحم‌الله لمن نظر فیه ودعا لکاتبه وجمیع المسلمین آمین یارب العالمین

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرت سلطان ولد رضی عنه الاحد افندیمزك « رباب نامه » لرنده کی تورکجه نظملردر .

مولانا دُر اولیا قطبی بلنك [(۱)]   نا که اول بو یورده سا آنی قلنك

تنکری دن[(۲)] رحمت دُر آنك سوزلری   کورلر اوقورسا آچیلا کوزلری

قانقی کشی که بو سوزدن یول وَرا   تنکری آنك مزدنی بانکا ورا

ویرهیم مالم طرارم که ورم   دوستلغن مالیله بللو کسترم [(۳)]

مال که تنکری بانکا وردی بودر   که بو مالی استیا اول اسلودر [(٤)]

اسلو کشینك مالی سوزلر اولر   مالنی ویرر بو سوزلاری آلر

مال صوپراقدر بو سوزلر جان دُرر   اسلولر آندن قاچر بونده دُرر

سوز قلور باقی طورر فانی اولر   دیریی طوت قوغل آنی کیم اولر

نسخه : (۱) بلنك . (۲) دان . (۳) دوستلغم مالله بللو کوسترم .
(٤) کی اسلودر .

مولاناده اویا قطبی بیلك　　نه کیم او بویوردیسه آنی قیلك
تکریدن رحمتدر آنك سوزلری　　کورلر اوقورسه آچیله کوزلری
قنی کشی کیم بوسوزدن یول واره　　تکری آنك مزدنی بکا ویره
یوقایدی منم طوارم کیم ویردم　　دمستلغین مل ایله بلاو کمستره‌م
مال کیم تکری بکا ویردی بودر　　کیم بو مالی ایستیه اول اوصلودر
اوصلو کشینك منی سوزلر اولور　　مالنی ویرور بو سوزلری آلور
مال طوپراقدر بو سوزلر جاندرر　　اوصلولر آندن قاچار بونده طورور
سوز قالور باقی طوارفنی اولور　　دیری بی طوت قوغل آنی کیم اولور

ایضاح : (بلنك) بیلك ، بیلیکمز . (قیلنك) قیلیکمز . (یول ورا) قطع طریق ایلیه . (مزدنی) مکافتی . (طاوار) حیوانات اهلیه . الیوم قویون کچی‌یه حصر ایدرلر . قدیمده علی‌الاطلاق (مال) کلمه‌سی یرینه‌ده قوللانیلیردی . (اسه) عقللی .

تَنكرِي ذتْ كهْ قَلاسِنْ سَنْ اَبَدْ كُونْ وكيجَه تَنكرِدَنْ اِسْتَه مدَدْ [1]
الورَبْ زاري قلِبْ ديكا [2] آكا رَحْمَتْ ايتْغِلْ كَنْدِ [3] لُطفَنْدَنْ بَنكا
كوزمي آچ كهْ سَنى بَللو كورَمْ طامْلَه كيبي دَنكيزَه كيرَمْ دورَمْ
نيتَه كهْ طامْلَه دنكيزَه قارلرْ ايكي قالْمَزْ طامْلَه دنِكزْ بيرْ الرْ
بَنْ داقي طامْله بكي دَنكيزْ اولَمْ المَيَمْ دانكزْ كِبي ديري قالَمْ
سَنلولَر حَيْرانْ قالرْ بوسوزلَرا كهْ خَلايِقْ خالِقي نيتا كورا
بَنْ بولارا ايذرَمْ كهْ اولْ يُوزي كِمسه كورمَزْ كيزْ وكُوزرْ كَنْذزي
تَنكري كَنْدُو نورِني آنكا وِزرْ الْ نوربِلَه تَنكري بللو [4] كوزرْ [5]

نسخه: (۱) تنكرى دوست اول قلاسن تا ابد. كون اچنده تنكريدن استه مدد
(۲) ديغل. (۳) ايتكل كندى. (٤) بلور. (٥) بعض نسخه‌لرده بو
بيتدن صوكره آتيده‌كى بيتلر واردر:

نور اكر ،ولا كوزكده نور كورا كونشك نوري اكا كلا دورا
نور بردر اكى كورمه سن آنى جان الورسا كشيده كوره جنى
هر نسكم سنده آندن بوقدرر اول نسا كزلى جهانده چوقدرر
اوص كرك كم اوسلارى كوره بيله دالونك كم اوصى يق نتا كورا
بيل بونيكم اوصك آنى بيلميا إيلكيم جانسز كشى جان كورميا

تكری‌نی طوت كیم قیلسك سن ابد   كون وكیجه تكریدن ایسته مدد
یالواروب زاری قیلوب دیكل آكا   رحمت ایتكل كندی لطفكدن بكا
كوزمی آچ كیم سنی باللو كورەیم   طمله كبی دكزه كیروه طورەیم
نیته كیم طمله دكره قریلور   ایكی قالماز طمله دكز بر اولور
بن دقی طمله بیكی دكز اولەیم   ئولمیەیم دكز كبی دیری قالەیم
وصلولر حیران قیلور بو سوزلره   كیم خلایق خالقی نیته كوره
بن بولاره ایدەیم كیم اول یوزی   كیمسه كورمز كیرو كورور كندوزی
تكری كندی نورینی آكا ویرور   اول نور ایله تكری‌نی باللو كورور

نەر اكر اوله كوزكده نور كوره   كونشك نوری آكا كاه طوره
نوی بردر ایكی كورمه سن آنی   جان اووسه كشیده كوره جانی
هر نەسه كیم سنده آندن یوقدرر   اول نەسه كیزلی جهانده چوقدرر
اوص كره كیم اەصلری كوره بیله   دلینك كیم اوصی یوق نیته كوره
بیل بونی كیم اوصك آنی بیلمیه   ئەیله كیم جانسز كشی جان كورمیه

ایضاح — (وزلر) قریلیر ، قریشیر . (داقی) داخی . (اسەلر) اوصلولر ، عقللیلر یعنی عقل معاش صاحبی انسانلر . (هر نساكه) هر نسنه كه ، هر شی كه . (ایلكم) اویله كیم ، اەنك كبی كه . (اەص) عقل . (دالو) دلی .

حرف ایچنده بوقدر معنی سیغر بو سوزیلا سنلو یوقارو عنز

فهم ایدر کم تنکری کوزدی تنکری تنکری نور یدر که سوزدی تنکری

مولانا کبی جهاندا اولمادی آنجیلاین کمسه حقدن ظلمدی

اول کنشدر اولیالر یلدوزی دوکلینا اول درکوزر وزوزی

تنکریدن هر بر کشی بخشش بولور خاصلرنك بخششی آیزوقسی الر

بخششی کم وردی حق مولانایا آنی نه یقسولا وردی نایا

سیز آنی بنم کوزملا کوزنکز آنن اسرارینی بیندن سوزنکز(۱)

بن دیم سوزلر که کمسه دیمدی بن ویرم نعمت که کمسه یمدی(۲)

بن ویرم خلعت که کیشی کیمدی کمسه بنم بخششمی صایمدی(۳)

سوزدلر بندن(٤) خلایق بو سری اولوینی عیسی نیته قلدی دیری

نسخه : (۱) آنی بنم کوزم ایله کور کوز . آنوك اسرارینی بکا صور کوز

(۲) بن دیم سوز که کمسه دیمدی . بن ویرام نعمت که کمسه یمدی

(۳) صایمدی (٤) بیندن .

حرف ایچنده بوقدر معنی صیعار — بو سوز ایله اوصو یوقاری آغار
فهم ایدر کیم تکری کوردی تکری‌یی — تکری نوریدرکه صوزدی تکری‌یی
مولانا کبی جهانده اولمدی — آنجلاین کیمسه حقدن طونمدی
اول کنشبدر اولیالر یلدیزی — دوکلینه اول دکورور اول روزی
تکریدن هر برکشی بخشش بولور — خصلرك بخششی آیروقسی اولور
بخششی کیم وردی حق مولانایه — آنی نه یه قسوله ویردی نه بایه
سز آنی بن کوزمله کوریکز — آنك اسرارنی بندن صوریکز
بن دیه‌م سوزلر که کیمسه دیمدی — بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی
بن ویره‌م خلعت که کشی کیمدی — کیمسه بنم بخششمی صایمدی
صوردیلر بندن خلایق بو سری — ئولونی عیسی نیته قیلدی دیری

آنی بنم کوزم ایله کوریکز . آنك اسرارنی بکا صوریکز
بن دیه‌م سوزی که کیمسه دیمدی . بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی

ایضاح : (آیرقسی) آیروقسی، باشقه تورلو . (نابیا) نه‌بایه، نه‌زنکینه . (صایمدی) تعداد ایده‌مدی، یعنی صاییلمز، حسابسز .

مصطفی کوکده نیته یردی آپی نیجه آیردی یوزلردن کپی
موسی الندن نیته الدی عصا دشمنینن کوزلکینا اژدها
نیته الدی غرق فرعون لعین ایله که ایشتونك اول ایتون چاون[1]
قانی الردی آری سو کافرلرا جانلری ولوردی آندن قرا
تنکری دن هر کون نونن کپی بلا دزلو دزلو کلوردی آنلرا
اود خلیلچون نیته اولد کاف اوده دوشیجك اودی بلد کاف
بیز اویزلا تمردی قهر ایلدی آنکا دنیا نعمتن زهر ایلدی
قایز اون الوردی ابراهیما معجزه نونن کپی بین داتیه
صالحچون دغدی طاغدن[2] بردوا امتی ایلتردی سود آندن آوا[3]
هودچون یل قردی اول منکرلری طاغه طاشه اوردی اول کافرلری
آنلری که هود دیلردی قرمدی آنلرك آراسنا یل کرمدی
نو یچن طوفان قامو کافرلری بوغدی سوده[4] قومدی کمسه دری[5]

نسخه: (١) ایله کم اول ایتون اشتدك حالن. (٢) دغدا. (٣) صو اندن یکا.
(٤) سودن. (٥) هر کز دری.

مصطفی کوکده نیته یاردی آی ‌‌‌‌ نیجه آییردی یاوزلردن کبی
موسی الندن نیته اولدی عصا ‌‌ دشمنینك کورلکنه اژدها
نیته اولدی غرق فرعون لعین ‌‌ أیله کیم ایشیتدك اول ایتك جاوین
قان اووردی آری صو کافرلره ‌‌ جانلری اولور ایدی آندن قره
تکریدن هر کون بونك کبی بلا ‌‌ درلو درلو کلور ایدی آنلره
اود خلیل ایچون نیته اولدی کاف ‌‌ اوده دوشیجك اودی بولدی کاف
بر اویه‌زله نمرودی قهر ایلدی ‌‌ آکا دنیا نعمتین زهر ایلدی
ویبر اون اولور ایدی ابراهیمه ‌‌ معجزه بونك کبی بیك دائمه
صالح ایچون دوغدی طاغدن بردوه ‌‌ امتی ایلتردی سود آندن ئەوه
هود ایچون ییل قیردی اول منکرلری ‌‌ طاغه طاشه اوردی اول کافرلری
آنلری کیم هود دیلردی قیرمدی ‌‌ آنلرك آره‌سنه ییل کیرمدی
نوح ایچون صوفن قو کافرلری ‌‌ بوغدی صودە قومدی کیمسه دیری

ایضاح : (یوزلردن کبی) یاه‌وزلردن = فنالردن . کبی = ایی‌نی .
(ایتون چه‌ون) کوپكك شهرتی . (آری صه) خالص صو .
(بیر اویازله) بیر سیوری سینك ایله .
(قیبیر) قوم . (اوا) أوه ، خانه‌یه .

ایکنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (الندن) کلمه‌سی (النده) اولسه دها مناسبدر .
(لمصححه)

قاینَدی سُولی جِهانْ اولدی دَنکیزْ | نَه آتا قودی سُو نَه اوغلْ نَه قِزْ
سُوتَترْدنْ قاینَدی بِنکارْ کِبی[1] | بُوینُزغُنْ دُتّی نوحُنْ قولْلارْ کِبی[2]
کَنْدزیچونْ بزکِبی نوحْ اَیلَدی | اُمّتینی سُودَنْ آنْده بَکلَدی
نوحْ آدَمْ کِبی اِرکنجی تَمُوزْ | آدَمْ آنی بِیلوزْ بیزْ قاموُمزْ
بواُو کُوتْ دُرْحقْ خصینا سیغینَنْ | کَمی دُرْ[3] آنُنْ اوکُوتی تیزْ بینَنْ
بنْ بُونُنْ کِبی کرامَتْ خاصلرا[4] | وردی تَنکری کِبرو آنی اوتْ بلا[5]
تَنکری اَیتی[6] نا کَمْ آنلرْ اَیتلَرْ | تَنکری حاضِردُرْ کُرْ آنلَرْ کِیتلَرْ
تَنکریدَنْ کُورْ ناکِمْ آنلَردنْ کلورْ | تَنکریدَنْ بِلْ ناکِمْ آنلَردنْ قالورْ
سنْ وَلیدَنْ آیرُو کُورْما تَنکریی | آنْدَنْ اِشْته خَلقْ سُورْما تَنکریی
بَنْدَنْ ایشِتْ تَنکر خاصنْ اِشْتَه بِلْ | آنکینْ دُتْ جانْدنْ اُنغلْ آنکا قولْ
تَنکری خاصی حَقْ سری دُرْ دُنیادا | سِرْ دِلَرْ سَنْ آنی دُتْغلْ بَنْ دِدا

نسخه : (١) (٢) بکی . (٣) کامیدر . (٤) خاصلری . (٥) دیلریدی تنکری دایم دوستلری . (٦) ایتدی .

ایضاح : (سوتتردن) صو طاندیردن . (بینکار) = بیکار ، منبع . (بویزغن دتّی) بوروغینی طوتدی ، امرینه اطاعت ایتدی . (بکلدی) محافظه ایتدی دیمکدر . شیمدی (انتظار ایتدی) معناسنه قوللانیلمقده‌در . (حق خصینا) اللهك خاص قوللرینه ، اولیایه .

قيندى صوڭ جهان اولدى دكڭز — نه آتا قودى صو نه اوغل نه قيز

صو تورودن قيـادى پيـكار كبى — بويروغين طوتدى نوحڭ قوللر كبى

كندوزيچون بر كمى نوح ايلدى — آمتيني صـودن آنده بكلدى

نوح آدم كبى ايكنجى آتامز — آدم آني بيلورز بز قومز

* اوكودر حق خاصينه صيغينڭ — كيدر آنڭ اوكودى تيز بينڭ

بيك بونڭ كبى كرامت خصـلره — ويردى تكرى كيرو آني اونبيله

تكرى ايتدى نه كيم آنلر ايتديلر — تكرى حاضردر كز آنلر كيتديلر

تكريدن كور نه كيم آنلردن كاور — تكريدن بيل نه كيم آنلردن قالور

سن وليدن آيرى كورمه تكرى‌يى — آندن ايسته خلقه صورمه تكرى‌يى

بندن ايشيت تكرى خاصين ايسته بول — اتكين طوت جاندن اولغل آكا قول

تكرى خاصى حق سريدر دنيـاده — سر ديلرسه‌ڭ آني طوتغل اى دده

(صيغينڭ) التجا ايديكز . (ايتى) سويله‌دى . (ايتلر) سويله‌ديلر .

(اى ددا) اى بويوك بابا . قافيه ايچين كلشدر . اسكى شعرلرده (اى ايچى ، اى پاشا) كبى كلمه‌لر كتيريلردى .

(اوكوتى) اوكودى ، نصيحتى .

بَن نیتّه ایدَم آرن سِرن سِزا ون قلق قانی که بو سِرلر سِغا
سِرّ دِلا سِغمز قَلقلر نه الر بو اِکیدن کم چقرسا[1] ال بلر
اُول نسانی کِم کِمسنا بُلمدی اول کم آنی بولدی جانی اُلدی
اُوسنکی قوغل دلو اول بو بولا بو یلا بر جان ویرن یوز جان آلا
تنکری دن ذرجان کیرو وزغل آنکا کم عوض برا اکش جانلر سنکا
اول برا الک جانی کم بیر یوز آلا[2] اکمین آندا حالی یاوز الا
اُیقدا کوز جانکی قاندا کیدر سنسز آندا جان نجا اشلر ایدر
سن یتیجك[3] کوددن جانك اچر قش کی قندا دلرسه بیر ایچر
کندزندن یوز صورت بر جان الر شهر الر بازار الر دکان الر
کندودن هم بیر الرهم کوك الر جان ایانقدر کر کودا یتر

نسخه : (۱) کندزندن کم چقرسا . (۲) یوز اولا . (۳) یتیجق .

ایضاح : (ارن) أر ، ارکك . بوراده مقصد (اولیا) . (سرن) سرنی ، اسرارنی . (بو اکیدن کم الخ) بوایکیسندن یعنی بشریت (کوکل) ندن ، بشریت (قولاق) ندن کیم چیقار ، یوکسه‌لیرسه ، بویله اعضای جسمانی قیدندن فارغ اولورسه اوحقیقتی بونور . حقه ایریشیر .
(نسا) نسنه ، شی . (اوسنکی) اوصصوکی ، عقلکی . (اوکش) اوکوش = چوق معناسنه . (الدی) اولمه‌دی ، هلاك اولمادی ، فوت اولمادی . (یازیق) کناه ، جرم . (اول برا الك) او محله زرع ایله . (کودا) کوکده ، جسم ، وجود . (سن یتیجك الخ) سن یاتجه جانك کوکده کدن ، جسمکدن اوچار .

بن نیته ایدەم ارن سرین سزه اول قولاق قنی كه بو سرلر صیغه [١]
سر دله صیغماز قولاقلر نه اولور بو ایکیدن کیم چیقارسه اول بولور
اول نەسەنی کیم کسنه بولمدی اول کیم آنی بولدی جانی اولمدی
اوصکی قوغل دلی اول بویوله بو یوله بر جن ویرن یوز جان آله
تکریدندر جان کیرو ویرکل آکا کیم عوض ویره او کوش جانلر سکا
اول یره اك جانی کیم بر یوز اوله اکمین آنده حالی یاوز اوله
اویقوده کور جانکی قنده کیدر سنسز آنده جان نیجه ایشلر ایدر
سن یاتیجق کوکدەدن جانك اوچار قوش بیکی قنده دیلرسه بیر ایچر
کندوزندن یوزصورت برجاناولور شهر اولور بازار اولور دکان اوور
کندیدن هم بیراولورهم کوك اولور جان اویانیقدر اکر کوده یاتور [٢]

(کندزندن یوز صورت الخ) بیر جان کندیلکندن یوز عدد صورت وشکل اولور (و یاخود) کندیلکندن یوز عدد صورت بیر دانه جان اولور دیمکدر . ایکی معناده صحیحدر . او لطیف عالمده كاه یوز جان بیر صورت ، كاه بیر صورت یوز جان اولور . یالکز (صورت) ده (جان) ه تحولله قالمز . هر جان اشیادن یوز تورلوسنك ، بلکه بیك تورلوسنك صورتنه کیرر . شهر اولور ، بازار اولور ، دکان اولور ، باغ ، باغچه ، قوش ، حیوان اولور ، هزاران شکل وصورته کیرر .

(صورت) لفظ عربیسی من القدیم خلقمزك لهجەسنده (صورات) شکلنده مستعملدر . بعضاً (تصویر) و (شکل) ، بعضاً ده واك زیاده (یوز) و (چهره) مقامنده قوللانیلیر .

---

[١] دوغروسی (سزمك = سەزمك) مصدرندن (سزه) اولملیدر . (لمصححه)

[٢] (ئولمك) مصدرندن (ئولور)اولمقدەمکندر . « الله يتوفى الانفس حين موتها . . . » [سورة الزمر] (لمصححه)

بونیله بلغل سن انجك جانکی — جان ورزکن کی ساقن ایانکی
کیم بیلا ایلتا آنی جان تنکریا — اوچوق اچرا خورلرلا یوریا
بختلو اول جان که جانی عشقدر — قوللغی(١) بو بولده صافی صدقدر
عشقسز جانی ولو بلماق کرك — اول که عاشقدر آنی بلماق کرك
کیم جانکی عشقله دیری ایدا — همه نوزندن بو قرانکولق کیدا
کندزی بیکی سنی خاص ایلیا — رحمتندن یازقنك باغشلایا
بو جهانده اول اری کی اشتغل — آنی دنغل آیرقن الدن قغل
آنی ذوتلر جهان اسبی الر — بلك انلردن جهان دیری قلر
بو جهان کوردا بکی آنلر جانی — کوردیا باقا انجی کور جان قانی
کورده کورنیر جانی کوز کورمدی — جان نیتالیغینی اسلو سرمدی
جان کورنمز کیم یوزن کوزلر کورا — کورده داکل کیم کلا قارشو دورا
علم لا کورجان یوزن قو بو کوزی — ایله کیم اسنك کوز هر بیر سوزی

نسخه : (١) قوللقی .

ایضاح : (بیله ایلتا) برابر کوتوره . (انجی) ای افندی ، ای بویوك آدم دیمکدر. (جان نیتالیغینی الخ) جانك ناصل اولدیغینی یعنی ماهیتنی عقلی باشنده اولان ، کامل انسانلر آرایپ صورمدیلر چونکه جناب حق قرآننده « قل الروح من امر ربی » قول شریفیله (حیات) لك ماهیتی حقنده قیصه بیر جوابله اکتفا بویورمشدر که جانك بیر امر ربانی اولدیغنی حکایه ایلر . (اسنك) اوصوك ، عقلك .

بویله بیلکل سن ئولیجك جانکی　　جان ویریرکن کەی صاقین ایمانکی
کیم بیله ایلته آنی جان تکری‌یه　　اوچـق ایچره حوریلرله یورویه
بختلو اول جان که جانی عشقدر　　قوللغی بو یولده صافی صدقدر
عشقسز جانی ئونو بیلمك کرك　　اول که عاشقدر آنی بولمق کرك
کیم جانکی عشـق ایله دیری ایده　　هم نورندن بو قرا کولق کیده [١]
کندوزی بیکی سنی خاص ایلیه　　رحمتندن یازیغـك باغیشلایه
بو جهانده اول اری کەی ایستکل　　آنی طوتغل آیروغین الدن قوغل
آنی طوتانلر جهـان اسی اولور　　بلکه آنلردن جهـان دیری قلور
بو جهـان کوکده بیکی آنلر جانی　　کوکده‌یه باقه ایچی کور جان قانی
کوکده کورونور جانی کوز کورمدی　　جان نیته‌لکنی اوصـلو صورمدی
جان کورونمز کیم یوزین کوزلر کوره　　کوکده دکل کیم کله قارشـو طوره
علم ایله کور جان یوزین قو بو کوزی　　اویله کیم اوصك کورور هر برسوزی

---

[١] (هم نورندن) یعنی او عاشقك نورندن دیمکدر .　(لمصححه)

هَرْ نَسانِكْ كوزلَرِي آيْرُقسِدُرْ　　سَنْدَه يُوزْ كُوزْ وارْ ذكالِيني كُورُرْ
سُوزْلَرُكْ كوزي بايِيقْ قولَقْ اُلُرْ　　كَيْ سُوزِي ياوُزْ سُوزي قُولَقْ بِلُرْ
طادْماغكْ كوزي آغزْدِرْ كُوْدَدا　　طاتْلُوِي آجِيدَنْ اُولْ كَيْ فَرْقْ اِدا
هَرْ نسايا سَنْ آنُكْ كُوزِيلَه باقْ　　كِمْ كُوراسِنْ دُشْمَاسِن سَنْ اِراقْ
جانْ يُوزِينا جانِلا باقْمَقْ كَرَكْ　　جانْ دِلَرْسَنْ كُوْدَدَنْ چِقْماقْ كَرَكْ
نُوزْ دِلَرْسَنْ وَرْ نُوزا اُلغِلْ نُورِ چُونْ　　خُوزْ دِلَرْسَنْ وَرْ خُور اُلغِلْ خُورِ چُونْ
آتِلَه بِلغِنْ دَوا جُفْت اُولْمَدِي　　ايلَه كِمْ ياوُزْ ايدَنْ كَيْ بُلْمَدِي
هَرْ نَسا(١) لايِقْ كَرَكْ كِمْ جُفْت اُلا　　قانِي اُولْ اُسْلُو كِه بُو سُوزْدَنْ طُولا
هَرْ كِمْ اِسْتَرْ تَنْكرِي اُولْ اُسْلُودُرْ　　خَلْق آراسِنْدَه كُنَشْدَنْ بِللُودُرْ
كُوزْ كُلُو يُوزِي كِسَياهِچ بَنْكزَمَزْ　　تَنْكرِي قاتِنْدَه بِنْكي بِيرَه سَمَزْ(٢)
تَنْكرِئِ كُورَنْ كِشِي كُوزلَنْ آچَرْ　　قَرانكُو جانْلارْ اُزَرِنا نُوزْ سَچَرْ
آيْ بِكِي عالَمْدَه آيْدِنْلِقْ وِرُرْ　　يُوزِ نُورِنْدَه قارَنكُولِقْ وَرُرْ
دِيرِي اَيْلَرْ اُولُوِي عِيسى بِكِي　　يُولْ آچَرْ دانكِزْدَه اُولْ مُوسى بِكِي

نسخه: (١) هر كسا؟. (٢) سِيمز.

هر نەسەنك كوزلری آیروقسیدر   سندە یوز كوز وار دوكلینی كورور

سوزلرك كوزی بابیق قولاق اولور   كەی سوزی یاوز سوزی قولاق بیلور

طادماغك كوزی آغزدر كوكدەدە   طتلوبی آجیدن اول كەی فرق ایدە

هر نەسەیە سن آنك كوزیلە باق   كیم كورەسك دوشمیەسك سن ایراق

جان یوزینە جان ایلە باقمق كرك   جان دیلرسەك كوكدەدن چیقمق كرك

نوردیلرسەكوارنور اولغل نورایچون   حوردیلرسەڭوارخوراولغل حورایچون

آت ایلە بیلكل دوە جفت اولمدی   ایلە كیم یاوز ایدن كەی بولمدی

هر نەسە لایق كرك كیم جفت اولە   قانی اول اوصلوكە بو سوزدن طولە

هركیم ایستر تكری‌یی اول اوصلودر   خلق آراسندە كونشدن بللودر

كوركلو یوزی كیمسەیە هیچ بكزەمز   تكری قاتندە بری بیكە صاماز

تكری‌یی كورن كشی كوزلر آچار   قراكو جانلر اوزرنە نور صاچار

آی بیكی عالمدە آیدینلق ویرور   یوزی نورندە [١] قراكولق وارور

دیری ایلر ئولوبی عیسا بیكی   یول آچار دكزدە اول موسا بیكی

ایضاح : (آیرقسدر) آیریدر . باشقە باشقەدر . (سندە یوز كوز وار) سندە یوز عدد و بلكە داها زیادە كوز واردر . اونلر هر شیئی كورورلر . (بابیق) حقیقة ، نفس‌الامردە . (طادماغك) ذوقك ، لذت آلمەنك . (حور دلرسن الخ) اكر حوری دیلر ایسەك ، جنتدە حوریلرك وصالیلە بكام اولەیم دیرسەك حوری ایچین یعنی حوری‌یی الدە ایلەمكلك ایچین وار خور وحقیر اول كندنی عبادات ومجاهداتدە انواع محن ومشاقە كرفتار ایلەكە مكافاةً حوری‌یی الدە ایدەبیلەسین . (بلغن) بیلكیل ، بیل ، معلومك اولسون . (بنكی برەسمز) بیكی برە صایمز یعنی بر اوغرندە بیكی فدا ایلر . (ورز) واریر یعنی كیدر وزائل اولور .

[١] (نورندن) اولمق دها مناسبدر .   (لمصححه)

بيكْ بونونْ كبى (١) اِدَزْ بيرْ دَمْدَه اولْ　　دَكْمَه بِرْ يوقْسُلَه ويرِزْ مالى بولْ

ناكِه پيغامبرلرنكْ وارْ (٢) اولْ بِلورْ　　كِمْ آنى ذوقْتى قامُوسينى بُلرْ

نورْ بِرْدرْ مؤمنلرُكْ كرْ يوزِسا　　ايكى كورا هرْ كمْ اولْ اوسْنورِسا

سُوسَدِنكسا (٣) بازدَقا باقْمه صو ايچْ　　صُورَتا نَفْسِنكْ باقَرْ باشينى بيچْ

كُوْدَدَنْ كچْ قانى ذاتْ بونْدَه جانى　　كِمْ بولاسِنْ جانِكْ ايچِنْدَه آنى

جانكْ ايچِنْدَه دَرْ اولْ كَىْ اِسْتَغِلْ　　آنى ذتْغِلْ بَزِكْ آيرُوغِنْ قغِلْ

كِمْ كراسِنْ جانِكْ اِچْرا تَنكْرِينى　　كُشْتَراسِنْ قامُوسينا تَنكْرِينى

تُركْه بِلْسَيْدِمْ بَنْ ايدَيْدِمْ سِزا　　سِزْلَرى كِمْ تَنكْرِيدَنْ دَكْدى بِزَه

بِلْدُرَيْدِمْ سُوزِلَه بِلْدُوغِمى　　بُلْدُرَيْدِمْ بَنْ سِزا بُلْدُوغِمى

دِلَرُمْ كِمْ كُورَه لَرْ قامُو آنى　　جُمْلَه يُوقْسُلْلَرْ اولا بِنْدَنْ غَنى

بِلْدُرَمْ دُكالينا بِلْدُوغِمى　　بُو لَلَرْ اولو كيچى بُلْدُوغِمى

يالُوَرُورَنْ تَنكْرِيا بَنْ دُونْ كُونْ　　كِمْ ذُوكالِنْ يَرْلِغا بِنِمِچُونْ

آتا كبى دُوكَلينى ساوَرُمْ　　قامُويا تَنكْرِيدَنْ اَيْلُكْ دِيلَرُمْ

سيزْ دَقى بِنى سَوُنكْ ايلا كِه بَنْ　　سيزى سَوَرُومْ نيتا كِه جانى تَنْ

نسخه : (١) بونك بيكى . (٢) ناكه پيغامبر كركدر . (٣) صوسز ايسك.

بيك بونك كبي ايدر بر دمده اول دكمه بر يوقسوله وررور مالى بول
نه‌كه پيغمبرلرك وار اول بيلور كيم آنى طوتدى قوسينى بوتور
نور بردر مومنلرك كر يوز ايسه ايكى كوره هر كيم اول اوصسز ايسه
صوصادكسه بارداغه باقه صو ايچ صورته نفسك باقار باشنى بيچ
كوكده‌دن كچ‌قاتى طوت بونده جانى كيم بوله‌سك جانك ايچنده آنى
جانك ايچنده‌در اول كه‌ى ايستكل آنى طوتغل برك آيروغين قوغل
كيم كوره‌سك جانك ايچره تكرى‌ىنى كوستره‌سك قوسنه تكرى‌ىى [١]
تركجه بيلسيدم بن ايديدم سزه سرلرى كيم تكريدن دكدى بزه
بيلديريدم سوز ايله بيلديكمى بولدوريدم بن سزه بولديغمى
ديلرم كيم كوره‌ز قامو آنى جمله يوقسوللر اوله بندن غنى
بيلديره‌م دوكلينه بيلديكمى بوله‌ز اولو كيچى بولديغمى
يالواروره‌ن تكرى‌يه بن‌دون‌وكون كيم دوكلين يارليغه بنم ايچون
آتا كيبى دوكلينى سورم قويه تكريدن أيلك ديلرم
سيز دقى بنى سوك ايله كه بن سزى سورم نيته‌كه جانى تن

ايضاح : (اوزسوزسا) اوصسزايسه ، عقلسز ايسه . (باردقا) بارداغه ، دستى‌يه . (بارداق) نفس‌الامرده‌كوچوك دستى ديمكدر. استانبولده صو قدحنه (بارداق) ديورلر. (بيچ) ايكى پارچه‌ايله . (قاتى) قوى ، پك صاغلام . (آيروغن) باشقه‌سينى . (دكدى) ايرشدى ، واصل اولدى . (دكالينا) دوكه‌لى‌يه ، هپسينه ، جمله‌سينه . (اولو كيچى) بويوك ، كوچوك . (سيز دقى) سيز دخى .

[١] بو مصراع بويله قلورسه قافيه‌سز اوليور دوغروسى بلكه شويله اوله‌جقدر (كوستره‌سك قوسنه تغرى‌ىنى) .(تغرى) دوغرى‌نك اسكى املاسى اوله‌بيلور . بوصورتده بومصراعى (كوستره‌سك قوسنه دوغرونى) شكلنده يازه‌بيليرز . (لمصححه)

بَنْ سِزِ یکچِنْ کَیْ دیلَرُومْ سِز بَنکا   کَیْ دیلامَزْ سُز قاچَرْ سِزْ دُزْتْ یَنکا
کُوز یکُوزِی تَنْکری آچَرْسا بَنِی   کُورَ سِزْ ایلا کِه کُورُرْسِزْ کَنِی
بِینی قاتی دُتَسِزْ بُو دُنْیادا   اولْ کِه بیندَنْ آیِرلا قانْدَه کیدا
یُولْ بُودُرْ اولْ جانْ کِه بُو یُولْدَنْ چِقا   دَکْمَیا کاوُزْ کِبی اولْ جانْ حَقا
تَنْکرِیِ پَیغامبَرِنْدَنْ اِسْتَغِلْ   زِنْهارْ آنی حَقْدَنْ آیْرُو سَنْمَغِلْ
اولْ کِه بُولْدی تَنْکرِیِ کَیْ دُوتْ آنِی   آنِی بُولیجَقْ دیمَا تَنْکری قَنِی
تَنْکری آنْدَنْ آیْرُو داکُلْ آچْ کُوزُنْ   اولْ وِزِرْ سانکا هَمیشَه اُورُوزُنْ
کِمْ کِه بیری ایکه کُورُرْ شاشِی دُرْ   سُوزْنِی ایشِتْمَغِلْ قَلْماشِی دُرْ
ای قَرِنْداشْ بُو سُوزی ایلا کِه واز   اولْ بِلا کِمْ تَنکرِیِ جانْدَنْ سَوازْ
کُوكْ و یِیرْ آنْنكْ قاتِنْدَه بِرْ اُلا   تَنْکرِیدَنْ ایچی طاشِی پُرْسِرْ اُلا
یُوزْ اُلُرْسا حَرْفلَرْ بِرْ سُوزْ اُلُرْ   سُوزْلَرْ ایلا عاقِبَتْ بِرْ کُوزْ اُلُرْ
نا کِه وَرْسا اُلُرْ اُولْ بِرْ جانْ قَلُرْ   اولْ جِهانْدا قُولِلا سُلْطانْ قَلُرْ
قُولُ و سُلْطانْ بِرْ دُرُرْ ایکی دَکُلْ   اولْ سَرا اِیچْرَه بِرْ اُولُوزْ بالِكْ و قُولْ
تَنْکری نُورُنْدَنْ طُلُوذُرْ جانْلَرِی   ایکی کُورْما کُوزْلُو یِیسَنْ آنْلَرِی
صُورَتْ ایچْرا آنْلَرْ ایکی کُورُنُرْ   مَعْنِیا باقْ کِمْ کُراسِنْ بِرْ ذُرُرْ
اَوْلَرا باقَنْ نُورِی ایکی کُورُرْ   اَوَه باقْما نُورَه بَقْ کِمْ بِرْ ذُرُرْ

بن سزکچون کەی دیلرم سز بکا | کەی دیلمزسز قاچارسز دورت یکا
کوزکزی تکری آچارسە بنی | کورەسز ایلەکە کورورسز کونی
بنی قانی طوتەسز بو دنیادە | اولکە بندن آیریلە قندە کیدە
یول بودر اول جانکە بویولدن چیقە | دکمیە کاویر کبی اول جان حقە
تکری‌یی پیغمبرندن ایستکل | زینهار آنی حقدن آیری صانمغل
اولکەبولدی تکری‌یی کەی طوت آنی | آنی بولیجق دیمە تکری قنی
تکری آندن آیری دکل آچ کوزك | اول ویرور سکا همیشە او روزیك
کیمکە بیری ایکی کورور شاشیدر | سوزنی ایشتمکل قولما شیدر [۱]
ای قرنداش بو سوزی ایلەکە وار | اول بیلەکیم تکری‌یی جاندن سور
کوك و یبر آنك قتندە بر اولە | تکریدن ایچی طاشی بر سر اولە
یوز اولورسە حرفلر برسوز اولور | سوزلر ایلە عاقبت بر کوز اولور
نەکە وارسە ئولور اول برجان قالور | اول جهاندە قول ایلە سلطان قالور
قول وسلطان بردرر ایکی دکل | اول سرا ایچرە بر اولور بك و قول
تکری نورندن طولودر جانلری | ایکی کورمە کوزلی ایسەك آنلری
صورت ایچرە آنلر ایکی کوزونور | معنی‌یە باق کیم کورەسك بردرر
ئەولرە باقان نوری ایکی کورور | ئەوە باقمە نورە باق کیم بردر

ایضاح : (قانی دوتسز) صیق طوتەسیکز . قویاً مرتبط اولەسیکز . (قالماش ، قولماش) یارامااز ، فنا آدم ، مسخرە ، رند ، طالقاووق . (ایلاکە وار) اویلەکە واردر ، یعنی اولدیغی وجهلە . (طاشی) طیشی ، خارجی . (باك و قل) بك یعنی افندی ایلە قول .

---

[۱] (قولماشیدر) لفظی (انسانلرك قولماشیدر) تقدیرندەدر . (مصححە)

أسلو اولن ایچرا نوری بر بلا   قانده کم کورا حقی آنده قلا
دتمدی سوزیله(١) کم کیرو قیا   بر کشب در ایله کم طاغده قیا
خلق آنکا درلرسه بو یول حق دکل   بو یولی قو حق یولن کی ایسته یول
قولقینا قیمیا اول سوزلری   حق نورن چون بللو کوردی کوزلری
سوزلرن کوز سوزلرن سوزستمغل   ذوکلی یا نکاش درز اینانمغل
سوز آننکدر کم آچقدر کوزلری   اول نه درسا تنکریدن در سوزلری
اول کشی کم ایله الدی آزدر   نا کم اول ایدا قاموسی رازدر
تنکری رازن آندن ایشت(٢) ای ایچی   کی الودر کورمکل آنی کچی
تنکری دیدی سن الدم موسیا   کندو ذوستن کیشی بو یلا استیا
اولو کچی کلدی بنی کورمغا   نیته در کم کلمدک سن سورمغا
موسی دیدی حاشا سندن سیرولق   سن خالقسن سانکا قنده سیرولق
بنه دیدی سیرو اولدم کلمدنک   دیدکم سوزی حسابا آلمدنک
موسی دیدی بو سری آنکلامزم   مقصودن نادر بو سوزدن بلمزم
تنکری دیدی سیرو اولدی بر ولیم   دنیا ایچره سیرولق دارتی دلیم
بیز کن آنی نیشه وارب کورمدنک   نیتسن دیبب حالندن سورمدنک

نسخه : (١) طوتمدی سوزیله . (٢) اندن ایسته .

اوصلو ئەولر ایچره نوری بر بیله | قنده‌کیم کوره حق آنده قاله
دونمدی سوز ایله کیم کیرو قایه | برکیشوبدر ایله کیم طاغده قیا
خلق آکا دیرلرسه بویوك حق دكل | بویولی قوحق یولین کەی ایسته بول
قولاغنه قویمیه اول سوزلری | حق نورین‌چون بللوکوردی‌کوزلری
سوزلرین کوزسزلرك سوز صانمغل | دوكلی یاکلیشـدرر ایناتمغل
سوز آنکدر کیم آچیقدر کوزلری | اول نه دیرسه تکریدندر سوزلری
اول کشی کیم ایله اولدی آزدر | نه کیم اول ایده قموسی رازدر
تکری رازین آندن ایشیت ای ایچی | کەی اولودر کورمکل آنی کیچی
تکری دیدی صیرو اولدم موسایه | کندی دوستین کشی بویله‌ایستیه [١]
اولو کیچی کلدی بنی کورمکه | نیته‌درکیم کلدك سن صورمغه
موسی دیدی حاشا سندن صیرولق | سن خالقسك سکا قندن صیرولق
بینه دیدی صیرو اولدم کلدك | دیدیکم سوزی حسابه آلمدك
موسی دیدی بو سری آکلامزم | مقصودك نەدر بو سوزدن بیلمزم
تکری دیدی صیرو اولدی بر ولیم | دنیا ایچره صیرولق طارتدی دلیم
بر کون آنی نیشه واروب کورمدك | نیته‌سك دیوب حالندن صورمدك

ایضاح : (دوکەلی) هپ ، جمله . (ایچی) افندی . (کیچی) کوچوك . (سـیر) صایرو = خسته ، مریض. (استیا) ایسته‌یه یعنی آرایه ، تحری وطلب ایده . (اولوکیچی) بویوك ، کوچوك . (دارتی) طارتدی = آلدی ، طوتدی . (دلیم) چوق . (نیشه) نیچه ، ناصل . (نیتسین) ناصلسین .

---

[١] بو مصراعك معناسی (انسان کندی‌ده ستنی بویله‌می آرار) دیمك اولوب استفهام استفهام انکاریدر . (المصحح)

بَنْ آنِكْ سَبْرُولِغِنْدَنْ صَبْرُومْ   سانمه كِمْ بَنْ اولْ وَلِى دَنْ آيْرُومْ
كِمْ آنِى كورا بيني كُورْمُشْ دُرْ اولْ   كِمْ آنِى سُورا بيني سُورْمُشْ دُرْ اُولْ
بيني آنْدا آنِى بيندا كُورُنكُوزْ   بيني آنْدَنْ آنِى بيندَنْ سُورِنكُوزْ
كُوزْدَه دِرْ اولْ بَنْ جانى بيلُنكْ بَنِى   كُولْكْ بِكِى دُرْ كُوكْسِى آنكْ بَنْ كِسْنِى
ايكِمِزْ بيرُزْ ايكى كُورْماناكْ بِزِى   ذُوتِنكْ آنِى يَرْلِغايا اولْ سِزِى
كِمْ آنِى بَنْدَنْ(۱) سَچِرْسا اولْ بايِقْ   دُشْمَنْ دُرْ اَوِينى باشينا يِقْ
بَنْ آنونكِچُونْ يَرَتْمْ عالَمِى   اولْ وَلِيمچُونْ كَتِرْدِمْ آدَمِى
كِمْ دُعا آنْدَنْ ساغِنْسُونْ كيشِلَرْ   جُفْت اولالَرْ ايزْكَكيلا ديشِلَرْ
هَمْ بولَرْدَنْ دُوغَلَرْ خاصْ قُولْلَرِمْ   كِمْ بُولَرْ قاتْلَرِمْ دُرْ قولْلَرِمْ
بيني اُولْ خاصْلَرْ بِلا كِمْ بَنْ نَوَمْ   آنْلَرِى ساوَنْلَرِى بَنْ كَىْ سَوَمْ
خاصْ لَرِمْ بَنْمْ سِرِمْ دُرْ بِلِنكِزْ   نا كِمْ اولْ ايدَرْسَه آنِى قيلِنكِزْ
كِمْ سَوَمْ قامُونكُوزِى آنونكِچُونْ   قامُونكُوزْ آچِنْ كُوزِى آنونكِچُونْ
آنكَه باقِنكْ باقْما كُزْ آيْرُقْ يُوزا   كِمْ نُورُنْدَنْ نُوزْ كِيرا كُوزُونكِزا
رَحْمَتِمْ اُولْ دُرْ جِهانْدا كَىْ بِلُنكْ   آتَكُنْ دُوتُونكْ بيني آنْدَنْ بُولُنكْ
كِمْ سِزِى اَحْمَقْ اولْ خاصْ كُتُورا   نَفْسُنكِزْ كِمْ يُولْ اورُرْ بُويْنُنْ اُرا

نسخه: (۱) بنی آندن

بن آنك صیرولغندن صیرووەم　　صانمەکیم بن اول ولیدن آیرووەم
کیم آنی کورە بنی کورمشدر اول　　کیم آنی صورە بنی صورمشدر اول
بنی آندە آنی بندە کوریکز　　بنی آندن آنی بندن صوروکز
کوکدەدر اول بن جانی بیلك بونی　　کوك کیدر کوکسی آنك بن کونی
ایکیمز برز ایکی کورمەك بزی　　طوتك آنی یارلیغایە اول سزی
کیم آنی بندن سچرسە اول بایبق　　دشمنمدر ئەونی باشنە بیق
بن آنك ایچون یاراتدم عالمی　　اول ولیم ایچون کتیردە آدمی
کیم طوغە آندن صاغشسز کشیلر　　جفت اولەلر ارکك ایلە دیشیلر
هم بولردن طوغەلر خاص قوللرم　　کیم بولر قانادلرمدر قوللرم
بنی اول خاصلر بیلەکیم بن نەوەم　　آنلری سونلری بن کەی سوەم
خاصلرم بنم سرمدر بیلیکز　　نەکیم اول ایدرسە آنی قیلیکز
کیم سوەم قاموکزی آنك ایچون　　قوکز آجك کوزی آنك ایچون
آکا باقك باقەکز آیروق یوزە　　کیم نورندن نور کیرە کوزکزە
رحمتم اولدر جهاندە کەی بیلك　　اتکین طوتك بنی آندن بولك
کیمسزی اوجاغە اول خاص کوتورە　　نفسکز کیم یول اورور بوینین اورە

ایضاح : (سچرسا) آییرسە ، تفریق ایلرسە . (بایبق) بایاغی ، حقیقةً ، نفس‌الامردە . (ساغشسوز) صایسز ، حسابسز . (نوم) نەوەم ، نەیم ، نە ذاتم .

قامُونکِزِی اولْ طامُودَنْ کچُرا   اوچْمَقْ ایچْرا شَرْبَتِنْدَنْ ایچُرا
حُورِیلَرْلا آنْدَه ایچاسِزْ سُحبَتی   کُزْمَیاسِزْ کِمْسَدَنْ آنْدا کچُبی
اُولْ سُجُودَنْ کِمْ طَهُوز اولدی آدی   تَنْکْرِ قُرْآنْدَه آدِنْ ایلا دیدی
اُوچْمَاقْ ایچْرا عَدْلْ الْزْ کیچْ یُوقْ دُرُزْ   نا کِمْ آنْدا سِزْ دیلَرْسِزْ چُوقْ دُرُزْ
یِمَكْ ایچْمَكْ آنْدَه دایِمْ دُرْ بِلُنْكْ   جَهْدا یدُنْكْ کَیْ اُوچْمَقی[1] بُونْدَه بُلُنْكْ
کَزْ وِراسِزْ بو جِهانی اُجْمَقی   آلَسِزْ بونْدَه کوراسِزْ[2] هَمْ حَقی
کُوزدِلَرْ بُونْدَه اَرَنْلَرْ ناکِه وَرْ   نَقْد نُوکُنْ یارِنا بَقْمادِلَرْ
سَنْ دَقی اُچْمَاقِ بُونْدَه اِشْتَغِلْ   اُچْماقیچُونْ دُنْیایِی اَلْدَنْ قُغِلْ
بُونْده بُولْدیلَرْ اَرَنْلَرْ بِلْ بُونی   ذُونْ ایچِنْدَه کُوزدِلَرْ بَللُو کُونی
قارَنْکُودَه کُوزدِلَرْ حَقْ نُورِنی   دیوْ ایچِنْدَه بُلْدِلَرْ هَمْ حُورِنی
کُفْر ایچِنْدَه دینُ وایمانْ بُولْدِلَرْ   کَنْدُولَرْدَنْ اَلْدِلَرْ حَقْ اُلْدِلَرْ
امْلَه بِکی اُولْ دَنکیزِه کیرْدِلَرْ   کَنْدولارِنی دَنکیزا وِیرْدِلَرْ
طامْلَه دیمَه آنْلَره دَنکیزْ دیغِلْ   آنْلَری دُوتْغِلْ قَلانِینی قُوغِلْ

نسخه : (۱) کیم اوچمغی بونده (۲) بولاسز .

قوکزی اول صودن کچیره اوچمق ایچره شربتندن ایچیره
حوریلرله آنده ایچه‌سز سوجی کورمیه‌سز کیمسه‌دن آنده کوجی
اول سوجیدن کیم طهور اولدی آدی تکری قرآنده آدین ایله دیدی
اوچمق ایچره عدل اولور کوج یوقدرر نه کیم آنده سز دیله‌سز چوقدرر
یمك ایچمك آنده دائمدر بیلك جهد ایدك که‌ی اوچمغی بونده بولك
کر ویره‌سز بو جهانی اوچمغی آله‌سز بونده کوره‌سز هم حقی
کوردیلر بونده ارنلر نه‌که وار نقد بوکون یارینه باقدیلر
سن دقی اوچمغی بونده ایستکل اوچمق ایچون دنیانی الدن قوغل
بونده بولدیلر ارنلر بیل بونی دون ایچنده کوردیلر بللو کونی
قرا کوده کوردیلر حق نورنی دیو ایچنده بولدیلر هم حورنی
کفر ایچنده دین وایمان بولدیلر کندیلردن ئولدیلر حق اولدیلر
طمله بیکی اول دکزه کیردیلر کندیلرینی دکزه اوردیلر
طمله دیمه آنلره دکز دیکل آنلری طوتغل قالانینی قوغل

ایضاح : (سجی) سوجو = شراب . (کوج یوقدورر) ظلم یوقدر . (دون ایچنده کوردیلر الخ) (کوندوزی عیاناً کیجه ایچنده کوردیلر) دیمکدر . (دیو) شـیطان ، آزغین اجنّی . (حور) حوری ، جنت قادینی .

رو ولد خامش مکش این سر دراز　　زانك كوته خوشترست اسرار وراز
شد تمام ازداد دادار این کتاب　　درسنه سبعمائه ای ذو لباب
درمه ذی‌الحجه شد هم این تمام　　تاتماند بر خور معنی غمام
غرهٔ شعبان شد آغاز کتاب　　بس کنم والله اعلم بالصواب
در سنهٔ مذکور اندر پنج ماه　　شد تمام این مثنوی ای مرد راه
مقطع ومطلع درین مدت بدست　　درّ ها زان یم روان سفته شد ست
کفته شد درعشق آن مرد [۱] این کتاب
یافت روح ازداد او صد فتح باب

---

[۱] در عشق آن مرد = او مرد خدانك يعنى مولانانك .

بسم الله الرحمن الرحيم

مظهر عشق ابد ، مُظهر اسرار احد ، جناب محمد بهاءالدین سلطان ولد قدس سره‌الصمد حضرتلری حالاقضاء قاره‌مان اطلاق اولونان بلدهٔ لارنده‌ده صلب پاك حضرت مولانادن آلتی یوز یکرمی اوچ سنه‌سی ربیع‌الآخرینك یکرمی بشنجی جمعه کونی اول صبحده مهد آرای عالمشهود اولدی . منقبه‌نویسلرك شهادتندن و آثار علیه‌لرینك‌دلالتندن مستبان اولدیغنه کوره حضرت سلطان ولد صوری ومعنوی والد اعظمنه مشابهت تامه ایله بکزه‌مش ، ولادتندن مفارقتنه قدر علی‌الدوام حضور پاکندن ورضای اقدسندن آیریلمه‌مش بر ولی زاد ولایت نژاد ایدی . دها طفل نوزاد ایکن باباسنك قوجاغنده کزر وزبان وپستان پدر اکبری شیر مادره ترجیح ایلردی . اون یاشنه کیرنجه والد ماجدینك یانندن آیریلمز اولدی . واصل سن شباب اولدیغنده ـ آرالرنده همان اون طوقوز یاش فرق اولمغله ـ والد ایله ولدی ایکی برادر صانیرلردی . حضرت مولانا ـ کندیسنك تمثال تامی اولان ـ جناب سلطان ولده احیاناً « انت اشبه الناس بی خلقاً وخلقاً » خطاب جلیلیله تمثل بویوردقلری اولوردی . دیدار نورانیلری خوبان زمانه غبطه رسان اولوب جناب مولانانك عشق ومحبتی دخی درجهٔ کالده ایدی .

هر چه ولدرا رسید از بد ونیك ای رشید داد جلال حقست وزسخن چون زرش

و :

ولد کفت از من بجو عشق زیرا که فرزند قطب یکانه جلالم

و :

ولدرا نیست حاجت لاف و دعوی که در سیمای اوچون خور عیانست

و :

ولدرا نیست علم ونی ولایت جز ان علم و ولایت کش پدر داد

و :

سایهٔ هر شخص چوبا او رود هم توپی والد رو ای ولد

و :

قطب جهانت بداد ای‌ولد این نکتها شیر چنان شیررا بی‌لب وپستان بنوش

و :

در روی ولد بنقص منکر بی نخوت و کبر اکبرش بین

کی بر چوق ابیات و آثار قدسیلرندن دخی مستبان اوله‌جغی اوزره والد اعظملرینك ارث تامی اونوب اثر پاکلرینه بحق اقتفا ایله‌دیکی جهتله افکار مولانایه تماماً واقف اولمش . الحاصل کندی وارلغنی بحرالعلوم مولاناده مستغرق ایله‌مکله نشر ایله‌دکلری لآلیء معارف بوتون او قلزم انوار وحدتك واردات غیبیه‌سندن عبارت بولنمشدر .

جناب سلطان ولدك عنه شانه شو فقره کافیدرکه برکون حضرت والد « ولدم . بنم بو عالمه کلمکلکم سنك ظهورك ایچوندر . تقریر وتحریر ایله‌دیکم بونجه حقایق بنم قولمدر حال برکه سن بنم فعلمسك » بویورمشلردر . کما قال :

زمولانا منم مفلح ازانم در جهان مصلح رسوم ازبر سلطان بسوی تحت می رانم

حضرت مولانا کنج ایکن پدرلری سلطان العلما حضرتلری تحصیل علوم ایچون لالاسی خواجه شرف‌الدین لالای سمرقندینك تحت‌نظارتنده حلبه وبعده شامه کوندرمش ایدی . کذلك حضرت مولانا دخی اوغوللری سلطان ولد حضرتلری ایله علاءالدین چلبی افندی‌یی ــ اخیراً قین پدری وبو ایکی نوباوهٔ حیاتنك والده طرفندن جدی اولان ــ مشارالیه خواجه شرف‌الدین ایله شامه تحصیل علوم ایچون کوندرمشدر . مشارالیه حضرتلرینه مطاوعة تامه‌یی آمر حضرت مولانانك شامه کوندردیکی شومکتوب قیمتداری تبرکاً بورایه درجی مناسب کوردم .

الله مفتح الابواب

فرزند عزیز مفضل مقبل محسن خوب اعتقاد بهاءالدین وفرزند عزیز امجد اسعداشه ف علاء الدین دامت سعادتهما سلام این پدر یاد دارند . و پدر عزیزجلیل ولی التربیة والخدمة شرف‌الدین‌را هیچ خشونت ودرشتی ومکافات ومجابات نکنند . وبنظر این پدرنکرند . وچنان پندارندکه آن صفرا این پدر کرده تحمل کنندکه پدر عزیز شرف‌الدین برین پدر حقوق بسیار دارد . فرزندان مقبل عظیم عظیم عظیم امید وارم بتحمل و لطف و رحمت وفرزندیء آن فرزندان هرکو تند کوید با او بلطف کوید . وجهت دل این‌پدر دروقت خصم دوسه کرت خودرا بخفتن وکشتن مشغول کنند . تا خبر بمن رسد . ودعای من درحق آن فرزندان افزون باشد . وشفقت بیشتر جوشد . وان‌شاء الله تعالی بزود ترین زمانی مبارکی وشادی باز آیند مسرور و برمراد . ان‌شاء الله . ان‌شاء الله . ان‌شاءالله .

عمر بباید دراز تا گذرد در نیاز   تا که شوی چون ولد شیخ کبیرای پسر

مصداقنجه حضرت سلطان ولد دوقسان سنەدن عبارت اولان او برکتلی ، مبتلی عمر شریفلرینی بوتون علوم و معارفه ورزش و تعلیم و تربیهٔ اصحاب خواهش ایله امرار بویورمشلردر . کما قال :

بگذر از تکرار ودرس ولب ببند   زانکه فهم این طریق از صحبتست

سلطان العلماء بهاءالدین، مولانا جلالالدین، حضرت شاه شمس الدین، سید برهانالدین ، شیخ صلاحالدین ، چلبی حسامالدین و شیخ کریمالدین [عظمالله ذکرهم و قدسالله اسرارهم] حضراتی کبی یالکز نام قدسیلرینی یاد ایلەمك کافی اولان اقطاب سبعهٔ مولویەنك توجهات تامه و همملت جلیلەلریله دوز و دراز ریاضات و مجاهداته محتاج اولمقسزین مظهر یقین اولمش ، حیاتلرندن مماتلرینه قدر جملەسندن استفادەیی اصلا ترك وتأخیر ایلەمەمشدر .

کندیلرندن مروی اولەرق بویورلرکه : کنج ایکن حضرت والد مجدم بکا آقینجی مدرسەسندە هدایه اوقودوب متنی ازبرلتشدی . صوکره تکرارینی امر بویوردیلر . بنه باشلەنیلدی . فقط بو ایکنجی بدأده فقهك اصول ولمی تعریف و کنه اجتهاد و مدعی توصیف ایدرك تقریر بویورلردی . حقیقت فقه شریفه بر درجه اطلاع حصل ایلەدەکه بیلمەدیکم بر مسئلەیی لزومی حیننده کشف ایلردم . دفع شبهه ایچون محلنه مراجعت ایلەدیکمده بیلدیکم کبی بولوردم . واقعا (الدرة المضیئه) و (تاج التراجم) کبی کتب طبقاتده جناب والد وولد اجلهٔ فقهای حنفیەدن اونق اوزره کوسترلمشلردر . فقط بو : محضا شیرازهٔ اسلامده رصانتی تأمین ایچون اولیاءاللهك کیمیسی حنفی ، کیمیسی شافعی المذاهب حقهٔ مشهورەدن بیرینه منسوب کبی کوسترلمشلردر نفس الامرده مقام شهودده ایریشن بیر ذات تقلیددن عبور ایتمش دیمکدر اهل تحقیق و شهود ایسه شبهەسزدرکه دوغرودن دوغرویه مقام اجتهاده نائل اولمش دیمکدر . اولیاءالله کرام تقلید درکەسندن وارسته واجتهاداتی شهودده مقارندر .

آلتی یوز یتمش ایکی سال هجریسنده حضرت مولانانك عزم وصاله تشریفلری وقوع بولمغله بالجمله یاران کرام جانشین مولانا اولمەلرینی تنسیب وتکلیف ایلەمشلر وحتی مریدی

اولان حضرت چلبی حسام‌الدین اللرندن طوتوب مقام مولانایه اقعاد ایله‌مك ایسته‌مش ایسه‌ده کندیلری شتاب ایدوب گزیدگان اصحاب مولانانك خاتمه‌سی اولان حضرت چلبی‌یی پوسته اقعاد ودست ارادتنی اخذ ایله‌مشدر . حضرت چلبی عمدهٔ شرائط مشیخت اولان تدریس مثنوی اصولنی وضع ایله‌دیکنده حضرت ولد اللی یاشنی متجاوز اولدیغی حالده حلقهٔ تدریسلرینه اوتوروب مشار الیه حضرتلرینك ختام عمرلرینه قدر قاریٔ مثنویلك خدمتندن [١] برآن جدا اولمه‌مشلردر . کسب کمالات بویله بیر ا ادت وثبات ایله حصه پذیر اولور .

آلتی یوز سکسان برده حضرت چلبینك جانشینلری اولدیغی وقت ختام عمرینه قدر علی الاصول تدریس مثنوی و تعلیم انواع معارف و علوم و تألیف آثار ایله حیاتنی امرار ایله‌مشدر . [٢]

نه‌دم که مثنویٔ شریفدن درس حقیقت تقریر بویورسه‌لر قدمای یاران مولانا بعینه جناب مولانانك وعظ و تقریرینه مماثل بولوب تجدید ماتم اشتیاق ایلرلر ایدی . .

زمان عالیلرنده نفس قونیه ایله اکثر ممالك اسلامیه اهالیسندن برچوق ذوات داخل سلك طریقتلری اولوب بلاد مذکوره‌ده تکایا و زوایا احیا اولونه‌رق آیین نوین اجرا ایدلمشدر . نفس مبارکلری غایتله مؤثر اولدیغندن درگاه ملائك پناهلری ملتجای اصحاب حاجات اولمشدر . کرامات علیه‌لرینك اك بویوکی وارث اخلاق محمدی اولوب (و انك لعلی خلق عظیم) سرینه مظهریتی ایدی . حضرت مولانا مدرسهٔ مبارکه‌لرینك دیوارینه جلی خط ایله شو عباره‌یی یازمشلردر :

[١] بالجمله خانقاه مولویه‌ده پوست نشین اولان ذوات آیین شریف اجراسندن اول بر مقدار مثنویٔ شریف تقریر ایدرلر . قبل‌التقریر بر ذات درس ابتداسندن لااقل اوچ بیت اوقور . او ذاته (قاریٔ مثنوی) دیرلر .

[٢] حضرت سلطان العلمادن اوئو عارف چلبی افندی‌یه گلنجه‌یه قدر بالاده نامی یاد اولونان اقطاب اصحاب مولانا کندیلرینه منسوب مدارس شریفه‌ده بندگانه عموم صوریه ومعنویه تدریس وآیین وعبادات وتسلیك وارشاد ایله امرار حیات ایله‌مشلردر . مطبخ شریف اصولی بیله زمان مولاناده وضع بیوریلوب حضرت سلطان ولد توسیع و تکمیل ایله‌دیکی مرویدر . الیوم درگاه شریف بولونان جوار مولانایه اولا نقل مکان ایدن اوتو عارف چلبی حضرتلریدر .

بهاءالدين مانیکبختست خوش زیست وخوش میرد

حضرت مولانانك همراز بی انبازلری اولان سلطان المعشوقین شمس‌الدین تبریزی حضرتلرینی دعوته مأمور اولدقلرنده شامدن قونیه‌یه قدر حضرت شمسك رکابنده ذره مانند شبه‌دار اولمقلغی اختیار ایله‌دکلری وهر بار رکوبه اجبار ایلدکجه (شه سوار بنده سوار چه‌گونه باشد) کلامیله اعتذار بیوردقلری مشهور و بو مثللی خدماتی سببیله اعاظم طریقت جانبندن مظهر اولدیغی توجهات وهممات مفصلاتده مسطوردر .

بلاده عرض اولوندیغی وجهله حضرت سلطان ولدك مادی ومعنوی نائل اولدیغی کمالات ومقامات هر ولی کامله میسر اولان سعاداتدن دکلدر. بدی دانه کلینك اثر همتلریله صوری ومعنوی نائل آمال اولمشلردر .

عمر باید دراز تا گذرد در نیاز   تا که شوی چون ولد شیخ کبیر ای پسر

بیت شریفلری مفادنجه دوقسان سنه بوعالم فانیده کمال بختیاری ایله امرار ایام ایله‌مش ویکرمی دوقوز سنه پوست نشین سجادهٔ ارشاد اوله‌رق صلب شریفلرندن اولو عارف چلبی فندی ایله عابد و زاهد چلبیلر حضراتی وجوده کلمشلردر . قولاً وفعلاً طریقت علیه‌یه ایله‌دکلری خدمت مبرورهلرندن و وضع وتأسیس بیوردقلری نیجه اصول و احکامدن دولایی او قطب ربانی انیوم لسان اخوانده (مجدد اول) و (مولانای ثانی) اولمق اوزره تلقی بیورور . عصر عالیلرنده‌کی امرا وعلمای سلجوقیه کندیلرینك علوم ظاهره وباطنه‌ده فرید عصر ولدقلرینی بالاعتراف سرفرو بردهٔ تسلیم اولمشلردر . هیچ برمنکره روی عزت کوسترمه‌یوب نیجه التفات شریفه وکلمات مؤثره‌لریله مطیع ومنقاد ایله‌مشلردر. خسته یلرعیاده ایدنلره واوصیرده‌ده افتراق خوفیله حزن واله کوسترنلره « شمشیر بران نیامندن بریئ اولمدقجه کار ایله‌مز ودانهٔ گندم خاك ایله یکسان اولمدقجه مطرا خوشه‌لر ویره‌مز. حوری قیرمه‌یجه لبی تضاهر ایتمز . اکرچه دیدهٔ دنیویدن پنهانم اما امداد یاران معنویه ین شتابانم . پیوسته قبای بقای معنوی‌یه بورونه‌رك تفرج و تصرفدن خالی قالمزم » کلام حکمت التسامیه قلوب اخوانی تسلیه وشادان بویورمشلردی . کما قال :

مرا یاران درین دوران مجویید   چوبومان اندرین ویران مجویید
زصورت بگذرید ار مرد عشقید   بجز در جان مرا پنهان مجویید

هجرتك يدى يوزاون ايكى سنه‌سى شهر رجب المرجبك اونجى جمعه ايرته‌سى كيجه‌سى مركزاشباحدن عالم‌ارواحه انتقال ايله‌مشدر. قدس‌الله روحه وافاض على العاشقين فتوحه.

شو رباعى تاريخ وفاتلريدر :

سلطان ازل چو طالب مرغان شد ‌ ‌ ‌ شهباز ولد بسعد سلطان شد
شنبه دهم ماه رجب سال (ذيب) ‌ ‌ ‌ آن شير خدا بمرغزار جان‌شد

٧١٢

وفاتلرى كيجه‌سى سويله‌دكلرى صوك رباعئ شريفلرى شودر :

چون من بجهان روح ناظر باشيد ‌ ‌ ‌ از عجز كذر كنيد و قدر باشيد
مردان طريق جمله يك يك رفتند ‌ ‌ ‌ هم نوبت ما رسيد و حاضر باشيد

اشبو مناقب جليله‌لرندن باشقه‌برخيلى كرامات قدسيه‌لرى دخى كتب مولويه‌ده‌مسطور ايسه‌ده وارثان اسرار محمدى اولان اهل‌الله عظامك اكبر كراماتى وضع ايله‌ديكى طريقده ظهور ايدن كرامات مجسمه يعنى رجال صاحب كمال ايله كنديلرندن قالان آثار بى‌زوال اولمغله طالبان عاشقانه مناقب جليله‌لرينى حاوى مفصلاتى توصيه ايدرك سطور آتيه ايله مؤلفات قدسيه‌لرينك وحيات علميلرينك تفصيلنه حصر مقال ايدلمشدر .

والد ذوالاحترامدلرينك هر جهتله مظهر تامى ومقلد مشوار وكلامى اولان سلطان ولد حضرتلرى اشهر آثار مولانا اولان (ديوان كبير) ه مقابل نصفى قدر برديوان ، آلتى جلد (مثنوئ شريف) ه قارشى نصفى درجه‌سنده يعنى اوچ جلد مثنوى تأليف بويورمشلردر . غزليات و مثنويات شريفه‌لرينى اويله بر صورت دلپذيرده انشاد بويورمشلر كه افدهٔ كزينى و آهنك دلنشينى ارباب قلوبى سرمست ايلر .

بود روشن سخنهايى كه كفتم ‌ ‌ ‌ سخنرا مشكل ومغلق نكفتم
هزاران در درياى معانى ‌ ‌ ‌ بر آورده براى خلق سفتم

بيت شريفلرى‌ده شاهددركه مشار اليه حضرتلرى صعب التناول اولان حكمت عرشيه ولطائف غيبيه‌نى انجق كنديلرينه احسان بويوريلان برطرز بيمثالده غايت واضح ، آچيق برصورتده انشاد بويورمشلردر . بر رتبه‌كه برمقدار محبت رجال‌اللهده بولونان بر درويش فرسى‌دان

آثار سلطان ولددن کافهٔ اسرار لاهوتیه و دقایق ناسوتیه‌یه کسب انتساب ایلر . زمان فقداننده بو آنه قدر آیین بهین مولویه و اسلوب دلنشین معنویه‌یه دائر فقرای طریقت عربه شبهه‌یه دوچار اولسه‌لر آثار معانی دثار ولدی‌یه مراجعتله حل اشکال ایدرلر .

کرامت فیضیهٔ معنویه‌دن بر موهبهٔ جلیله‌درکه حضرت سلطان ولدك اشعار جیده وکفتار آبدارینی مطالعه ایدن نهایت درجه‌ده غمکین اولسه مسرتیاب اولور ، بی‌تاب اولنجه‌یه قدر اوقور ، اوقودقجه صفاسی ازدیاد بولور ، عظمت و علویت حضرت سلطان ولد قابنه مستوفی اولوب کیتدکجه تعالی ایلر . علوم ومعارفده بر دریای بی‌کران اولدقلری مثنویت و دیوانلرندن و سائر آثار منثوره‌لرندن نمایاندر .

علوم ادبیهٔ اسلامیه ایله مشتغل اولان ارباب تحقیق آثار سلطان ولدی تتبع ایله‌دکده تفحص ایدرکه مشارالیه حضرتلرینك تنسیق کلام و تفهیم مرامده مسلك صوریلری والد اعظملری مثللی حکیم سنائی ، شیخ عطار ، شیخ نظامی وادیسیدر . یعنی الك اول وضاحت بیان وبلوغ معنی جهتنی درپیش ایدوب بعده صنایع وبدایعی اکا تابع قیلمقدر . بناءً علیه اشعار عالیلرینك معنی جهتنده قطعیاً رکاکت و الفاظ جهتنده اصلا ضعف تألیف کورمه‌یوب انجق صنایع لفظیه و معنویه‌یه آز رغبتلری کوریلور .

جناب مولانا اشعار عالیلری میاننده عربجه ، تورکجه و رومجه شعر سویله‌دکلری کبی سلطان ولد حضرتلری‌ده بولسانلرده نظم ابیات ایله‌مشلردر . جهات عدیده ایله موضوع رساله‌مزه تعلق جهتیله اشعار تورکیهٔ مولانایی بورایه درج ایله‌دك . هم بر طاقم غافللر مولانانك باجمله تورکجه اشعارینی بوراده کورورلرده بونك خارجنده اولان اسناداتی جناب مشارالیهه عزو ایله‌مکدن اجتناب ایلرلر .

حضرت مولانك تورکجه اشعاری :

اَ کَرْ کَیْدُوزْ قَرِنْداشْ یُوقْسا یاوُزْ اوزُنْ ئیلدا سَنکا بُوذْرْ قُلاوُزْ
چِیانی بِرْلَه طُتْ قِرْتلارْ اُکشدُرْ اِشِتْ بَنْدَنْ قَراقُوزُمْ قَراقوزْ
اَ کَرْ طِسَنْ وَ کَرْ زُومِسَنْ وَکَرْ تُرْكْ زبان بیزبانانرا بیاموز

چو اسماعیل قربان شو درین عشق | که‌شب قربان‌شود پیوسته درروز
خمش آن شیر شیران نور معنیست | پنیری شد بحرف ازحاجت یوز

ولە عظم‌الله ذکره

دانی که من زعالم یلغزسنی سوزمین
گر دیده بر نیانی اندر غمت الزمین
من یار باوفایم بر من جفا قلزسن
گر تو زمن نپرسی من خودسنی ضرزمین
روی چوماه داری من ساده دل ازانم
زان شکر لبانت بیز انکینه تیلزمین
تو همچو شیر مستی بینوم قنیم اچرسین
من چون سگان کویت دنبال تو کزرمین
فرمای غمزه‌ات را تا خون من نریزد
ورنه سنوك الینکدن مین یرغو یزرمین
هرده بخشم کوئی بازکت مینوم قاتمدین
من روی سخت کرده نزدیك تو کلزمین

روزی نشسته خو هم یلغز سنوك قانکده

همم مین چغز اچرمین همم مین تیش بلرمین

ماهی چو شمس تبریز غیبت نمود وگفتا

ازمن دگر میپرسید من سویلدیم یزرمین

وله رضی الله عنه

کلسن بنده سکا یك غرضم یوق اشیدزسن

قلسن آنده یوززدز کاکین قنده قلرسن

چاپیدز قمو دزلك چابا کل نه کزرسن

چلبی قللرن اشتر چلبی نه صنرسن

نه آغرزدز نه آغرزدز چلب آغرندن قیغرمق

قولغنك آچ قولغنك آچ بله کم آنده دکرسن

وله مد الله ظله

چچکنن اغلن هی بزه کلکل دغدنن دغدن هی کزه کاکل

ایضاح : (برك طت) صیقیجه صاریل . (اوکش ، اوکوش) چوق . (قاره قوزو) اولاده خطاب شفقتدر . (طاتسه‌نی) تجمه ایسه‌نی . (یالغوز) یالیکیز ، انجاق . (اوپکینه) اوپوجك ، بوسه . (یارغو) دعوا ، عرضحال . (بارکیت منوم قاتمدین) . وار کیت بنم یانمدن . (چاغیر) شراب . (تیپش) دیدیش ، شعر .

آیْ بَکِ سَنْسِنْ کُنْ بَکِ سَنْسِنْ   بِیْمَزَه کَلْمَا بَامَزَه کَلْسَکَانْ

وله کان الله له

اَنْجِلَرْدُرْ کُزْلَرِی خُوشْ نَسا اَلْ قَشْلَرِی
اَلْدُرُرْ یُوزْ ـ واَرِی کِمْدُرْ وَلْ آلْبْ آرسْلانْ

وله قدّس الله روحه

اِیْتَمْ بِیکَمْ جانَنْ اُچُونْ بُو بَنْدَه‌نِی آزادْ قِلْ
اَیْتَرْ یَرِی کُبْ سَیْلَمَا آخر چه نادانیست این

ایشته جناب مولانانك بالجمله (دیوان کبیر) نده کوریلن تورکجه ابیات همان بونلردن عبارتدر . اشعاری آره‌سنده بعض تورکجه کلمات و ترکیبات ده وار‌در . بونلردن باشقه مولانانك صرف تورکجه تام بر بیتلری دخی یوقدر .

شو نمونه‌دن آکلاشیلیورکه جناب مولانایه اسناد اولونان و « کلامندن اه‌ور معنوم کیشینك کندی مقداری » مصرعنی حاوی بونونان غزل مشهور ایله دیگر اشعار معلومه حضرت مولانانك اولمه‌دقدن باشقه ؛ مان مولاناده تکلم اولونان تورکجه دخی اولمه‌یوب بلکه ایکی عصر صوکره تجدد ایدن عثمانلی تورکجه‌سی اوزره انشاد اولنمشدر . کذلك حضرت سلطان ولده اسناد اولونان :

بن بیلمزایدم کیزلی عیان هپ سن ایمشسك   تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشسك
سندن بو جهان ایچره نشان ایسترایدم بن   آخر بونی بیلدم که جهان هپ سن ایمشسك

ایضاح : (کلکین) کلسکل ، کل . (قیغیرمق) چاغیرمق . (بیزه) مناسبتسز . (خوش نسا اول) کوزل شیدر دیمکدر . اسکی شعرلرده (اول) کلمه‌سی ادات خبر دیدیکمز (در) مقامنده قوللانیلیردی . (ایتم) سویلده . (کوب) چوق .

نغمنی کوردیکم زمانده حضرت سلطان ولدك اولمه‌دیغنه حکم ایتمشـدم . چونکه او زمانده بوقدر دوزکون عثمانلی تورکجه‌سی قونوشیلمه‌دیغی سـلطان ولدك کندی تورکجه اشعاریله مثبتدر . صوکره بر مجموعه‌ده :

پیدا و نهان تو بودهٔ من غافل   اندر دل و جان توبودهٔ من غافل
من‌در دوجهان ترا نشان می جستم   خود جمله جهان توبودهٔ من غافل

رباعیسنی کورنجه نظم معهودك بوندن مترجم اولدیغی تظاهر ایدوب اسـکی حکمم تقویت بولدی . بالآخره شـیخ غالبك مجموعه‌سی الیمه کچدی . اونده کندی دستخطیله مذکور تورکجه شعری یازوب اوستونه (بوشعر صمتی دده‌نکدر) دیه اشارت ایله‌دیکنی کوردم . ارتق عیناً بیلدمکه حضرت سلطان ولددن تام اوچ عصر صوکره ترجمه صـورتیله سویله‌نیلمش بر رباعیدر .

کاهلم سلطان ولدك آثارینه :

دیوان شریف ایله (ابتدا نامه ، انتها نامه ، رباب نامه) نامنده اوچ جلد مثنویلری و (معارف) نامنده منثور تصوفدن بر اثرلری خط قدیم ایله نزد فقیرانه‌مده محفوظدر .

تورکجه اشـعاری بورایه نقل ایله‌دیکم دیوان شریفك یدی یوز اون ایکی‌ده ــ یعنی سلطان ولدك سال وفتنده ــ یازلدیغی خطاطك کتابه‌سندن منفهم اولور .

(ابتدا نامه) نك تاریخ و سبب تألیفیله موضوعی حقنده مقدمهٔ نفیسه‌سنده معلومات کافیه بولندیغندن و مثنویٔ شریفك موضوعنه وکندی مناقب عالیلرینه دائر فوائدی حاوی اولدیغندن بورایه عیناً نقل ایدیورم :

بسم الله الرحمن الرحیم

سبب انشای مثنوی ولدی دربیان اسرار احدی آن بودکه حضرت والدم و استادم وشیخم مولانا جلال‌الحق والدین محمد بن محمدالحسین‌البلخی قدسناالله بسره‌العزیز درمثنوی خود قصهای اولیای کذشته‌را ذکر کرده است وکرامات ومقامات ایشانرا بیان فرموده غرضش ازقصهای ایشان اظهار کرامات ومقامات خودبود وازان اولیائی که همدل وهمدم

و همنشین اوبودند مثل سلطان الواصلین سید برهان الدین محقق ترمذی وسلطان المحبوبین والمعشوقین شمس الدین تبریزی وقطب الاقطاب صلاح الدین زرکوب قونوی وزبدة الاولیاء والسالکین حسام الدین ولد اخی ترک قونوی عظم الله بذکرهم احوال خودرا و احوال ایشانرا بواسطهٔ قصهای پیشینیان درانجا درج کرد چنان که فرموده است :

خوشتر آن باشدکه سر دلبران　　کفته آید درحدیث دیکران

لیکن بعضی را آن بزرکی نبودکه مصدوقهٔ حالرا فهم کنند و غرض اورا بدانند درین مثنوی مقامات وکرامات حضرتش را و ازان مصاحبانش که همدم اوبودند که :

مقصود زعالم آدم آمد　　مقصود ز آدم آندم آمد

شرح کرده شد تامطالعه کنندکان ومستمعان رامعلوم شودکه آن همه احوال اوومصاحبانش بوده است وحکمتی دیکر آنستکه آنچه مولانا قدسنا الله بسره العزیز فرمود قصهای اسلافست درین مثنوی قصهای آنستکه درزمان ما واقع شده است و غرض دیکر آنکه مرید بایدکه باخلاق شیخ خود متخلق کردد و متابعت شیخ کند همچو مأموم بامام و مقتدی بمقتد مثل خرقه پوشیدن وسرستردن و سماع کردن و غیره از اعمال شیخ آن قدرکه تواند چنانکه می‌فرماید (تخلقوا باخلاق الله) وهم حضرت والدم عظم الله ذکره مرا ازبرادران و مریدان و عالمیان مخصوص کردانید بخلعت و تاج (انت اشبه الناس بی خلقاً و خلقاً) این ضعیف نیز بروفق اشارت حضرتش بقدر وسع و طاقت اجتهادکه (لایکلف الله نفساً الا وسعها) وبر مقتضای (من اشبه اباه فما ظلم) درموافقت و متابعت ومشابهت حضرتش سعی کردم حضرتش دواوین را دراوزان مختلف ورباعیات انشا فرمود بطریق متابعت دیوانی کفته شد آخرالامر دوستان التماس کردندکه چون بمتابعت پدر دیوانی ساختی درمثنوی هم متابعت لازمست بنابران وجهت آنکه خودرا مانندهٔ پدر کردانم از اول مه ربیع الاول سنه تسعین و ستمائه (٦٩٠) درین مثنوی شروع رفت تاهم ازین ضعیف بعد از رحلت یاد اوری بماند فی الجمله درهرچه توانستم ودسترسی بود خودرا بحضرتش تشبیه کردم باقی حضرتش را مقامات و مراتب دیکر بودکه آنجا نتوان رسید مکر حق تعالی بعنایت برساند چنانکه بدین مقدار رسانید وهیچ نوع امید از حضرتش نمی برم وهمچو بدکمانان که (یظنون بالله ظن السوء) نیستم که (انه لاییأس من روح الله الا القوم الکافرون)

غایت آچیق بر فارسی ایله یازیلان شو مقدمه‌دن (ابتدا نامه) نك (٦٩٠) ده تألیف بویورلدیغی و مندرجاتی حضرت مولانا و اصحابنك مناقب علیه‌لری ضمننده سیر و سلوکه متعلق بر چوق معارف وحقایقی حاوی اولدیغی نمایان اولور . کذلك دوردنجی آتی اولان جمادی‌الآخرده ختام بولدیغی اشبو رساله‌ده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده کورولور .

(رباب نامه) دخی سیر و سلوکدن باحثدر . محباندن برینك (ابتدا نامه‌یی حکیم سناییٔنك الهی نامه‌سی وزننده یازدیکز . حال بوکه اخوان باصفا مثنوی٬ شریف وزنه آلیشقیندر . بو وزنده ده بر مثنوی یازسه‌کز وزناً دخی حضرت والدکزه متابعت ایتمش اولورسکز) دیمه‌سی اوزرینه یازمشدر . مثنوی٬ شریفك :

بشنو ازنی چون حکایت می‌کند   ازجداییها شکایت می‌کند

دیه باشلامه‌سنه نظیره اوله‌رق سلطان ولد حضرتلری دخی جناب مولانایه منسوب اولان ربابی [١] موضوع مقال ایدرك :

بشنوید ازناله وبانك رباب   نکته‌های عشق درهرکونه باب

ایله افتتاح بویورمشلردر . بوکتابده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده مسطور اولدیغی وجهله (٧٠٠) سال هجریسنده ــ ابتدا نامه تألیفندن اون‌سنه صوکره ــ غرهٔ شعبانده بدأ ایدوب ذی‌الحجه‌ده یعنی بش آیده اکمال بویورمشلردر .

(انتهانامه) ده دیکرلری کبی حکمت عرشیه واسرار تصوف‌وسیر وسلوکدن باحثدر. حکمت ومواعظك تکراری‌لازم اولدیغنی مقدمه‌ده‌اثبات‌ایدرك بوجهتله دیکرمثنویلرنده‌کی احکامی طرز دیکرده‌نظمه کتیردکلرینی‌بیان ایدیورلر . بوکتابه تاریخ‌وضع بویورمه‌مشلردر. نزدمده‌کی نسخه فرزند اکبرلری اولو عارف چلبی درویشاندن (محمد بن محمد خیرالدین زرکر العارفی الموی) طرفندن (٧٢٤) ده یازلمشدر . دیکر مثنویلرك اواخرنده تورکجه ابیات شریفه وارسه‌ده بونده یوقدر .

(معارف) منثوردر. جابجا اشعارایله مزیندر . موضوعی مثنویلری کبیدر . مباحث فصوله تقسیم ایدلمشدر .

---

[١] جناب مولانانك علم موسیقی‌یه عملی و نظری اوله‌رق مکملاً واقف اولدیغی وکندیسی بالذات رباب وطانبور چالدیغی وربابه طرف مولانادن برتل دها علاوه‌اولوندیغی مناقبده مفصلاً مسطوردر . سلطان ولد حضرتلری‌ده ربابزن‌در .

كتمنر توركجه اشعاره :

سلطنت سلجوقيه تشكل ايتمه‌دن اول ـ شيمدى آناطولى تعبير ايله‌ديكمز ـ ديار رومه آقين آقين تركمنلر كلوب يايله‌لر ، قيشلاقلر اتخاذ ايله‌مشلردى . صوكره سلجوقيلر قونيه شهرنى پايتخت ايله‌دكلرنده كنديلريله حواشيلرينك لسانى اولان قابجاقجه قونيه‌ده و قوجه‌قيلرك ساكن اولدقلرى محللرده شايع اولمشدى . حضرت مولانانك وجناب سلطان ولدك اشعارندن نمايان اولديغى وجهله كنديلرى‌ده قابجاقجه متكلم ايمشلر .

بو ايكى لسان بربرينه پك ياقيندر انجق توركمنجه‌يه نسبتله قابجاقجه‌ده دها اينجه‌لك واردر . توركمنجه‌ده‌كى الفلر قابجاقجه‌ده اكثريا (ى) يه ، (ب) لر بعضاً ميمه ، (خ) لر قافه ، داللر (ت) يه ، صادلر سينه ، (ط) لر (ت) يه ، كاف يائيلر (ى) يه ، كاف نونيلر نونه ، واولر بعضاً (ب) يه تبدل ايدرلر .

برده توركمنجه‌ده جوهرلره لاحق اولان ادوات وضمائر جوهرك آهنكنه تابعدر . جوهر قالين سسلى صائتلردن برينى حاوى‌ايسه لواحق ده اويله اولور وبالعكس . قابجاقيده ايسه بو قانونه چندان رعايت ايدلمز . مثال :

توركانى	اولموش ، بولوصار ، باخصه ، وارير
قابجاقى	اولميش ، بوليسر ، باقسه ، بارور

آناطولينك اكثر بلادنده توركمنجه و استانبول ايله روم ايلى جهتنده قابجاقجه غلبه ايله‌مشده اسكى زماندن برى بو ايكى لساندن باشقه ديكر شعبه‌لردن دخى قاريشمغله بوكون قابجاقجه‌دن تبدل حروف ومخالفت آهنك شيوه‌سيله بر قاچ لغاتدن باشقه بر شى قلمه‌مش كبيدر .

ايشته بوكون الڭ نازك ، الڭ كبار لسان ديديكمز استانبول شيوه‌سى قابجاقجه‌دن آزمشدر .

حاصل بو برقاچ شعبه‌دن متشكل اولان اشبو لسانمزده شعرك ايلك مؤسسى اولدقلرى جهتله سلطان ولد حضرتلرينه (شيخ شعراى روم) ديملى يز (١)

---

(١) بوسوز بوكون ايچون دوغريدر فقط اويله اميد ايديورمكه آناطوليده انشاءالله سلطان ولد حضرتلرندن دها اول توركجه شعر سويلين شاعرلر ميدانه چيقه‌جقدر (المصحح)

[بوندن تخميناً اوتوز سنه اول يازيلان شو لاحقه ـ بومثللى كمليتك مناقب جليله‌سنه ال ويرشلى كورولديكندن ـ بو كونكى شيوه‌يه نقل ايدلمه‌دى . عيناً ابقا اولوندى]
سلطان ولد حضرتلرينك فارسى ديوانلرندن بر چوق دفعه تلاوت نتيجه‌سنده اختيار ايله‌ديكم برمقدار اشعارى داخى بورايه الحاق ايله‌دم .

غزليات

خداوندا مرا بيدار كردان زغير حضرتت بيزار كردان
نخواهم كار دنياى دنى را مرا زين كار دون بيكار كردان
عزيزى چون حجاب عزت تست عزيزى را نخواهم خوار كردان
شكسته چون محل رحمت تست مرا دائم شكسته زار كردان
ازين كورى برحمت وارهانم چو احمد قابل ديدار كردان
چو از هجرم چنين بيمار كردى بوصلم باز خوش تيمار كردان
ولد را همچو والد بخش حكمت سراسر معدن اسرار كردان

وله

سماع ما چو روحانيست اى جان مشو اينجا بنفس وكبر رقصان
سماع ما برون و از جسم و روحست بزن چرخى وراى كفر و ايمان
سماع ما برد از سينه كينه كند پاكت زكبر و حرص آسان
سماع ما نهد خوان خدايى خنك جانى كه از دل كشت مهمان
سماع ماست آن نادر امانت نپذرفت آن امانترا جز انسان
سماع ما امانت بود و آدم پذيرفتش ز جان از كف رحمان
سماع ما نصيب جان پاكست اكرچه شد نصيب جان منّان
سماع ما از ان رستمانست زنانرا نيست اينجا جاى جولان
سماع ما همه ديدار حقست كجا كنجد در آنجا مكر شيطان
سماع ما چو مولاناست دروى جنيد وبايزيد آنجا نه حيران

سماع ما نموده رو بعاشق ز چشم منکران کشتست پنهان
سماع ما بهائی خود ندارد ولد مستان بها مفروش ارزان

ولد

بود روشن سخنهائی که کفتم سخنرا مشکل ، مغلق نکفتم
هزاران در دریای معنی بر اوردم برای خلق سفتم
شدی عالم چو آب ونیست کشتی اکر پیدا بدی سر نهفتم
مرا آکاه دان درنوم و یقظت مشو کستاخ و مغرور از بخفتم
ولد کوید بروب از سینه کینه بدان جاروب کز جان من برفتم

وله

مرا یاران بدین دوران مجویید چوبومان اندرین ویران مجویید
ز صورت بکذرید ار مرد عشقید بجز در جان مرا پنهان مجویید
برون از کفر و ایمانم همیشه مرا درکفر و در ایمان مجویید
نه در جسمم بدانید و نه در جان مرا جز در بر جانان مجویید
جهان زندان تاریکست و دلکیر چو دزدانم درین زندان مجویید
ولد کوید مرا ای جمع یاران جز اندر ظل آن سلطان مجویید

وله

شمارا عید ومارا جان عیدست شمارا ساغر ومارا نبیدست
شمارا کاسها مارا طعامست شمارا صحنها مارا ثریدست
شمارا شد مقام این فرش ادنی مقام ما بران عرش مجیدست
شما درخون پاکان چون یزیدید سر ما خاك پای بایزیدست
شما هریك جدا خوبی کزیدید خدا مارا برای خود کزیدست
شما جسمید وما دریای روحیم جهان دل شمارا نابدیدست
بجهد این راه را نتوان بریدن بسوی خویش مارا حق کشیدست

نه ازوالد شنیدی ای ولد این (بیا کامروز مارا روز عیدست)

ولە

ای کلشن باغ لایزالی بر چرخ صفا مه کمالی
این مجلس واین سماع پرنور ار حضرت تو مباد خالی
این باده که می خوری حلالست بی ترس بخور می حلالی
زین خورد کلیم و هم مسیحا زین خورد جنید و هم غزالی
ازخم و سبو و کوزه بکذر ای تشنه روآب خور زلالی
مقصود ز کاسها طعامست چون طفل چه طالب سفالی
زاحمد چو برفت میم احدماند بی میم خودیست ذوالجلالی
سلطان ازل نمود زورا تو مانده هنوز در سؤالی
رو درپی والد ای ولد خوش چه بستهٔ خویش و عم وخالی

ولە

مرغ غریبم بچمن پر زنان بر مثل باد صبا ام وزان
مغز دل و جانم در نقش تن زبدهٔ افلاکم در خاکدان
کرچه ازین خاك زمین رسته ام لیك کذشتم زنهم آسمان
کس نکند فهم که من کیستم زانکه برونم ز جهان کمان
من نه چنینم که تو پنداشتی نیست مرا مثل که کویی چنان
هستیٔ من بود قدیم ازازل تا باید باشم هم جاودان
جان نبود قابل مرك و فنا مرك و حیاتست زحکمم روان
حق که مرا ساخت هم اوداندم از جز حق هستم دائم نهان
بو دولد بی نظرش سخت خرد شد چو وا دید بزرك وکلان

ولە

مروز نکارست وسماعست وصراحی یك ساقیٔ سرمست ویکی جمع مباحی

جز شاهد وجز باده نخواهیم چو امروز رندیم ونداریم سر زهد و صلاحی
دیوانهٔ آن روی چو ماهیم توازما زنهار مجو عقل وسرنجام و فلاحی
هر چندکه ازبادهٔ دوشینه خرابیم بر خیز وبکردان می رواق صباحی
چون ازکف ساقی رسدم جام مشعشع در جلوه بتان بینم چون مه زنواحی
ما مایهٔ سودا و جنونیم طبیبا شربت نکند سود ونه معجون نجاحی
می نوش ولد باده ومی جوش چو دریا جز راح مدان قوتا کر سرده راحی

ولە

منم منم که بدیدم جمال جان پیدا چو کرد سرمهٔ عشقش دودیده را بینا
هزارصورت بیچون بدیدم اندر جان مرا مجوی درنجا که هستم از بیجا
جهان سخت لطیفم درین جهان پنهان روانه همچو روانم درون ارض و سما
مثال من تو نیابی میان انس وملك نبوده است ونباشد مرا کسی همتا
مثالم ار تو بیابی بدانکه من باشم بصورت دکری آمده برون عمدا
یکم مبین هزاران هزار بیشم من مجوی حد وکناری شمار حسن مرا
زجیب هر ولیی دانکه سرکنم بیرون که هرکه بیند کوید نبود مثل ورا
سواد شمع وچراغم مثال شعلهٔ نور دوئی مبین که همیشه یکیست نور خدا
ولد دراز مکش راز را وکوته کن که این به کفت نکنجد جزاین رهی بنما

ولە

خیره میابی خبر درصف مردان حق تا ببری ای کدا نقد زر از کان حق
نور جلالند بس عین وصالند بس هریك همچون نهنك رسته زعمان حق
چرخ وزمین پیششان هست چو ذره مهان هریك چون مهروماه برسر کیوان حق
بوده یك آن نورخور کشته دوصددر نظر در یکیٔ حق شده هر یك برهان حق
عشق بود باغ جان میوه وبرکش نهان هست ولداندران چون کل خندان حق

ولە

ای جمع منافق هین من رستم دستانم برم سر و پایانرا بی تیغ بدستانم

آ گاه شوید ازمن ورنه ز کینه فن / خشك وتر هر یك را نابود بگردانم
زان بیشهٔ بی پایان چون شیر شدم غران / تا کرك تباهی را بی پنجه بدرانم
هستم چو علی دانا در حمله شدم که تا / شمشیر خدایی را بر گردنتان رانم
خواهم که شود ظاهر دینی که بدان درسر / تا دردوجهان چون خور ظاهر شود ایمانم
گردان همه گردمن حیران همه گرد من / من گرد مه بیچون چون چرخهٔ گردانم
بشنو زولد این را بپذیر ازو دین را / پیداست مکن پنهان یعنی که نمیدانم

وله

چون بیند جان تو مه بیچون را / با آن نظری که دیدهٔ هر دون را
کی از سخن کلیم لذت یابی / در گوش چو کردی سخن قارون را

وله

حاجت نبود مستیٔ مارا بشراب / نی مجلس مارا طرب از چنك ورباب
بی مطرب وبی شاهد وبی ساغر می / هر شام وسحر فتاده مستیم و خراب

وله

برخیز تو ای قطره وجورا بطلب / وان عزت وفخر و آب رورا بطلب
گر حق دهدت بهر قدم ملك ابد / خر سند مشو بدان واورا بطلب

وله

شاهی که نه زیرست ونه بالاست کجاست / کنجی که نه باماست نه بی ماست کجاست
آنجا اینجا مگو بگو راست کجاست / عالم همه اوست آنکه بیناست کجاست

وله

بیرون زتن وجان وجهان درویشست / برتر ززمین و آسمان درویشست
مقصود خدا نبود ازین خلق جهان / مقصود خدا ازین جهان درویشست

وله

بی وصل تو بندهٔ تو مهجور نماند　　رفتی و خیال تو ازو دور نماند
زان روزکه رفت از جهان مولانا　　افسرد جهان دکر ورا نور نماند

وله

کر دهر بتو لطف ووف خواهدکرد　　می دانکه همه جور وجفا خواهد کرد
بنکرکه فلك با من مظلوم چه کرد　　تا باتوکه ظالمی چها خواهد کرد

وله

چون هیمه ترا مقام درنار بود　　مانند شتر غدای تو خار بود
صد کونه غمست در درونت زیرا　　غار سیهی ودر تو صد مار بود

وله

مه خاص اکرچه آسمانرا باشد　　نورش زکرم جمله جهانرا باشد
من ذکر تو وياد تو جانا نکنم　　زانروی که ذکر غایبانرا باشد

وله

یا بلبل یا ساکن فی‌الاشجار　　تبکی و تنوح فی هوی الازهار
غن طربا وقل یا سحار　　من نار خدودکم اتتنی نار

وله

ای مایهٔ هربدی وای اصل سقر　　رویت بد وخوی زشتت ازوی بدتر
هرچندکه دیده ام بعالم زشتان　　مانندهٔ تو ندیده‌ام زشت دکر

وله

پیوسته زحق مست شوو باقی باش　　مستغرق عشق وسوزو مشتاق باش
چون باده بجوش درخم قالب خود　　وانکاه بخود حریف وهم ساقی باش

ولە

کر کشتۀ آزاد بزن انکشتك   در مجلس ما شـاد بزن انکشتك
بربادمده عمر وبخور باده ازانك   جز باده بود باد بزن انکشـتك

ولە

ما جان لطیفیم ونظر درنایم   در جای نمایم ولی بجایم
از چهره اکر نقابرا بکشایم   عقل و دل وجان جمله را بربایم

ولە

دل نقطۀ معنیست درون تن وجان   در سینۀ نقطه بین تو آن کنج روان
دل آینۀ عالم معنیست بدان   در آینه پیدا شود آن نقش نهان

ولە

کردیدنت از خاك بخاك ای رهرو   راهیست قوی راست دران آ که رو
بودی بشر وملك شدی آخرکار   هم از ملکی بکذر ودر الله رو

ولە

کار تو چونیست مسجد وسجاده   برخیز چرایی تو درین افتاده
یزدان‌زتوچون‌عیش‌وطرب‌میخواهد   تو نیز برو بکیر برکف باده

ولە

هنکام اجل چو جان بحق بسپاری   امید زبعث خود چرا برداری
هردانه‌که‌نیست کشت صد چندان‌شد   دردانۀ انسـان چه کمان میداری

قطعه

بنکر تو که والد وولد چون   بی پای ره خدا بریدند
جامی که درین جهان نکنجد   بی کام و لب و دهـان کشیدند
شیری که بدان غدای شیران   از مادر عشق جان مکیدند

مفردات

ماز جهان فارغیم از دل وجان فارغیم   کر ره ما می روی کیر ز ما خوی من

وله

قطب منم بی کمان برفلك لا مکان   لیك زشمس ای‌ولد می بکریزد خفاش

وله

لاف زخود زن اکرت حاصلیست   فخر چه آری بپدر یا بجد

وله

میر زحال بد خود نی زتن   کن سفر از خویش بسوی وطن

وله

هرکه بود تقوی و دینش فزون   از همکان اوست بزرك وکزین

وله

پرسند مراکه حق کدامست   من خود بجز او دکر ندیدم

— برنجی علاوه —

لجناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفين

هر کیمه که برنفس عشق سلام ایلدی　　کسکلی اَلشدِ[1] حقا جَنْدا مقام ایلدی
سودِ عنایت انی بُلْدِ هدایت تَجنی　　جانی اُل عاشقلك اودَ حرام ایلد
عشق بکی کیمیا کرْمَد هیچ اولیا　　عاشق اولَن بی ریا نفس غلام ایلد
اُل جِهَنا کِتْمَکا جُهْدْ وجهاد اِتمکا　　جانلرِ اَشرتمکا[2] عشق مدام ایلدی
عِشْقِ نِجا شرح اِدَمْ بیلمَزَمْ ای دَدَمْ　　عاملرِ خاص اِدَرْ رحمتِ عام ایلدی
دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان　　یوسفه زندانِ عشق دار سلام ایلدی
ی نجه خام آدمی[3] عشقله بُلْدِ دمی　　نفسه اوینْ پختهلر کندُنی خام ایلدی
کمْسَنَه نفسِ زبون قِلْمَدِ ای ذوفنون　　دامُرِ اود قَیْنَدُر[4] عشق آنِ رام ایلدی
عشقله موسی کلیم عشقله عیسی کریم　　عشقله حق احمدِ بحر کلام ایلدی
مقصودن افلاکِنْنْ بر نظر ایله بُکنْ
قطب جهان مولانا وِرْدِ تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کُزْلر که کُزلر آنی کُزْلر　　اکا بکزر کُزَل کُرْمادِ کُزْلر
نکم دیلارسا قیلر جهاندا　　قِلن هپ کندُ بیزِ نایه بزْلر[5]
بزُم کِزلُ اشومز آنکا معلوم　　قتندا آشکاره قامُ رَزْلر[6]

لجناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کیمه کیم برنفس عشق سلام ایلدی — کوکلی اولاشدی حقه جانده مقام ایلدی
سودی عنایت آنی بولدی هدایت جانی — جانی اول عاشقك اوده حرام ایلدی
عشق بیکی کیمیا کورمدی هیچ اولیا — عاشق اولان بی ریا نفسی غلام ایلدی
اول جهانه کیتمکه جهد وجهاد ایتمکه — جانلری اسریتمکه عشق مدام ایلدی
عشق نیجه شرح ایدهم بیلیمزم ای ددهم — عامیلری خاص ایدر رحمتی عام ایلدی
دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان — یوسفه زندانی عشق دار سلام ایلدی
ای نیجه خام آدمی عشقله بولدی دمی — نفسه اویان پختهلر کندویی خام ایلدی
کیمسنه‌نفسی زبون‌قیلمدی ای ذوفنون — داموری اود قایناديرعشق آنی‌رام ایلدی
عشقله موسا کلیم عشقله عیسا کریم — عشقله حق احمدی بحر کلام ایلدی

مقصودین (افلاکی) نك برنظر ایله بوکون
قطب جهان مولانا ویردی تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کوزلر که کوزلر آنی کوزلر — آکا بکـزر کوزل کورمدی کوزلر
نه کیم دیلر ایسه قیلور جهانده — قیلان هپ کندو بیزی نه‌یه بیزلر
بزم کیزلی ایشمز آکا معلوم — قاتنده آشکاره قامو رزلر

---

(۱) (اولاشدی) واصل اولدی . (۲) (اسریتمك) سرخوش ایلەمك . (۳) (آدمی) آدم کروهندن ، بنی آدم . (٤) دمیری آتش یوموشادیر ، نفسیده عشق کندینه رام ایلر .

(٥) (بیز) چووالدیز . (بیزی نه‌یه بیزلر) بیزی نه ایچون چوالدیز مقامنده ابتلالرله رنجیده ایدر . (٦) (راز) ستر .

فدا اولسن اکا جنلر کُکلَز ایاغی طپرَغینا قَنْدُ یزلو
انك برلیکنا بکلر طنقدر اکا کا تردِ یزلو نیجه یزلو (٧)
سُزیله عالمی دزد عدمدن عجبدُر قیلمَسْ شرحینی سُزلو
دکالِ (٨) قولِدُر ال پادشاهك سَوَزْ آنِ ایولو هم یُوزلو
چلبی عارفا افلاکی قُنْدك (٩)
نصیب الْتر جنی غیبی ارُزلو

دستور

ای که هزار آفرین بو نجا سلطان اُلو قول اولان کیشیلر خسرو خاقان اُلو
ایاغنك توزنی سُرما چکن کوزنه نسنه کورُر کوزکم والهُ حیران اولو
شربتنن قطرَسِن هر کم اِجرجرعه‌سن کُکِل کِبِر طولبَن سینَسی عمان اُلو
سن مالوکا طمغل کشك سرای یمغل شول چاشیب بیدیغوك صولك اوجی ویران الو
اشبو صورتدُر قو اول طایدُر بو عمو شرط مسلمانلغك صدقلا ایمان اُلو
سانه دِرَم ای ددا صنمه دیوی دنیه‌دا نفس دیون ضبط اِدَن دنده سلیمان الوْ
بِسَلَما کِل تنوکی نعمت بر یانلا بر کن اُلو بوتنوك طامُده بریان اولو

---

(٧) نیجه یوز عدد و داها پك چوق عاشقلر . (٨) (دوکلی) هپ . (٩) بو بیتدن اضطراب وار (افلاکی اولو عارف چلبینك قولی ودرویشی اولمغله جهان غیبه عائد روزی ورزقدن جنّی نصیبه‌دار اولور) مآلنده اوله‌جق. کندیسی اولوعارف چلبینك درویشیدر .

فدا اولسون اکا جانلر کوکلر آیاغی طوپراغینه قوندی یوزلر
آنك برلکنه بیکلر طانیقدر آکا کتوردی یوزلر نیجه یوزلر
سوزیله عالمی دوزدی عدمدن عجبدر قیلاماس شرحینی سوزلر
دوکالی قولیدر اول پادشاهك سور آنی ایولر هم یاووزلر
چلبی عارفه (افلاکی) قولدك
نصیب اولتور جانی غیبی اوروزلر

دستور

ای که هزار آفرین بونیجه سلطان اولور قولی اولان کیشیلر خسرو وخاقان اولور
آیاغنك توزینی سورمه چکن کوزینه نسنه کورور کوزی کیم واله وحیران اولور
شربتینك قطره‌سین هر کیم ایچر جرعه‌سین کوکلی کهر طولوبن سینه‌سی عمان اولور
سن مالکه طاپنغل کوشك وسرای یاپنغل شول چالیشوب یاپدیغك صولك اوجی ویران اولور
اشبو صورتدر قو اول طاپیدر بوعمو شرطی مسلمانلغك صدقله ایمان اولور
سکا دیرم ای دده صانمه دیوی دنیاده نفسی دیوین ضبط ایدن دینده سلیمان اولور
بسله مکل تنکی نعمت و بریانله بر کون اولور بو تنك طامودە بریان اولور

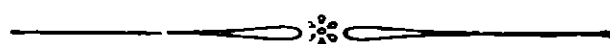
ایشبو ایکی غزل حضرت خالد جامعنده اسکی کتابلر طولابنده‌کی قدیم بیر مثنوی شریف ظهرندن استنساخ ایدلدی .

وفات افلاکی دده سنه ۷٤٥ .

قونیه‌ده درکاه مولانا جوارنده جهت شرقیده طوپ باش خوجه‌خانه‌سنده مدفوندر مزار طاشنده محترم نامی عالی عنوانلرله ثبت اولونمشدر .

توتَر اِسَك بُيروغِن تِرك اِده كورآيروغن[١] طاش دمُر موملاين حكمكه فرمان الر
بر كشى كِم مال بولر صنمه كه دولت بولُر دولت بولن كشى اللهى بولن الر
خالقنى اِستَين ناخلف اولمش دَكل خلقه كوكل بَغلَين صكرا پشيمان الر
اى بشوكا در اوكُن الهى استه بكُن أصُل سُزِ دُر يكُن بندا نه يالان اولر[٢]
هر كه بكُن ولدا اينانُين يُز نَمرا يَخسُلسا باى اولر بايِسا سلطان الر

طوتارايسه‌ك بويروغين ترك‌ايده‌كوز آيروعين طاش ودمور موملايين حكمكه فرمان اولور
بركشى كيم مال بولوز صانمه‌كه دولت بولوز دولتى بولان كشى اللهى بولان اولور
خالقنى ايستەين ناخلف اونش دكل خلقه كوكل باغلايان صوكره پشيمان اولور
اى باشكه دير اوكك اللهى ايسته بوكون اوصلو سوزيدر يوكون بونده نه‌يالان اولور
هركه بوكون ولده ايناو ين يوز سوره يوخسول‌ايسه باى‌اولور باى‌ايسه سلطان اولور

(١) (آيروغن) باشقه‌سنى . (٢) اى درويش ! عقلكى باشكه طوپله فرصتى غنيمت بيليب بوكون اللهى آرا وطالب اول بو سوز عاقل سوزيدر [مولوى اصولنجه] ركوع ايت ، اطاعت و تواضع كوستر ، بو كلامى قبول ايله و ايمان ايت ، بو سوزده يالان اولمه سنك احتمالى وارمى) ديمكدر .

اشبو منظومه دخى حضرت افلاكينك اولديغى غايت دقتلى موازنه‌دن نمايان اولور شو اوچ منظومه‌نك بيرنده مولانايى ، بيرنده حضرت سلطان ولدى ، بيرنده اولو عارف چلبى افندى‌يى مدح ايتمش اوليورلر .

« ولد چلبى »

— ایکنجی علاوه —

تورك دیللرینه دائر كنیش بیلكیسیله هیمزه اوستاد اولان ولد چلبی افندی عموجه‌مزك ـ بیللرجه سوره‌ن برچالیشمه و آراشدیرمه‌دن صوكرا ـ باصدیرمغه موفق اولدقلری شو تورکجه و قیمتلی دیوانه عاجزلری‌ده دیوانه‌کیلر قادار ده‌کرلی ایکی غزل أرمغان ایدجکم . بو غزللر فارسی اولوب سلطان ولد حضرتلرینك ینه کندی دیوانلرنده مقیددر .

برنجیسی اوقونجه آکلاشیله‌جقدر که بو ، بوتون معناسیله بویوك و یوکسك روحلی عالی ذات یوردینی هرکسدن فضله سوه‌ن بر وطن پرور ایمش . دیکر بر غزلده ایسه وطنداشلرینی اوکویور . همده نه‌علوی بر احتساسله سوکیسنی افاده ایدییور . سلچوق تورکلری وقتنده ، [لارنده ـ قرامان] شهرنده دوغان [٦٢٣ـ١٢٢٦] سلطان ولد قونیه‌ده ، بو تورك شهرنده بویومشدر .

اوزمان قونیه ، شیمدیکی کبی سوقاقلری توز ، چامور دریاسی ، اولری کرپیچ ، ایکری ، بوکری دکل ، شن ، سعادتلی برمملکت ایمش . .

او قونیه که ، کوچوك آسیا شهرلری آره‌سنده قالین سورلر ایله یابانجی هجوملرندن قورونمشدی . کنیش جاده‌لری ، طاشدن تمیز اولری ، علاءالدین تپه‌سنده‌کی سوسلی حکمدار سرایلریله بوتون سیاحلری زیارتجیلری حیرتده براقیردی .

تورك ملی صنعت ذوقنك پك کوزل ئورنکلری اولان سورلرك عظمتلی قاپولرندن شهره کیرنلر ، دوز بر اووا اوستنده‌کی یکنسق منظره‌نك روحلرینه ویردیکی صبقینتی‌یی اونوتورلردی .

کل باغچه‌لرینك خوش قوقولری ، جامعلرك ، مدرسه‌لرك ، تربه‌لرك ، . . . موزائیقلی قبه‌لری . . . باقلقله دویولمایان کوزه‌للکلر ایدی .

کوکلرك درین مائیلکلرینه اوزانان ظریف چینی قاپلی اهرامی قبه‌لرله ، یوکسك مناره‌لر ، حیات ویرن براق صولریله چشمه‌لر . . . شهره ابدی برسرینلك ویریردی . .

ایشته سلطان ولد بو قونیه‌یی ، بو کوچوك آسیانك پرلانطه‌کبی پارلاق کوزل شهرینی ، سویملی ، عزیز یوردینی شو غزل ایله اوکه بیتیرمیور :

ای قونیهٔ که پر سپاهی — در خطهٔ روم تختکاهی
هر شهر بزرك چون امیر یست — تو برسر شهرها چو شاهی

هر قلعه چو اختریست تابان | تو برسر اختران چو ماهی
چون حضرت شیخ ما گزیدت | تو مکه و کعبهٔ الهی
بودت ز وجود شیخ رونق | و اکنون تو بتربه در پناهی
ای قونیه جنتی و حوری | ای قونیه دولتی و جاهی
هم پیرهنی وهم قبایی | هم توکمری وهم کلاهی
هم ساقیٔ ما وهم شرابی | هم‌منزل وصل وهم که راهی
هم معدن عشرتیٔ و شادی | هم مایهٔ گریهٔ و آهی
ای مصر به پیش این چنین شهر | بس خرد وحقیر همچوکاهی
نوریست روان دران سوادش | دا دست خدا دو صد گواهی
در قونیه ای ولد نشین خوش | تا دفع شود ازو تباهی

تورکجه‌سی :

عبدعاجز اولجه بو غزلی نشر ایتدیکمده تورکجه‌سنی شویله یازمشدم :

ای عسکرله دولو قونیه ؛ سن روم قطعه‌سنك تختگاهیسك . هر بویوك شهر بر امیرکبی‌در ، سن او قوماندانلرك باشنده شاهسك . هر قلعه پارلایان بر ییلدیزکبی‌در ؛ سن او ییلدیزلرك باشنده آی کیبسك . سنی بیزم شیخمز بکه‌ندی ، سن مکه و کعبهٔ الهیسك . اولجه شیخمزك وجودیندن رونق آلییوردك ، شیمدیده تربه‌سنك حمایه‌سی آلتنده سك . [یعنی اولجه بالذات اوقونیه‌نك علمنه ، عرفانه درس ویره‌رك ، تدریس ایده‌رك خدمت ایدییوردی . شیمدی‌ده مثنویسیله ، براقدیغی کامل افندیلرله چالیشیور دیمك‌در] ای قونیه ! سن جنت وحوریسك ؛ ای قونیه سن دولت و جاهسك . کوملکم ، وخرقه‌م ، وکمرم ، کلاهمسك . بزم ساقی وشرابمزسك . . وصلت منزلی ، یولمزسك . ذوقك ، مسرتك معدنی ، کریه وآهك مایه‌سیسك ! ای مصر ؛ سن بوقونیه شهرینك اوکونده صمان چوپی کبی کوچوك وحقیرسك . قونیه قاراتیسنده ، ایکی سیاه کوزك ضیاسی کبی برنور روان وار . قونیه شهرینك قورولیشنده‌کی کوزه‌للکلره الله ، ایکی یوز شاهد یراتمشدر .

ای ولد ! قونیه‌ده خوشجه اوطور ، تاکه اوندن صیقینتیلر اوزاق اولسین . . .

∴

سلطان ولد حضرتلرینك یوقاری‌یه ترجمه‌سیله برلکده یازدیغمز غزلنی دقتله‌اوقویانلر

حس ایده‌جکلردر که بو بویوك ذاتك قلبی وطن‌حسلریله چارپار ، یورد دویغوسیله ضربان ایدرمش . ایشته یوردینی بویله علوی احتساسات ایله سوه‌ن بوعالی قدر ذات همشهریلرینی، باقکز ، ناصل تقدیر ، تبجیل وحتی تقدیس ایله مدح ایدییور :

ای مردم قونیه بدانید — که زاده شما ز شهر جانید
چون لانهٔ آن هماست این شهر — مرغان زمانه را نمانید
پرواز کنید چون همایان — درخاقت وخلق چون همانید
چون حشر کنند شهرها را — بر جملهٔ شهرها روانید
چی شهر که هریکی ازین کوی — در قیمت وقدر صد جهانید
هستید زر تمام هر یك — چی زرکه هزار کنج وکانید
مخصوص برحمت الهید — محفوظ زکنج شایکانید
در بند کی خدا فریدید — بی چتر شهان جاودانید
دارید جنان پاك و روشن — باحور روانه در جنانید
از خرد و بزرك اولیایید — از پیر وجوان همه شهانید
دیدی نظر از شما نشانی — افسوس وغبین که بی‌نشانید
کفتست «ولد» که والد من — می داد خبر که جمله آنید

مألاً تورکجه‌سی :

قونیه‌لیلر ، عالم ارواحدن دوغدیغکزی بیلیکز . بو شهر اوت او همانك لانه‌سیدر . زمانه مرغانه بکزه‌مزسکز . شهبالکزله فضای لایتناهیده اوچوکز ، یارادیلیشده ، اخلاقده مبارکسکز . شهرلری حشر ایتسه‌لر ، اونلرك هپسنه روح سز اولورسکز .

یارب ، بو ناصل بر شهر که هر محله‌سی یوز جهان قدر وقیمتنده‌در . قونیه‌لیلر ، هر برولریکز عیاری تام برر آلتونسکز . اووخ ، آلتون نه ؟ بیك خزینهٔ غیب ، بیك کان فضائلسکز . اللهك نور رحمتنه مظهر ، خدا ویرکیسی خزینه‌لردن نصیبه‌دارسکز . اوت صورتده بوارض سفلیدن ، ناسوتدن‌سکز ، خاییر خاییر اسرار وصفاتده ملکوتدن، عالم علیادن‌سکز .

تا کرییه قول اولمقده فرید ، سرایسز، اوتاغسز پادشاهلرسکز . تمیز ، پاك ، روشن قلبکز وار ، روحانی حوریلرله جنتده‌سکز کوچوککز ، بویوککز اولیا کبی‌در . کنجکز ، اختیاریکز شاهلر کبی‌در . کندکدن بر نشانمی کوردك ، هیهات الداندك ،

بی‌نشانسکز . [یعنی دنیانك بوقادار آلایشنه قاپیلما ، و بم مدحلریمی ایشیدیپده غرورلانمه ؛ اونوتما ، لاموجود الاهو !]

ولد : بابام سویلشدی ، قونیه‌لیلر سز اوسکز . . . . . .

سلطان ولد بو ایکی غزلی ایله بوتون قونیه اهالیسنك ابدی شکرانلرینی ، لایزال حرمتلرینی قازانمشدر .

. ˚ .

سلطان ولد حضرتلرینك بویوك مخدومی اولو عارف چلبی‌ده حساس بر شاعردر . بوتون آنادولویی ، کوچوك کوچوك بکلکلره آیریلن کوچوك آسیانك سویملی شهر وقصبه‌لرینی بیر بیر کزه‌رك ، هپ بکلر طرفندن حرمت کورویوردی . ایرانه ، الجزیره‌یه دخی سیاحت ایدن بو قیمتلی شاعر بویوك پدری مولانا کبی بویوك بر صنعتکار ایدی . تذکره‌لر ایله ، مناقبنویسلرك اهمال ایتدکلری بوکزیده خصلت شاعرك دیوانچه‌سی غرامی شعرلرله دولودر .

دیدم اندر خواب مولانای ما

سور شهر قونیه میزد الصلا

بیتیله ابتدار ایدن بر غزلی جداً الهامکارانه یازلمشدر. آق جکر ورمندن هنوز قرق طقوز یاشنده ایکن وفات ایدن اولو عارف چلبی باشلی باشنه برعصر آدمیت ایدی‌یازیق‌که یاریم عصر یاشامدن کوزلرینی صنعت دنیاسنه قاپادی .

. ˙ .

افلاکی دده : اولو عارف چلبی‌نك الك عزیز مریدی ، سوکیلی ندیم وبنده‌سی ایدی. اصلاً قونیه‌لی « اخی ناطور » اسملی برصنعتکارك اوغلیدر. کنجلکنده علم، فن،هیئت، کیمیا تحصیل ایتمش ، نجوم ایله، سیمیا ایله اوغراشمشدی . هیئته اولان مراقندن‌دولایی افلاکی مخلصی ایله تزین ایتمشدر .

قونیه‌نك‌علاءالدین تپه‌سنده (افلاطون)ه نسبت ایدیلن وبیزانتینلردن‌قالمه برقله‌ده رصدله اوغراشدیغی مرویدر . (بوقله‌یه، عبدالعزیز زماننده بویوك برساعت قونولمش، اوزرینه‌ده بونی حاکی بر کتابه وضع اولنمشدی. کتابه‌نك صوك مصراع‌تاریخیسی شوایدی: [رصدکاه فلاطونکن یاپلدی قلهٔ ساعت] بوقله بالآخره برعصیانده ییقلمشدر .

افلاکی افندیسیله برلکده بوتون آنادولی‌یی کزمشدر . ولی‌نعمتی نامنه یازدیغی

« مناقب‌العارفين » اسملى اثرده آنادولينك اودورده‌كى حياتى حقنده پك قيمتلى معلومات واردر . افنديسنك وفاتندن ياريم عصر صوكرا قونيه افقلرينه ابدياً وداع ايتمشدر (٧٦١) قبرى دركاه مولانا جوارنده برخانه درونده‌در . كتابهٔ مزارى تاريخ انجمنى مجموعه‌سنده ولطفى پاشا تاريخنك حاشيه‌سنده موزه حافظ كتبى عالى بك طرفندن نشر ايدلمشدر . اوچ غزليله تورك ادبياتنه‌ده خدمت ايتمشدر . (١)

افلاكى ده‌ده‌نك ترجمهٔ حالى سفينهٔ مولويه‌نك جلد ثالثنك ايلك قسمنده مقيددر. مذكور اوچ غزل بى بدلدن يالكز سلطان ولد وصفنده اولانى مولويلرجه معلوم اولوب حتى آيين شريفلرده دخى مقام معروفيله اوقونوردى . بو غزل مولوى مشايخ عرفاسندن سفينهٔ مولويه صاحبى ثاقب ده‌ده طرفندن تخميس ايدلديكى كبى ولد چلبى افندى طرفندن دخى لهجهٔ قديمنه موافق بر لسان نزيه وساده ايله تخميس ايدلمشدر .

جناب مولانا و حفيدلرى اولو عارف چلبى وصفنده اولانلرى ايسه چلبى افندى حضرتلرى ١٣٠٦ تاريخلرنده استانبولده بولندقلرى زمان ايوبده « شاه سلطان » كتبخانه‌سنده‌كى عتيق بر مجموعه‌دن استنساخ ايتمشلردر . بو غزللر شيمدى‌يه قدر كيمسه طرفندن كورلمامش ونشر ايدلمه‌مشدر . بو كشف علمى‌ده ولد چلبى افنديك نامنه قيد ايدلمليدر . املاى قديمى محافظه ايده‌رك يازلمشدر . فقط سلطان ولده عائد بولنانى اوزرنده ايچه « روتوژ » ياپيلديغى آكلاشيليور. ولدچلبى افنديك رسمى و خصوصى مولوى كتبخانه‌لرندن، حضور معلا كتبخانه‌سندن تصحيح و تهذيب ايتديكى بو اوچ شعر افلاكى ده‌ده كبى دور سلجوقى‌يه يتشمش ، قرامانيلر زماننده قونيه‌ده (٧٦١) سنهٔ هجريه‌سنده وفات ايتمش قونوى‌الاصل بر تورك متفنن و شاعرينك آثارى اولمق حيثيتيله ، سلطان ولد ديواننك صوكنه درجى جداً مناسبدر .

همان اولو تاكرى تورك يوردينى ، وطننى عشق ومحبت ايله سوه‌ن فضيلتلى اولادلرله دولديرسين آمين .

مسعوديه ١٨ تشرين ثانى ١٩٢٥ — « دوقتور فريدون نافذ »

(١) بو اوچ غزل برنجى علاوه‌ده موجوددر . (المصححه)

افادۀ مصحح

شو دیوان شریفی شو حالده ضوپلادیغندن دولایی اولاً فاضل محترم ولد چلبی افندی‌یه، نفیس بر صورتده طبع ایتدیردیکندن دولایی ثانیاً معارف وکیلمز خطیب ادیب حمدالله صبحی بك افندی‌یه چوق چوق تشکرلر ایدرم.

شو اثری عبد عاجز آرتیجه بر قاچ جهتدن سویورم: ١ ـ صاحب اثر خالص مخلص تورك اوغلی تورکدر. ٢ ـ صاحب اثر تورکی، تورکلکی، تورك ایلنی، تورك دیلنی ایلك سونلردندر. ٣ ـ صاحب اثر اجدادی اعتباریله (بلخ) لی ایسه‌ده کندیسی مبارك آناطولینك کوبکنده سوکیلی (قونیه) مزده طوغمش همشهریمزدر.

شو اثره بنم برقاچ صورتله حدمتم کچدی: ١ـ ولد چلبی افندینك اوکوزل، سویملی یازیسیله یازمش اولدیغی نسخه‌یی صولدورمامق ایچون مرتبلره ویریله‌جك کاغدلری بن یازدم. ٢ ـ ترتیب تصحیحلرینی بن یاپدم. ٣ـ صحیفه باغلار وحاشیه‌لری صحیفه‌لره توزیع ایدرکن حرکه‌لی یازی دیزمکده، تعلیق دیزمکده «مطبعۀ عامره» نك قرق سنه‌لك امکداری، یکانه صنعتکارمز (دیوان لغات ترك) ایله (ابن المهنا) کتابلرینك مرتبی مرتب (مهاجر محمد افندی) ایله برابر چالیشدم [١]. ٤ ـ بعضاً کندیمجه فائده‌لی ظن ایتدیکم اوفق تفك علاوه‌لر یاپدم وبونی نفس حاشیه‌دن تفریق ایچون صحیفه‌نك آلتنده‌کی یاریم چیزکیدن صوکره قویدوردم؛ یاننه برده (لمصححه) کلمه‌سنی قوندوردم. یازدیغم شیلرده یا کلیشم وارسه ارباب کمال بنی عفو بیورسونلر.

شو دیوان شریف ظاهرده بر نسخه ایسه‌ده حقیقتده ایکیدر: دائماً صحیفه‌نك صاغ طرفنده حرکه‌لی، صول طرفنده حرکه‌سز اوله‌رق باصیلمشدر.

بونك سببی شودر: (ولد چلبی) افندی بونسخه‌یی یازدقدن صوکره برطاقم ادیبلرمزه کوسترمش. بعضلری املانك اسکی حالنی محافظه ایتمسندن دولایی اوقومه‌ده کوجلك چکمش وبناءً علیه برده شیمدیکی املا ایله یازلمسنی رجا ایتمشلر. بونك اوزرینه مشارالیه برده حرکه‌سز اوله‌رق شیمدیکی املا ایله یازمغه مجبور اولمشدر.

---

[١] (فرهنکنامۀ سعدی) ترجمه‌سنی قابلیتلی کنج مرتبلرمزدن مرتب فتحیه‌لی کوجوـ (اسماعیل افندی) دیزمشدی.

یالکز بوراده عرض ایده‌جکم شیلر وار : (ولد چلبی افندی) املامزك اصلاح وتعدیلی طرفداری اولدیغندن حرکه‌سز اوله‌رق یازارکن پك ییکی بر صورتده یازمشدی : واولرك ، کافلرك هر بریسی ایچون بر اشارت قویدیغی کبی قالین اوقونان ، اینجه اوقونان حرفلری‌ده آییرمشدی . حالبوکه مذکور اشارتلر مشارالیه طرفندن ایلك دفعه اوله‌رق دوشونولمش ، بولونمش شیلر اولدیغی ایچون او اشارتلره کوره ییکیدن حرف دوکدورمك لازم کلیوردی . بوده زمانه ومصرفه محتاج‌اولدیغی ایچون بو آرزوسندن واز کچمکه مجبور اولدیلر ؛ برده مشارالیه حروف املانی پك مبذول صورتده قوللانمش و بر طاقم کلمه‌لری ییکی بر شکلده یازمشدی . عبد عاجز بونك شیمدیلك زمانی اولمدیغنی مشارالیهه عرض ایتدم تنزلاً بو بابده‌کی مطالعه‌می قبول بیوردیلر . بناءً علیه حرکه‌سز اولان قسمی صرف کندی عادتمه کوره یازدم . وبوبابده اکثریتله نسخهٔ اصلیه‌نك صاغ صحیفه ایچنده‌کی کلمه‌لری نظر دقته آلدم . یالکز بعضاً حاشیه‌ده (نسخه) دییه کوستریلن بر کلمه‌یی دها موافق بولدیغمدن اونی ترجیح ایتدم ؛ برده (بلغیل) کبی بعض کلمه‌لر آهنکه مغایر اولدیغندن واعتقادمجه بونك بویله یازلمسی ناسخ خطاسی بولوندیغندن بونی اسکیدن برو عادت اولدیغی وجهله (بیلکل) طرزنده یازدم . یالکز اصحاب مطالعه‌یه شونی عرض ایدرمکه حرکه‌لی قسمده هیچ بر تبدیل ، تغییر ، تعدیل یاپمدم و عادتا اونی فوطوغراف ایله آلینمش برصورتده ترتیب وتمثیل ایتدیردم . اصحاب مطالعه امین اولسونلرکه ولد چلبی افندینك ال یازیسیله اولان نسخه نهایسه شومطبوعده‌تماما اودر . بن‌بوخصوصده تبدیل ، تحریف ، تصحیفدن بری‌یم .

ممکن‌که اصحاب مطالعه‌دن بر ذات (شواثره برده لغت جدولی قونولسه ایی‌اولوردی) فکرنده بولونور . بو سؤال مقدره جوابم شودر : ولدچلبی افندینك حاشیه‌ده‌کی یازیلری یالکز لغته‌عائد اولمیوب لغتدن زیاده شرح وتفسیر ماهیتنده‌در . ایشته بونکته‌دن دولایی حاشیه‌ده (لغت) کلمه‌سنك یرینه (ایضاح) کلمه‌سنی قوللاندم .

کلیسلی معلم رفعت

دیوان شریفك ایکی‌ده علاوه‌سی واردر برنجی علاوه (ولدچلبی) افندی طرفندن، ایکنجی علاوه (مسعودیه) حکومت طبیبی (دوقتور فریدون نافذ) بك طرفندن کوندرلمشدر . ك . م . ر .

یکی چیقمایانلر -

صحیفه	سطر	
٥	۳	(اسکی) کلمه‌سی ایکی چیقمامشدر
٦	٦	(بقیه) » »
۸	۱	(دکتر) » »
۱۳	٦	(بویوردن) » »
۱۳	۱۱	(یا که) » »
۱٤	۱	(پاشا) » »
۱٤	۱۱	(بینی) » »
۱٥	۱	(پاشا) » »
۱٦	۱	(یار) » »
۲۸	۳	(پاشا) » »
۲۸	٤	(بخشی) » »
۲۸	٥	(کردان) » »
۲۸	۹	(کرکز) » »
۳٦	٦	(بیندن) » »
٤۳		صوڭ سطرده (لمصححه) اونودولمشدر
٤۹	۹	(کوپره‌دن) کلمه‌سی ایکی چیقمامشدر
٥۲	۱٤	(ستورن) » »
۷۰	۲	(دیکل) » »
۷۰	۷	(که‌رمز) » »
۷۲	۱	(اسلو) » »
۷٤	۱۲	(نوحیجن) » »
۷٦	۸	(انلردن) » »

صحیفه	سطر			
٧٦	٩	(آیرو)	»	»
٧٨	٣	(المدى)	»	»
٧٨	٤	(ـلا)	»	»
٧٨	٥	(ویرا)	»	»
٧٨	١٠	(اکر)	»	»
٨٨	١٠	(کلمدنك)	»	»
٩٠	٥	(کوزمانك)	»	»
٩٠	١١	(بیلنکز)	»	»
٩٢	١٢	(ضامله)	»	»
٩٩	٢٣	(انجاب)	»	»
١٠٠	٢	(بی‌انبازلری)	»	»
١٠٢	٢٣	(طضس)	»	»

- یاکلیشلر --

١١٠	١٥	(برنو) اولمش . (برون) اوله‌جقدر
١١٢	٢١	(وا) اولمش . (ورا) »